

საქართველო
1852

N4 2023

პოეზია

სალომეა ლომინაძე
ნატალი დარასელია

პროზა

ბესო ხვედელიძე

რედაქტორის გვარდი

„საბას“ მოლოდინი, მეგუნას დოქი
და ექას ლევანა

საქართველო
1852

ცისკარი

№4//2023

ლიტერატურული – საზოგადოებრივი
ჟურნალი

მთავარი რედაქტორი
ამირან გომართელი

პასუხისმგებელი რედაქტორი
თამარ გელიტაშვილი

კომპიუტერული უზრუნველყოფა
მარინე სიყმაშვილი

დიზაინი
ირაკლი უშვერიძე

ჟურნალი გამოდის
საქართველოს კულტურის, სპორტისა
და ახალგაზრდობის
სამინისტროს ხელშეწყობით

საქართველოს
პარლამენტის, სპორტისა
და ახალგაზრდობის
სამინისტრო

ciskari1852@gmail.com
<https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/2>

სარჩევი

რედაქტორის გვარდი		გურამ ბენაშვილი	53
ამირან გომართელი	3	ანალიტიკური აქცენტები	
„საზას“ მოლოდინი, მეგუნიას დოქი და ეკას ლევანა		საყმაწვილო	
პოეზია		ლიბარატურა	
სალომეა ლომინაძე	18	აკაკი დაუშვილი	61
ნესტან ღამბაშიძე	23	ახალი თარგმანები	
პროზა		ბრეტ ჰარტი	66
ბესო ხვედელიძე	27	პოკერ ფლეტელი	
GOA მშვიდობისა!		დევნილები	
პოეზია		ინგლისურიდან თარგმნა	
ნატალი დარასელია	40	ზურაბ სონლულაშვილმა	
ხრიტიან-ესეისტიკა		როალდ დალი	74
ნინო დარბაისელი სტრონი	47	ბატკანი ვახშმად	
„სამჯერ ვარ დაბადებული“		ინგლისურიდან თარგმნა	
		ზურაბ სონლულაშვილმა	

ავტორთა საყურადღებოდ!

რედაქციაში შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდებათ;
გთხოვთ, მასალების ელვერსია გადმოგზავნოთ ვორდის ფაილით;
ჟურნალის ყოველი ნომრის ელვერსია მომდევნო ნომრის გამოსვ-
ლისთანავე განთავსდება საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბ-
ლიოთეკის ციფრულ ბიბლიოთეკა „ივერიელში“ – <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/2>

ამირან გომართელი

„საბას“ მოლოდინი, მკვირვალის დოქა და ენა ლეკა

1. „საბას“ მოლოდინში

2023 წლის პრემია „საბას“ ფინალისტთა ოთხეულში ლევან ბერძენიშვილის წიგნი – „1921-1990; ერთი კაცისა და ქვეყნის ამბავი“ – დასახელდა, რომელსაც „ცისფერი მთები ანუ ტიანშანისა“ არ იყოს, ორი სათაური აქვს. როგორც ჩანს, ავტორისათვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი მეორე სათაურია – „ერთი კაცისა და ქვეყნის ამბავი“. „ერთ კაცში“ ბერძენიშვილი, რაღა თქმა უნდა, საკუთარ პერსონას გულისხმობს, „ქვეყანაში“ – საქართველოს. ასეთ ამბიციურობასთან პროლეტკულტელი ალიო მამაშვილის ბოლშევიკურად თამამი სათაურიც კი – „მე და ბარათაშვილი“ – ერთობ მოკრძალებულად გამოიყურება.

ამთავითვე უნდა ვთქვა, ბერძენიშვილის წიგნში ახალს და მნიშვნელოვანს ვერაფერს იპოვის მკითხველი. მაგალითისათვის ჯერ შესავალი და პირველი თავი ვნახოთ, სადაც ზერელე საუბარია 1921 წლის 25 თებერვლის ოკუპაციაზე; დასახელებული არიან „შულავერის კომიტეტის“ წევრები, რაც დიდი ვერაფერი სიახლეა,

ისევე როგორც მოხმობა კოლაუ ნადირაძის ორი სტროფისა ლექსიდან – „1921 წლის 25 თებერვალი“, რომელზეც ბერძენიშვილამდეც ბევრი თქმულა და დანერილა. მეტიც, სასკოლო სახელმძღვანელოებშიც კი არის შეტანილი (მერე ამ ლექსს ბერძენიშვილის წიგნის სხვა მონაკვეთში უფრო ვრცელი ადგილი ეთმობა, რაზეც ქვემოთ ვისაუბრებ); შედარებით კონკრეტულია მსჯელობა მურმან ლებანიძის ლექსზე, რომელშიც პოეტი, სამწუხაროდ, თებერვლის ოკუპაციას გაზაფხულის დადგომას ადარებს, ოღონდ წიგნის ეს პასაჟი სხვა ავტორს ეკუთვნის, ბერძენიშვილი კი მისგან იწერს. ამჯერადაც, როგორც საჯარო ლექციებისას სჩვევია, გუგლით საზრდოობს და ინტერნეტში გამოქვეყნებულ ტექსტს, მცირეოდენი ცვლილებით, საკუთარ ნაზრევად გვთავაზობს.

ჯერ ბერძენიშვილის წიგნის გამოცემამდე ორი წლით ადრე, 2020 წლის 25 თებერვალს, ინტერნეტსაიტზე – artinfo.ge – გამოქვეყნებულ ტექსტს გავეცნოთ:

„მურმან ლებანიძის პოეზიაში ნამდვილად ბევრია პატრიოტული ლექსი, თუმცა მის შემოქმედებაში არის

ლექსი, რომელიც ლიტერატურის მოყვარულებში საკამათოა. მკითხველთა ნაწილს მიაჩნია, რომ პოეტი აიძულეს ასეთი ლექსი დაენერა და ის ერთადერთი არ იყო, ნაწილს კი სჯერა, რომ პოეტს პირადი გამორჩენის სურვილი ამოძრავებდა.“

ახლა ბერძენიშვილის ტექსტიც ვნახოთ:

„აი, მაგალითად, მურმან ლებანიძის პოეზია სავსეა პატრიოტული ლექსებით, თუმცა მის შემოქმედებაში გვხვდება ერთი „განსაკუთრებული“ ტექსტი. ზოგიერთები ფიქრობენ, რომ პოეტმა ეს ლექსი პირადი გამორჩენის სურვილით დაწერა, თუმცა, მე მაინც მგონია, რომ მწერლობა მოათვინიერეს და სწორედ ამიტომ დაიწერა ასეთი ლექსი“ (ბერძენიშვილი, 2022, გვ. 19). ამ აზრს მერე მურმან ლებანიძის ლექსი მოსდევს.

როგორც ხედავთ, ბერძენიშვილი არც თუ დიდად გაისარჯა, ორიოდ სიტყვა შეცვალა, აკაკი ბაქრაძის ტერმინი – „მწერლობის მოათვინიერება“ მოიშველია და საქმეც მოამთავრა. მურმან ლებანიძის ძველი კრებულის მოძიებაც კი არ დასჭირვებია, ლექსსაც არტინფო აქვეყნებს, ბერძენიშვილი კი მხოლოდ აკოპირებს. ასე არ ჯობია?! არ გაირთულა კაცმა ცხოვრება!

ახლა ბერძენიშვილის ქურდობა-პლაგიატორობის კიდევ უკეთეს მაგალითს გაგაცნობთ, სადაც, პლაგიატის შენიღბვის მიზნით, დროდადრო მცირეოდენ თაღლითობებსაც მიმართავს.

წიგნის მე-40 გვერდიდან ბერძენიშვილი კოლაუ ნადირაძის ლექსთან დაკავშირებულ ამბებს, როგორც მოგახსენეთ, უფრო ვრცლად გვიყვება. დასასრულს კი გვიჩვენებს: „ვისაც მწერალთა კავშირში კოლაუ ნადირაძის საქმეზე გამართული განხილვის დეტალები აინტერესებს, შეუძლია იხი-

ლოს უახლესი ისტორიის ცენტრალური არქივის ლიტერატურისა და ხელოვნების განყოფილების ფონდი, საქმე №3248.“ ეს იმისათვის სჭირდება, დაგვარწმუნოს, მასალა მე თავად მოვიძიეო, თუმცა სწორედ ამ „განხილვის დეტალებთან“ დაკავშირებით გამჟღავნდება მისი, რბილად რომ ვთქვა, არც თუ მთლად ეთიკური საქციელი, რასაც ქვემოთ თვალნათლივ ვნახავთ. რაც შეეხება ბერძენიშვილის „მონადინებას“ მკითხველთა დახმარებისა, უნდა შევნიშნო: მართალია, საქმის ნომერი კი მიგვითითა, მაგრამ საქმეც ისაა, რომ არქივში დოკუმენტის ამგვარად მოძებნა იოლი საქმე არ არის, საჭიროა კონკრეტული ფონდისა და ანაწერის მითითებაც. ზუსტად ისე, როგორც ამ საკითხთან დაკავშირებულ, ინტერნეტში განთავსებულ ნინო ჩხიკვიშვილის პუბლიკაციაშია: ფონდი – № 8, ანაწერი – № 1, საქმე № 3248, ფურცელი 20-33.

ერთი სიტყვით, ბერძენიშვილს ბევრი არ უწვავია. ინტერნეტის მეშვეობით იოლად მოუპოვებია კოლაუ ნადირაძის ლექსის გამოქვეყნებასთან დაკავშირებული მასალები, ანუ, როგორც თვითონ უწოდებს – „განხილვის დეტალები“, სინამდვილეში კი მწერალთა კავშირის 1985 წლის 3 სექტემბრის სხდომის ოქმი. სიტყვა ოქმსა და ამ ოქმის თარიღის ხსენებას შეგნებულად გაურბის. ეშინია, სხვადასხვა რომ დაგუგლოს „მწერალთა კავშირის 1985 წლის 3 სექტემბრის ოქმი“, ხომ „გაიყიდება“ მაშინ, ხომ აღმოჩნდება, რომ „ვისაც... განხილვის დეტალები აინტერესებს“, სულაც არ დასჭირდება არქივში წასვლა, საითკენაც, კვალის დაფარვის მიზნით, გადაგვამისამართა ბერძენიშვილმა. იქ იპოვის, საიდანაც ჩვენმა ინტერნეტგანმანათლებელმა გადმოიწერა. ინტერნეტი აუცილებლად ამოუგდებს ნინო ჩხიკვიშვილის სტატიას – „აქა

ამბავი კოლაუ ნადირაძის ლექსისა „25 თებერვალი“, რომელიც წარმოადგენს ვრცელ ამონარიდს ხსენებული ავტორის ნიგნიდან „უკანასკნელი ცისფერყანწელი“ (გამომცემლობა „არტანუჯი“, 2015 წელი). ეს სტატია 2016 წლის 25 თებერვალს განუთავსებია ინტერნეტში ნინო ჩხიკვიშვილს, ასევე იძებნება „არტინფოს“ საიტზეც – ავტორის, ნინო ჩხიკვიშვილის, სახელისა და გვარის მითითებით. ბერძენიშვილმა საპრემიოდ გამიზნულ ნიგნში, 41-დან 44-ე გვერდის ჩათვლით, არსებითად გადმოწერა ნინო ჩხიკვიშვილის ინტერნეტპუბლიკაცია. მეექვსეა, მისი უნარ-ჩვევების კაცს ასეთი საქციელი დიდად ანალვლებდეს. ძირითადად ხომ ინტერნეტში გამოქვეყნებული მასალითაა ნასაზრდოები მისი საჯარო ლექციებიც.

ახლა ისევ ბერძენიშვილის პლაგიატს დავუბრუნდეთ. ბუნებრივია, მას არ უნდა ნინო ჩხიკვიშვილის ხსენება, ამიტომაც საკმაოდ იოლად „იყიდება“. მაგალითად, ნინო ჩხიკვიშვილი წერს: „რაც შეეხება ლექსის დაწერის ნამდვილ ისტორიას, პოეტმა მიაგმო, როდის და როგორ დაინერა „25 თებერვალი“:

„1969 წლის 25 თებერვალი გათენდა და მე და ჩემი მეგობრები: შალვა დემეტრაძე, ლელი ხოტივარი, შალვა კაშმაძე, ლადო გველესიანი (ახლა არცერთი ცოცხალი აღარაა) ქაშვეთში წავედით, სანთლები დაფუნთეთ საქართველოს თავისუფლებისთვის მებრძოლ თავდადებულთა სულელებს, მოვინახულეთ გრიგოლ ორბელიანის საფლავი; კაეშანი შემომანვა გულზე, შინ რომ დავბრუნდი, დავწერე ეს ლექსი და შალვა დემეტრაძეს გადავეცი – შენ ჩემზე გაცილებით ახალგაზრდა ხარ, იქნებ ჩემ შემდეგ მაინც დადგეს ლექსის დაბეჭდვის დრომეთქი! არადა, შალვა გარდაიცვალა, მე კი ცოცხალი დავრჩი (არ არის ეს

სასწაული? – სულ უკვირდა ბატონ კოლაუს!). მისი არქივი ლიტერატურის მუზეუმმა წაიღო, მათ შორის, ჩემი ლექსიც... და, ეტყობა, არ ენება განგებას ამ ლექსის დაკარგვა! – ასე მოხდა ეს ამბავი, ეტყობა, ლექსსაც, ადამიანისა არ იყოს, თავისი ბედი აქვს!“

ბერძენიშვილს საკუთარი ნიგნის 41-ე გვერდზე ნინო ჩხიკვიშვილისგან სიტყვასიტყვით აქვს გადმოწერილი ეს ვრცელი აბზაცი, რომელსაც წინ მხოლოდ რამდენიმე სიტყვა წარუმიძღვარა: „...ორი სიტყვა ვთქვათ კოლაუ ნადირაძის მოგონებაზე იმის შესახებ, თუ როგორ დაინერა „25 თებერვალი“. რა თქმა უნდა, პატიოსნება მოითხოვდა ნინო ჩხიკვიშვილის ნიგნის ან ინტერნეტპუბლიკაციის მითითებას. ისე, სადაც სამართალია, ეს ნინო ჩხიკვიშვილის მოგონებაა: („პოეტმა მიაგმო, როდის და როგორ დაინერა „25 თებერვალი“). ამიტომ ბერძენიშვილი ვალდებული იყო დაენერა: „ნინო ჩხიკვიშვილი იხსენებს პოეტის ნაამბობს“, მაგრამ, როგორც მოგახსენეთ, ნინო ჩხიკვიშვილს საერთოდ არ ახსენებს, ეშინია, ვინმე არ დაინტერესდეს მისი ნიგნით ან პუბლიკაციით, მაშინ ხომ აღარ დაიმალება ამ „სახელგავარდნილი“ (გურამ დოჩანაშვილისეული კომპოზიცია. უნესო ყოფაქცევის ქალზე აქვს ნათქვამი „ვატერ(პო)ლოო-ში“..) ინტერნეტგანმანათლებლის ქურდობა. ამ „მოგონება/გახსენებამ“ მთლად აურია საცოდავს თავგზა. კიდევ ერთი მაგალითი: ციტატი ბერძენიშვილის ნიგნიდან (გვ. 42): „აი, რას იხსენებს მწერალთა კავშირის მაშინდელი თავმჯდომარე შოთა ნიშნიანიძე“. ამას მოსდევს ნინო ჩხიკვიშვილისაგან გადმოწერილი, მწერალთა კავშირის სხდომის ოქმში დაფიქსირებული შოთა ნიშნიანიძის ვრცელი სიტყვა, რომელიც ასე იწყება: „გუშინ ჩემთან მოვიდა, როგორც

მწერალთა კავშირის გამგეობის თავმჯდომარესთან, პოეტი კოლაუ, ანუ ნიკოლოზ ნადირაძე და როგორც აღსარება ისე გამანდო შემდეგი.“ აქ მხოლოდ ერთი სიტყვა, სახელი – კოლაუ – ჩაამატა და ასეთი მარტივი გზით ცდილობს პლაგიატის შენიღბვას.

ბერძენიშვილმა კარგად იცის, რომ მის მიერ გადმოწერილი ტექსტი მწერალთა კავშირის იმჟამინდელი თავმჯდომარის გახსენება თუ მოგონება კი არ არის, არამედ სტენოგრაფიული ჩანაწერია, დაფიქსირებული სხდომის ოქმში, რომელიც ნინო ჩხიკვიშვილისგან გადმოიწერა, ბერძენიშვილი კი, ქურდობის შენიღბვის მიზნით, მოგონებად ასალებს. მთავარია, ნინო ჩხიკვიშვილი არ ახსენოს! საინტერესოა, რომ გვეკითხა, სად წაიკითხა შოთა ნიშნიანიძის, როგორც ის ამბობს, მოგონება, თანაც „გუშინდელი“, რას გვიპასუხებდა?!

პლაგიატის ამდენი შენიღბვა-შეფუთვის მიზნით, ბერძენიშვილმა შუაში განწყვიტა შოთა ნიშნიანიძის სიტყვა და მოგონების სახე რომ მიეცა, 43-ე გვერდზე ფრჩხილებში ჩაწერა – „(ეს ამბები ხდება 1984 წელს)“.

რაში სჭირდება ეს ჩანართი ბერძენიშვილს, რატომ უთითებს არასწორ თარიღს?! ნინო ჩხიკვიშვილს ხომ გარკვევით უწერია, მწერალთა კავშირის სხდომა 1985 წლის 3 სექტემბერს გაიმართაო. ოთხი გვერდი სრულად „გადმოაკატავა“ და ეს ველარ გადმოიწერა?! აქაც მიზანი კვალის არევაა. ნინო ჩხიკვიშვილისგან რომ გადმოიწერა, სხდომის თარიღსაც ხომ გადმოვწერდი, აღარ შემეშლებოდაო. მაინც შეეშალა, მცდელობამ ამაოდ ჩაიარა – კვალი ვერ ნაშალა.

ბერძენიშვილმა მერე კიდევ ერთხელ განწყვიტა შოთა ნიშნიანიძის სიტყვა იმის თაობაზე, თუ რატომ არ ესწრებოდა სხდომას კოლაუ ნადირა-

ძე და ფრჩხილებში ჩაწერა – „(სინამდვილეში თავად გააფრთხილეს კოლაუ ნადირაძე – არ მოხვიდო)“, ეს ფაქტი ნაღდად მოგონებაა, ოღონდ კოლაუს ვაჟის, ნუგზარ ნადირაძისა და ესეც ნინო ჩხიკვიშვილისგან შეიტყო ბერძენიშვილმა, რომელიც იმ ამბავს, თუ როგორ გააფრთხილეს კოლაუ ნადირაძე – სხდომაზე არ მოხვიდო, ასე იწყებს: „როგორც კოლაუს ვაჟი, ნუგზარი, იგონებს...“

ათას რამეს იგონებს საპრემიოდ გამიზნული წიგნის ავტორიც, მისი ქურდობა-პლაგიატობა რომ არ გამომჟღავნდეს. თვალსაჩინოებისათვის, რა თქმა უნდა, უკეთესი იქნებოდა ბერძენიშვილის ოთხგვერდიანი პლაგიატისა და ნინო ჩხიკვიშვილის ტექსტის სრულად გამოქვეყნება, მაგრამ საკმაოდ დიდ ადგილს დაიკავებდა და ამას მოვერიდე.

უნდა ვთქვა, რომ ბერძენიშვილი დიდად არ იწუხებს თავს შეცვალოს ნინო ჩხიკვიშვილის ტექსტი. სხვაობა ძალზე მცირეა, მაგალითად: ნინო ჩხიკვიშვილი წერს: „ამ ლექსის დაბეჭდვას გადაჰყვნენ...“ და ჩამოთვლის გამომცემლობის იმ თანამშრომელთა თანამდებობებსა და გვარ-სახელებს, ვინც სამსახურიდან დაითხოვეს.

42-ე გვერდზე ბერძენიშვილიც იმავე ლექსიკით – „ამ ლექსს გადაყვნენ“ – იწყებს სამსახურიდან გათავისუფლებულთა ჩამოთვლას თანამდებობების მითითებით, ოღონდ გვარ-სახელების გარეშე. განსხვავება უმნიშვნელოა, თუ ნინო ჩხიკვიშვილი წერს – „გადაჰყვნენ“, ბერძენიშვილმა მხოლოდ ირიბი ობიექტური პირის ნიშანი – „ჰ“ დააკლო ზმნას.

გასაოცარია პირდაპირ, ამ სახელგანთქმულ ინტელექტუალს, სხვისგან გადმოწერის გარეშე, ხშირად, ელემენტარული კომენტარის დაწერაც კი უჭირს. ნინო ჩხიკვიშვილს უწერია: „ისე კი იყო ირონია ბედისა, რომ

ლექსი მაინცდამაინც იმ წიგნში დაიბეჭდა, რომელიც დიდი ოქტომბრის რევოლუციის 70-ე წლისთავს მიეძღვნა“. ბერძენიშვილს ისე „მოსწონებია“ გამოთქმა „ბედის ირონია“, რომ 41-ე გვერდზე ერთ აბზაცში ორჯერ იმეორებს. დასაწყისში – „ისე კი ნამდვილად ბედის ირონიაა“ და დასასრულს ისევე აღმოხდება: „შეგიძლიათ ამისთანა ირონიის წარმოდგენა?!“

ჩვენც ამ ირონიაზე შევჩერდეთ, დროებით შევწყვიტოთ ბერძენიშვილის წიგნზე მსჯელობა და ერთ ფრაგმენტს გავეცნოთ მისი ინტერვიუდან (kvirispalitra.ge-ს აგვისტო, 2023წ), რომელსაც ორიოდ სიტყვას წავუმძღვარებ.

პირველ აგვისტოს გამოქვეყნებულ ჩემს ფეისბუქპოსტში დავაანონსე, რომ ბერძენიშვილის წიგნზე ვისაუბრებდი. იქვე ისიც აღვნიშნე, ბერძენიშვილის ოპუსი ქურდობა-პლაგიატობით და მისი შენიღბვის მცდელობითაც გამოირჩევა-მეთქი. ქურდს ქუდი ასწვია, სასწრაფო ზომები მიუღია, ინტერვიუ გაუშანშალებია, უმადურობით გულნატკენი კაცის პოზა მიუღია და სიამაყენარევი ტონით გვამუნათებს:

„ჩემი ავტორობით შვიდი წიგნი გამოვიდა, შვიდი კიდევ უნდა გამოვიდეს, თავი მოვიკალი არქივებში ჯდომით და პასუხად მივიღე, რომ მე თურმე დავით აღმაშენებელი არ მყვარებია... პირდაპირ უნდა გითხრათ, რომ ასეთი უსინდისობა არ მეკუთვნოდა!“ ამის წამკითხავს შეუძლებელია არ გაგახსენდეს ყვარყვარე თუთაბერი და მისი ნაწყენი კილო: „მერე, ჩემი დამსახურება?!“ რაღა „არქივებში ჯდომით“ თავგადაკლული ბერძენიშვილი და რაღა პოლიკარპე კაკაბაძის პერსონაჟი, დაუმსახურებელი დიდების კაცი – ნაცარქექია ყვარყვარე.

ეს, რა თქმა უნდა, ხუმრობით, მაგრამ ეგებ ვინმემ სერიოზულად

განუმარტოს ბერძენიშვილს, სხვისი პუბლიკაციის პირწმინდად გადაწერას არ სჭირდება „არქივში ჯდომა“ და „თავის მოკვლა“. ამისათვის გაცილებით მარტივი გზა არსებობს, გზა, რომლითაც თავად ბერძენიშვილი სარგებლობს – გუგლის საძიებო სისტემა. დაგუგლავს მურმან ლებანიძის ლექსს და ინტერნეტიც წამში ამოუგდებს მისთვის საჭირო მასალას „არტინფოს“ საიტზე; დაგუგლავს კოლაუ ნადირაძის ლექსს და იოლად იპოვის ნინო ჩხიკვიშვილის პუბლიკაციას. მერე მიადგება ეს ჩვენი ინტერნეტდამოკიდებული ლიტერატორი და იოლად გადმოიწერს ორივეს. ეს არის და ეს.

ახლა ორიოდ სიტყვას კიდევ ვიტყვი კოლაუ ნადირაძის ლექსთან დაკავშირებით და კომპილაციაზე მერე მოგახსენებთ. ბერძენიშვილისეულმა მსჯელობამ ამ ლექსის თაობაზე კიდევ ერთხელ გამოამკარავა ქართული ლიტერატურის მისეული მწირი ცოდნა. ჩემი ნათქვამი რომ ლიტონ განცხადებად არ დარჩეს, კვლავ მივუბრუნდები ბერძენიშვილის მიერ საგანგებოდ არჩეულ საბჭოთა ოკუპაციის თემას. ამასთან დაკავშირებით ერთადერთზე, მხოლოდ კოლაუ ნადირაძის ლექსზე ლაპარაკობს. დარწმუნებული ვარ და თქვენც დარწმუნდებით, რომ, სამწუხაროდ, სხვა არ წაუკითხავს და იმიტომ. ბერძენიშვილი დიდი რიხით გვაუწყებს: „კოლაუ ნადირაძის სასახელოდ უნდა ითქვას, რომ გარკვეული გაგებით მან ისტორიულ მოვლენებს დაასწრო და, საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადებამდე, საბჭოთა კავშირში მცხოვრებმა კაცმა საბჭოთა დროშივე მოგვცა უზუსტესი შეფასება იმ ტრაგიკული მოვლენისა, რასაც საქართველოს საბჭოება ჰქვია“.

კოლაუ ნადირაძის, შესანიშნავი პოეტისა და პიროვნების პატივისცე-

მის მიუხედავად, (მეგობრებიდან ერთადერთმა რომ გაბედა და მიაცილა პაოლო იაშვილი სამარის კარამდე), გადამეტებული მგონია ასეთი შეფასება, „რომ გარკვეული გაგებით მან ისტორიულ მოვლენებს დაასწრო და საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადებამდე... მოგვცა უზუსტესი შეფასება იმ ტრაგიკული მოვლენისა, რასაც საქართველოს გასაბჭოება ჰქვია“. ეს სიტყვები უფრო ბერძენიშვილის არაპროფესიონალიზმსა და არაკომპეტენტურობაზე მეტყველებს. ჯერ ერთი, კოლაუ ნადირაძეს ამ ლექსის გამოქვეყნებაც კი არ უცდია, შალვა დემეტრაძეს გადასცა, ჩემზე უმცროსი ხარ და ეგებ მოესწრო, როცა მოვა ამისი გამოქვეყნების დროო. მერე ლექსი, როგორც მოგეხსენებათ, გარდაცვლილი შალვა დემეტრეძის არქივიდან, ფოტოპირის სახით მიიტანეს „მერანში“ და ისე დაიბეჭდა, არავინ წაიკითხა. სათაურმა – „1921 წლის 25 თებერვალი“ შეაცდინა ყველა. საბჭოთა ხელისუფლების პანეგირიკი ეგონათ (ამის შესახებ ადრე დავწერე კიდევ). რაც მთავარია, ბერძენიშვილის ახლახან მოხმობილი ციტატი იმაზეც მეტყველებს, რომ მან არ იცის, ოკუპაციის თემაზე ისეთი ავტორებიც არსებობენ, რომელთა ლექსები უფროა კი არ იყო გამომწყვდეული, არამედ დღის სინათლე საბჭოთა ეპოქაშივე იხილეს და ჟურნალ-გაზეთებშია გამოქვეყნებული, თანაც გაცილებით ადრე, ვიდრე 1969 წელს დაწერილი კოლაუ ნადირაძის ლექსია. ამ ლექსებს მთლიანად, რა თქმა უნდა, ვერ მოვიხმობ, მხოლოდ რამდენიმე ბნკარს გავაცნობ ბერძენიშვილს – „იზრდება გულში ორი ნალველი – კრწანისის ველი და თებერვალი“ (ალექსანდრე აბაშელი), „არც სიცოცხლის, არც სიკვდილის აღარა მაქვს ხალისი, თებერვალმა სამუდამოდ დამინისლა მაისი“ (კოტე მაყაშ-

ვილი). გიორგი ლეონიძემ კი დაპყრობილ-დამონებულ ქვეყანას 1922 წელს გაზეთ „ბარრიკადში“ გამოქვეყნებულ ლექსში – „საქართველო“ – ასე მიმართა: „სისხლის საპალნით დატვირთული, ვინ დაგიხვეტა// ბრგე თეძოები ბელტებივით დასაფარცხავი... ვინ დაჩექმული ჩემი სული შხამებს დარია... ვილამ დაიდგნოს, ვინ შაებას კარად დარიალს.“ ამ ლექსში კონდოტიერი სერგო ორჯონიკიძის სახეც მკაფიოდ მოჩანს – „ზურნით ფალანგებს მოუძღვება კონდოტიერი“.

ცალკე თემაა გალაკტიონის პოემა „მოგონებები იმ დღეების, როცა იელვა“, სადაც უმძიმესი სურათი იხატება 1921 წლის ოკუპაციიდან მოყოლებული 1924 წლის აგვისტოს აჯანყების სისხლში ჩახშობის ჩათვლით. პოემაც 1921-1924 წლებითაა დათარიღებული. ის 1924 წლის შემოდგომაზე დაიბეჭდა ჟურნალ „მნათობში, მერე „მნათობის“ ყველა ნომერი, სერგო ორჯონიკიძის ბრძანებით, სათითაოდ ამოიღეს და დაჭრეს, გალაკტიონი კი, მცირე ხნით, ციხეში გამოამწყვდიეს.

რამდენიმე სტრიქონი გალაკტიონის პოემიდანაც გავიხსენოთ: „ტფილისი ჩვენი – თმაგანწილი და მწუხარება ჩვენი – ქართული“; „ქალაქს მოავლეს გარშემო ალყა... მთელი სამი დღე გაგრძელდა სროლა, სისხლიც ათავდა“; „მხეცი, არც მეტი არც ნაკლები, უგულო მხეცი. დგას მუხლებამდე სისხლის მორევი. მათში შობილი უიარალო ხალხზე მორევით დგას კმაყოფილი“ (აქ უკვე 24 წლის აჯანყებას და სერგო ორჯონიკიძეს გულისხმობს გალაკტიონი). ამ პოემიდან კიდევ არაერთი სტრიქონისა თუ სტროფის მოხმობა შეიძლება, მაგრამ, ვფიქრობ, საკმარისია.

ახლა ბერძენიშვილს მივმართავ, ისე როგორ აგიტანა წიგნის თუ ბედის წერამ, რომ ოკუპაციის თემაზე, ერთი გახმაურებული ლექსის გარდა,

სხვა არაფერი წაიკითხე, იმის შესახებ კომენტარიც კი წინო ჩხიკვიშვილის ინტერნეტპუბლიკაციიდან გამოიწერე. ასე რომ, როცა ოკუპაციის თემაზე წერ, უნდა იცოდე, კოლაუ ნადირაძის ლექსი ერთადერთი არაა, სხვაც არსებობს, არანაკლებ მნიშვნელოვანი, თანაც გამოქვეყნებული და გასაჯაროებული.

ახლა კი კომპილაციასა და კომპილატორზე.

ბერძენიშვილის კომპილატორობაში დასარწმუნებლად მისი წიგნის სარჩევისათვის თვალის გადავლებაც საკმარისია. „სტალინი – მთავარი ქართველი“. ასეა დასათაურებული ამ ორსათაურიანი წიგნის მართლაც მთავარი თავი, რომლის ქვეთავებია: „ნადეჟდა ალილუევა“ (5 გვერდი); „სუფრა და კინო“ (6 გვერდი); „სტალინი – მკითხველი კაცი“ (4 გვერდი) და „დასახვრეტა სიები“ (2 გვერდი). აღარაფერს ვიტყვი, ვფიქრობ, ეს ქვესათაურები უჩემოდაც ამბობენ სათქმელს. ნებისმიერი მკითხველი მიხვდება, რომ ათასგზის გაცვეთილი და გადაღეჭილი თემებია. ათეულობით წიგნსა თუ პუბლიკაციას თავი რომ დავანებოთ, ინტერნეტშიც უამრავი მასალა იძებნება აღნიშნულ საკითხზე, გაცილებით სრულყოფილი და ამომწურავი. აქაც იოლი გზა მოუნახავს ბერძენიშვილს, ინტერნეტში არსებული მასალების მცირე მიმოხილვას თუ დაიჯესტს, რაც გინდა ის დაარქვით, დაგვაჯერა.

წიგნის შემდეგი თავია „ჯალათი – სისტემის პირმშო და სისტემის მსხვერპლი“. ამ ექვსგვერდიან მონაკვეთში (სინამდვილეში 3,5 გვერდია, ცარიელ ფურცლებს თუ გამოვაკლებთ) ბერძენიშვილი „ენკავედეს“ ორ ავადსახსენებელ მმართველზე – იაგოდასა და ეჟოვზე გვიყვება, ოღონდ ისე რომ, არც მნიშვნელოვანსა და საინტერესოს ამბობს რამეს და

არც, რაღა თქმა უნდა, ახალს. ისე, მგონი, მეც მეტისმეტს ვითხოვ, რა უნდა ექნა ამ საწყალს, ვინ მისცემდა ქართველს რუსეთის „ჩეკას“ არქივებში მუშაობის უფლებას?! ჰოდა, ნუ მოვთხოვთ ზედმეტს, ვიკმაროთ საქართველოს არქივებში „ჯდომისა“ და „თავისმოკვლის“ შედეგი – სამგვერდ-ნახევრიანი ქვეთავი.

იაგოდასა და ეჟოვს მოსდევს წიგნის კომპილაციური სტრუქტურის კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი მონაკვეთი ასევე მნიშვნელოვან მეორე ქართველზე – ლავრენტი ბერიაზე. ეს თავი ასეცაა დასათაურებული: „მეორე ქართველი“.

აღარ მინდა შეგანუხოთ ქვესათაურების ჩამოთვლით. ვიტყვი მხოლოდ, რომ ამ ოცდაცხრაგვერდიან მონაკვეთში (აქაც სამი გვერდი ცარიელია) ექვსი ქვეთავია. იწყება ბერიას საქართველოში საქმიანობით და მთავრდება „ბერიას აღსასრულით“. თუ ვინმეს არ დაეზარება და ბერძენიშვილივით დაგუგლავს ნებისიერ თემას, ვთქვათ, „ბერიას აღსასრული“, ამავე სათაურით ქართულ ენაზე უფასოდ წაიკითხავს იმაზე მეტს, ვიდრე ბერძენიშვილის წიგნიდან შეიტყობს. რუსულად კი გაცილებით მეტი წიგნი, პუბლიკაცია, ვიდეო თუ აუდიო მასალა არსებობს. ველიკოდერჟავული იდეით შეპყრობილი რუსები დღეს ხელახლა განადიდებენ სტალინს და აღარც ბერიას ემდურებიან მაინცადა მაინც. ისე, ბერძენიშვილის სიზარმაცესა და მკითხველის უპატივცემულობას რა ვუთხრა, თორემ წერაკითხვის მცოდნე ნებისმიერი კაცი უფრო ვრცელსა და საინტერესო კომპილაციურ დაიჯესტს შემოგვთავაზებდა.

ერთი სიტყვით, ბერძენიშვილის წიგნის ნახევარზე მეტი წაკითხულის მოკლე შინაარსია, ინტერნეტში ამოკითხული და პრიმიტიულად მოთხრობილი. რაც მთავარია, ამ კომ-

პილაციურ ოპუსში ათასგზის გადაღებული ამბებია, თუ არ ჩავთვლით რამდენიმე გვერდს, რომელიც ბერძენიშვილის არაფრით გამორჩეულ ბათუმურ ბავშვობასა და მოსამართლე მამას ეხება, ასევე ერთ მონაკვეთს, რომელშიც გულაგის ამბებს აღწერს. ჩვეულება არც აქ შეუცვლია ბერძენიშვილს. ამჯერად საკუთარი წიგნიდან – „წმინდა წყვილი“ – გადმოუწერია რამდენიმე ქვეთავი. ალბათ, იმიტომ რომ, კომპილაციური ნაზავისათვის დოკუმენტური პროზის იერი მიეცა და „საბას“ ჟიურისაც ამ ნომინაციის ფავორიტა შორის დაესახელებინა.

თავს ვერ დავდებ, მაგრამ, ალბათ, წიგნის კიდევ ორი ქვეთავი – „ზვიადი“ და „მერაბი“ თუ მიიჩნის „საბას“ მესვეურებმა დოკუმენტური პროზის კუთვნილებად, როცა ბერძენიშვილის წიგნი ფინალისტთა შორის დაასახელეს, ოღონდ სამწუხარო ის არის, რომ ავტორი დიდად ვერც დოკუმენტურ სიმართლეს იცავს და აქაიქ ტყუილსაც გამოურევს ხოლმე. რა თქმა უნდა, უპატიებელ ცოდვად არ მიმაჩნია ბერძენიშვილის ის შეცდომა, რომ „ზვიად გამსახურდია, მერაბ კოსტავასთან, მომავალში ჩვენს დიდ მწერალთან – გურამ დოჩანაშვილთან და სხვა მეგობრებთან ერთად, 16 წლისა პირველად დააპატიმრეს“. გურამ დოჩანაშვილი არ დაუპატიმრებიათ, რადგან მისი მეგობრების დაჭერის წინა დღით, ის დაჭრეს და საავადმყოფოში აღმოჩნდა. ბერძენიშვილის ის განცხადება კი ნაღდად საეჭვოა, ზვიად გამსახურდიას დისერტაციის დაცვას ვესწრებოდი, „შედარებით პატარა აუდიტორია... სპეციალურად იყო შერჩეული“ და ზვიად გამსახურდიას „არასაბჭოურად ეცვა“-ო. ახლავე აგისხნით რატომ. ზვიად გამსახურდიას დისერტაციის დაცვა დანიშნული იყო უნივერსი-

ტეტის პირველი კორპუსის ყველაზე დიდ, 93-ე აუდიტორიაში, იქ სადაც ჩვეულებრივ იმართებოდა დისერტაციების დაცვა ლიტერატურათმცოდნეობაში. დასწრების მსურველთა რაოდენობა იმდენად დიდი იყო, რომ დაცვა უნივერსიტეტის კლუბში გადაიტანეს. ეს იყო და ეს. არავითარი „სპეციალურად შერჩეული“ პატარა აუდიტორია არ ყოფილა. ასევე ტყუილია, რომ ზვიად გამსახურდიას დისერტაციის დაცვაზე „არასაბჭოურად ეცვა“. არათუ დისერტაციის დაცვაზე, არამედ რაიმე ოფიციალურ სივრცეში ზვიად გამსახურდია პიჯაკისა და ჰალსტუხის გარეშე არასოდეს მინახავს. როგორც ჩანს, ბერძენიშვილს ვილაცამ უამბო ზვიად გამსახურდიას დისერტაციის დაცვის ამბავი – აუდიტორიაში ხალხი არ დაეტიო, მან კი თავი ამ ფაქტის თვითმხილველად გამოაცხადა. ზვიად გამსახურდიას ბიოგრაფიას ბერძენიშვილისეული შელამაზება არ სჭირდება. ეს მხოლოდ ბერძენიშვილს სჭირდება (იცის, მასთან პირშავად რომაა), თავი სიჭაბუკიდანვე ზვიადთან დაახლოებულ პირად გამოაცხადოს. ამიტომ ჰყვება ასეთ ამბავს: „ზვიად გამსახურდია იყო ტრადიციული მასპინძელი ცნობილი რუსი დისიდენტებისა საქართველოში. ერთხელ მას ანდრეი ამალრიკი ესტუმრა მეუღლესთან ერთად. ეს ამბავი ჩემი ახლო მეგობრისგან, გიორგი ხომერიკისგან გავიგე და იმდენად დავინტერესდი, რომ წავედით ზვიადთან და პირადად შევხვდით სტუმარს.“ ანდრეი ამალრიკი 1976 წელს, მეუღლესთან, გიზელთან ერთად, მართლაც იყო თბილისში (ამ სტუმრობის შემდეგ მალევე წავიდა საზღვარგარეთ – ესპანეთში). ამალრიკების მასპინძლები იყვნენ: ზვიად გამსახურდია, მერაბ კოსტავა და ირაკლი კენჭოშვილი. ამალრიკები მორიგეობით ცხოვრობდნენ ხან ზვი-

ადთან, ხან მერაბთან და ყველაზე ხანგრძლივად – ირაკლისთან. გიზელ ამალრიკმა ირაკლი კენჭოშვილის ვაჟის სურათიც დახატა. რა ვქნა, სულ ცოდვილო და მაინც მგონია, ბერძენიშვილი საკუთარ ბიოგრაფიას აკეთილშობილებს. მეექვსეა, იმხანად უცნობი სტუდენტი ზვიად გამსახურდიასა და ამალრიკის შეხვედრას დასწრებოდა. ვის გინდა ჰკითხო?! ზვიად გამსახურდიაც გარდაცვლილია და გიორგი ხომერიკიც. ახლა ერთი ფაქტი უნდა გავიხსენო. ხომ გახსოვთ, ბერძენიშვილმა რომ იცრუა, 1978 წლის აპრილში მწერალთა კავშირში კონსტიტუციის განხილვას ვესწრებოდი და, აკაკი ბაქრაძის გარდა, ხმა არავის ამოუღიაო. არადა, აკაკი ბაქრაძე სტატიამი – „კრება მწერალთა კავშირში“ (ტომი VIII, გვ. 591-603) საგანგებოდ აღწერს სხდომაზე არსებულ ვითარებას და ათამდე გამომსვლელს მაინც ასახელებს – ყველას, ვინც იმ დღეს კონსტიტუციის განხილვაზე გამოვიდა. ამიტომ არ მჯერა არც ზვიადთან მისი სტუმრობისა და არც, როგორც თვითონ ამბობს, ამალრიკთან პირადი შეხვედრისა. არ დავმალავ, ირაკლი კენჭოშვილს ვკითხე და ამალრიკის სტუმრობის პერიოდში ლევან ბერძენიშვილი არ მახსოვსო.

ჩემი ფეისბუქის პოსტის კომენტარებში ბერძენიშვილის ერთმა გულშემატკივარმა მისი გამართლება სცადა, ეს წიგნი დოკუმენტური პროზაა და ამ ჟანრის ლიტერატურაში ნყაროს დასახელება წესად არაა მიჩნეული, ამიტომ ავტორის დაუსახელებლად სხვისი პუბლიკაციიდან გადმოწერა პლაგიატად ვერ ჩაითვლებაო.

ვიდრე იმას გავარკვევდეთ, თუ რა ჟანრისაა ბერძენიშვილის ოპუსი, ვიტყვი, მეექვსეა ამგვარ გულშემატკივარს ან საკუთარი ნათქვამისა სჯეროდეს, ან წაკითხული ჰქონდეს

ბერძენიშვილის წიგნი. იმაში კი დარწმუნებული ვარ, ეს წიგნი „საბას“ კონკურსის ფავორიტთა შორის ისე დასახელდა, ჟიურის წევრთაგან არავის წაუკითხავს. ამ შემთხვევაშიც ელდარ შენგელაიას და რეზო ჭეიშვილის „ცისფერი მთების“ ვარიანტი გათამაშდა: „ვეთანხმები წინა გამომსვლელს!“ (ანუ კონკურსის მესვეურებს), თორემ ჩემი მტერი ვერ მიხვდა, რომ ბერძენიშვილის წიგნი არც დოკუმენტური პროზაა და არც საპრემიოა. მიზანი ერთადერთია – ავტორიტეტი აუმაღლონ საკუთარ ფავორიტს. ამიტომ დასახელდა ბერძენიშვილი საუკეთესოთა შორის ორ ნომინაციაში: დოკუმენტური პროზისა და თარგმანის (სხვადასხვა ავტორთა „მედეა“), ხოლო ევრიპიდეს ტრაგედიების ორტომეული და მისი მთარგმნელი შუალედურ, თორმეტკაციან სიაშიც კი არ მოიხსენიეს, ვითომ არც არსებულა, ხელი არ უნდა შეეშალოს ბერძენიშვილს.

ახლა იმის თაობაზე, თუ რა ჟანრს მიეკუთვნება ბერძენიშვილის წიგნი. ამაზე ერთადერთი პასუხი არსებობს – საბჭოურ ხალტურას! თუ რატომ საბჭოურს, ახლავე მოგახსენებთ.

ხალტურა ლათინური წარმომავლობის სიტყვაა, რომელმაც XX საუკუნეში, საბჭოთა ყოფის „წყალობით“, სრულიად სხვა, თავდაპირველისაგან განსხვავებული შინაარსი შეიძინა. უცხოენოვანი ლექსიკონები გვამცნობენ, რომ ხალტურის პრაქტიკა საბჭოთა პერიოდში წარმოიშვა და ფართოდ გავრცელდა სსრკ-სა და აღმოსავლეთ ევროპის კომუნისტურ ქვეყნებში. ჩვენი ლექსიკონების განმარტებაც არსებითად ემთხვევა ხალტურის წარმოშობის ამგვარ მიზეზ-შედეგობრიობას. ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის თანახმად, „ხალტურა“ უხეირო, არაკეთილსინდისიერად შესრულებული სამუშაოა.

ერთი სიტყვით, ხალტურა საბჭოთა მოვლენაა და ფართოდ ჰქონდა ფესვები გადგმული საბჭოურ ყოფასა და კულტურაში. იმავე უცხოენოვანი ლექსიკონების თანახმად, ხალტურის პრაქტიკა საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგაც არ აღმოფხვრილა პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში. ბერძენიშვილის ორსათაურიანი წიგნიც ამის დასტურია. ხალტურაა, როცა მკითხველს ატყუებ, სხვისგან იწერ და შენად ასალებ; ხალტურაა, როცა სტალინზე, ბერიაზე, ეჟოვ-იაგოდასა თუ ნადეჟდა ალილუევაზე არაფერს ახალს არ ამბობ და ინტერნეტში არსებული მასალების მეშვეობით მკითხველს მცირე ფორმის დაიჯესტების ნაზავს სთავაზობ; ხალტურაა, როცა შენს არაფრითგამორჩეულ ბავშვობასა და მოსამართლე მამაზე, წიგნისთვის დოკუმენტური პროზის იერის მინიჭების მიზნით, პრიმიტიულად და უინტერესოდ წერ; ხალტურაა, როცა ამ კომპილაციურ ნაზავში 30 გვერდს ადრე გამოცემული შენივე წიგნიდან ჩაურთავ („წმინდა წყვდიადი“), რათა მოცულობაც გაიზარდოს და მამისა და საკუთარი ბავშვობის აღწერის უინტერესო 20 გვერდიან მონაკვეთთან ერთად, წიგნმა, როგორც ითქვა, დოკუმენტური პროზის სახე მიიღოს. სწორედ ეს არის საბჭოური ხალტურა, ამ საქციელის ჩამდენი – „ხალტურშიკი“ და ჰომოსოვიეტიკუსი. არადა, ბერძენიშვილი სხვებს ამუნათებს, წითელ ინტელიგენციაზე ლაპარაკობს. არაფერს ისე არ გავუოცებთვარ ამ პლაგიატით გაჯერებულ კომპილაციურ წიგნში, როგორც უკანასკნელ თავს – „წითელი ინტელიგენცია“. აქ ბერძენიშვილი იმაზე წერს, თუ როგორია წითელი ინტელიგენციის ცხოვრების წესი. ვიფიქრე, საკუთარ თავს ხომ არ ახასიათებს, საკუთარ პიროვნულ პორტრეტს ხომ არ ხატავს-მეთქი. ამიტომაც გავოც-

დი.

ახლა ის ვნახოთ, თუ რას ამბობს ბერძენიშვილი „წითელ ინტელიგენციაზე“. მისი აზრით, „ეს არის კასტა, რომელიც ყველა დროში და ეპოქაში ცდილობს, რომ ხელისუფლებასთან ახლოს იყოს, ხოლო, როდესაც ამ ხელისუფლებას წყალი შეუდგება, სწრაფადვე იპოვოს ახალი ხელისუფალი, რომელიც მიანიჭებს პრივილეგიებს“.

ვინც ბერძენიშვილის ცხოვრების განვლილ წლებს ასე თუ ისე იცნობს, არ შეიძლება არ გაახსენდეს მისი სატელევიზიო გადაცემების ციკლი – „მჯერა“ – შევარდნაძის ხელისუფლებისა რომ სჯეროდა. მერე, მისივე სიტყვებით რომ ვთქვათ, „როდესაც იმ ხელისუფლებას წყალი შეუდგა, სწრაფადვე იპოვა ახალი ხელისუფალი“ და ხელისუფლება „ნაცმოძრაობის“ სახით. მერე, როცა იმასაც „წყალი შეუდგა“, ასევე „სწრაფად იპოვა“ „ქართული ოცნება“. ასე რომ, აშკარაა, საკუთარ გამოცდილებაზე დაყრდნობით გვიზიარებს ბერძენიშვილი „წითელი ინტელიგენციის“ ცხოვრების წესსა და მეთოდს. როგორც ჩანს, საკმაოდ კარგად იცნობს საკუთარ თავს. ხომ გახსოვთ, რა თქვა სახელგანთქმულმა ტალეირანმა პოლიცმანისტერ ფუშეზე, როცა ეს უკანასკნელი ვილაცხას მართლაც უკანასკნელი სიტყვებით ახასიათებდა – „რა კარგად იცნობს, მამაძალლი, საკუთარ თავს!“ ანალოგია ვრცელ კომენტარს არ საჭიროებს, მაგრამ მაინც ვიტყვი, როგორი სითამამეა, სხვაზე თქვა ის, რაც თავადა ხარ.

სითამამე კი ნაღდად არ აკლია ბერძენიშვილს. იმ ფაქტმა, რომ მის სატელევიზიო ლექციებს განმკითხავი არა ჰყავს, მეტისმეტად გაათამამა და გაალალა, საკუთარ თავს ყველაფრის უფლებას აძლევს. მოეპრიანება და აკაკი წერეთელს უშვერი სიტყვით გალანძღავს; მოეპრიანება და სხვა

დროს მისგან მოწონებული პოემის, „ალუდა ქეთელაურის“, ავტორს გაჰკრავს კბილს, არც ნებისმიერი ისტორიული პირის, მოღვაწისა თუ მწერლის შეურაცხყოფაზე იტყვის უარს. ერთი მხრივ, სკანდალური გამოხტომები მეტი ცნობადობისა და დამკვეთთა წინაშე თავის გამოსაჩენად სჭირდება და მეორე მხრივ, ამგვარი საქციელი, ეპატაჟურობასთან ერთად, მის ქვეცნობიერში მიმალული კომპლექსების გამოძახილია. როცა „ვეფხისტყაოსნის“ თინათინზე იტყვის – ხომ არ გამეფებულაო, ნუ გაგიკვირდებათ ასეთი აბსურდი. ამან, ეპატაჟურობასთან ერთად, სხვა სიამოვნებაც განაცდევინა – აუდიტორიას დასცინა, რომელიც გატრუნული უსმენდა, თორემ მშვენივრად იცის, რომ პოემა თინათინის გამეფებით იწყება. ბერძენიშვილი ბუნებით ცინიკოსია და როცა ცინიზმის გამოვლენის საშუალება ეძლევა, შანსს ხელიდან არ უშვებს. ერთ ტელელექციაში, უფროსი კოლეგის ცინიკურად მოხსენიებისა და გაიტრიზავების მიზნით, ასეთი რამ უამბო აუდიტორიას: 90-იან წლებში, გერმანიაში, სამეცნიერო კონფერენციაში ვმონაწილეობდით მე და ჩემი ხელმძღვანელი. ჩემს ხელმძღვანელს ისეთი პრეტენზიული მოხსენება ჰქონდა, ლამის მთელ ანტიკურ ლიტერატურას მოიცავდაო. გერმანელები სათაურის წაკითხვისთანავე სიცილით დაიხოცნენ. ჩემი მოხსენება კი კონკრეტულ საკითხს გულისხმობდა, ამიტომაც მომისმინეს ყურადღებითო. აქ რომ შეჩერებულიყო, კიდევ რა უშავდა. მერე ეს თავმოწონება წრეგადასულ სითამამეში გადაზარდა და ასეთი რამ თქვა, მე გერმანული არ ვიცი, მოხსენება ბიძინა რამიშვილმა ქართული ასოებით დამინერა და ისე წავიკითხეო. აუდიტორიამ მაშინაც არ დაუნუნა საქციელი. არავის გასჩენია კითხვა, კი მაგრამ, როგორ

ვერ მიხვდნენ, გერმანული რომ არ იცოდით?! აზრი რომ ვინმეს გამოეთქვა, ვისაც დასცინი, ისევ იმ იმისათვის არ უნდა მიგემართა საშველად, მითხარი, რას მეუბნებიანო?!

რა თქმა უნდა, იმ ხელმძღვანელის სახელი და გვარიც ვიცი და მოხსენების თემაც, მაგრამ არ ვიტყვი, იმ პატიოსან კაცს და მეცნიერს შეურაცხყოფას ვერ მივაყენებ. ბერძენიშვილის მისამართით კი უნდა განვაცხადო, რომ ამ შემთხვევაში მასთან შედარებით, თალლითურ-ავანტიურისტიკული რომანების სახელგანთქმული პერსონაჟებიც კი, ჩვენი კვაჭი კვაჭანტირაძე იქნება, რუსების ოსტაპ ბენდერი თუ გერმანელების ფელიქს კრული, ცხვირმოუხოცავ ბალღებად გამოიყურებიან. რა გგონიათ? ისე კი უნდა ითქვას, თალლითობასაც ნიჭი უნდა. თალლითობის მსოფლიო ისტორიამ ბევრი ნიჭიერი თალლითი იცის. შოტლანდიელმა არტურ ფერგიუსონმა გულუბრყვილო ტურისტებს ბიგ-ბენი 1000, ბუკინგემის სასახლე 2000 ფუნტ სტერლინგად მიჰყიდა და მსოფლიო თალლითობის ისტორიაში ინგლისის ნაციონალური ძეგლების გამყიდველის სახელით შევიდა. ეს ჩვენი „წარმატებული“ ცინიკოსი და ინტელექტუალური თალლითიც საქართველოს ეროვნულ ისტორიას ჰყიდის (მაგალითების მოხმობით აღარ შეგანყენო, ისედაც იცით), უნდა ვივარაუდოთ – სარფიანადაც.

ერთი სიტყვით, თალლითობა-ავანტიურისტიკობაში ბერძენიშვილი ნაღდად არავის ჩამოუვარდება. სწორედ ავანტიურა, პროვოკაცია და ცინიზმი იყო ვიდეოკამერების თანხლებით მისი ყვარელში ჩასვლა – ილია ჭავჭავაძეზე ლექცია უნდა წავიკითხოო, თუმცა ვერაფერი ლექციის წამკითხავი ვერ არის. ახალი და მნიშვნელოვანი სათქმელი რომ ჰქონდეს, ლიტერატორი კაცი ამას აუცილებლად დანერდა,

მაგრამ მისი უბედურებაც ის არის, რომ ილიას შემოქმედებაც და მთელი ქართული ლიტერატურაც სასკოლო პროგრამის დონეზე იცის (ამაზე სხვა დროს ფეისბუქ პოსტებში მაქვს ნათქვამი, ამჯერად აღარ განვმეორდები და სამომავლოდ შემოვიწინახავ). ყვარელში კი რა მოხდა?! ბერძენიშვილის ავანტიურით აღშფოთებულმა ყვარელელებმა დარბაზში არ შეუშვეს, მისი მიზანიც ეს იყო, რომ ფაქტი ვიდეოკამერებით უნდა დაფიქსირებულიყო, ბერძენიშვილი – ძალადობის მსხვერპლად, საზოგადოება კი მოძალადედ წარმოჩენილიყო.

კიდევ ბევრის თქმა შეიძლება ბერძენიშვილის ორსათაურიან ნიგნზე, იმაზე, რომ დოკუმენტური პროზა სიტყვაკაზმული მწერლობის კუთვნილებაა და ბერძენიშვილის მწირ და ღარიბულ ლექსიკას არაფერი აქვს საერთო სიტყვაკაზმულობასთან; იმაზეც, რომ ბერძენიშვილს არც ქართული და არც უცხოური ლიტერატურის (თუ საჭიროება მოითხოვს, ამაზეც დავწერ) ღრმააზროვანი ანალიზი არ შეუძლია; იმაზეც, რომ დიდი მონდომებით ცდილობს გააუფასუროს ყოველივე ღირებული – ჩვენი ისტორიაც, ისტორიული მოღვაწეებიც და მწერლებიც. სამწუხაროდ, ის მარტო არ არის, სხვებიც აპყვენენ იმ სავალალო საქმიანობაში, რასაც მე ცნობიერების ბერძენიშვილიზაციას დავარქმევდი. სიტყვა ძალიან რომ არ გამიგრძელდეს, ამ საკითხზე მომავალში დავწერ.

ბერძენიშვილს კი, მამალ ათეისტობაზე რომ დებს თავს და ნიშნისმოგებით გვეუბნება – ცა ცარიელიაო, მაინც სახარების სიტყვებს შევახსენებ: „არა არს დაფარული, რომელი არა განცხადდეს“.

2. მეგუნის დოქი და ეკას ლევანა

„შილდაში მღერის დედას ლევანა და ართანაში – ყარალაშვილი“.

ტიციან ტაბიძე

ჩემს ერთ-ერთ ფეისბუქ პოსტში, როცა აშკარად წარმოჩინდა ბერძენიშვილის პლაგიატ-კომპილატორობა, „საბას“ მესვეურთა მისამართით ბერძენიშვილის მიერ უდიერად მოხსენიებული აკაკი წერეთლის სიტყვები მოვიხმე, „ახლა გინდ შეიტანეთ და გინდ გამოიტანეთ ეგ თქვენი რუმბივით გაგორებული ფალავანი“, ბერძენიშვილს გინდ „საბა“ მიეცით და გინდ გონკურების პრემია-მეთქი. არადა, მართლაც მისცეს „საბა“, თანაც საგანგებო – სპეციალურ ნომინაციაში და თანაც არასამთავრობო ორგანიზაციის გადანყვეტილებით.

ამ ფაქტმა ერთი სახალისო ისტორია გამახსენა, რომელიც თბილისის უნივერსიტეტის ხელოვნების ფაკულტეტის კინო-ტელე სასცენარო განყოფილების სტუდენტებს ჩვენმა ლექტორმა, ოთარ სეფიაშვილმა გვიამბო, კინორეჟისორ სიკო დოლიძეს და მის ფილმს – „შეხვედრა წარსულთან“ – უკავშირდება.

სიკო დოლიძეს საბჭოთა ეპოქაში რამდენიმე საკმაოდ წარმატებული (მართალია, სხვადასხვა მხატვრული დონის, მაგრამ ყურებადი) ფილმი აქვს გადაღებული („უკანასკნელი ჯვაროსნები“, „დარიკო“, „ჭრინა“...), არაერთი მნიშვნელოვანი მსახიობიც გამოუყვანია ასპარეზზე. რეჟისორს, რომელსაც ბედმა არგუნა, ფილმები ძირითადად უკიდურესი ტოტალიტარიზმისა და საბჭოთა კინოს ე. წ. „უკონფლიქტობის თეორიის ეპოქაში“ გადაელო, სამოციან წლებში, უკვე ქარმაგ ასაკში, აღარ ჰქონდა საზღვარგარეთულ კონკურ-

სებში წარმატების მიღწევის შესაძლებლობა. ამ დროს ქართული კინოს ახალი თაობა საკმაოდ პრესტიჟულ კინოფესტივალებზე პირველი პრიზებითა და „ოქროს პალმის რტოებით“ ჯილდოვდებოდა. სიკო დოლიძემ, რომელიც იმ დროს საქართველოს კინემატოგრაფისტთა კავშირის თავმჯდომარე და ხელისუფლებასთან დაახლოებული პირი იყო, 1967 წელს ამიერკავკასიის რესპუბლიკებისა და უკრაინის კინოფესტივალის ჩაატარა და კონკურზე საკუთარი ფილმი – „შეხვედრა წარსულთან“ წარადგინა. ფესტივალის მასპინძლისა და ორგანიზატორის ფილმს გამარჯვება, ფაქტობრივად, გარანტირებული ჰქონდა. ასეც მოხდა, მასპინძელს უარი არავინ უთხრა, მაგრამ მხოლოდ ფილმის გამარჯვება საკმარისი არ იყო. კიდევ ერთი პრიზი იყო დაწესებული – ქალის როლის საუკეთესო შესრულებისათვის, რომელიც აუცილებლად რეჟისორის ცოლს, სილამაზით გამორჩეულ მეგი წულუკიძეს უნდა მიეღო, მაგრამ აქ გაუთვალისწინებელი რამ მოხდა... ჟიურის სხდომაზე თავმჯდომარის წინადადებას არ დაეთანხმა აზერბაიჯანის წარმომადგენელი, რომელმაც არ იცოდა, რომ მეგი წულუკიძე სიკო დოლიძის ცოლი იყო. ყველასთვის გასაოცრად, კაცმა, რომელიც მანამდე სტატისტივით იჯდა და ხმას არ იღებდა, იყვირა: რა შუამია მეგი წულუკიძე, მთავარ როლს ლეილა აბაშიძე თამაშობს, მეგი წულუკიძეს ხომ მეორეხარისხოვანი როლი აქვსო?! დარწმუნებული იყო, ამაზე მასპინძელი არ გაუნაწყენდებოდა, რადგან მისივე ფილმის მსახიობს დაუჭირა მხარი. ჟიური იძულებული გახდა, დათანხმებოდა გაჯიუტებულ წევრს. როცა ეს ამბავი ტელეფონით სიკო დოლიძეს აცნობეს, ემცხეთა, აღარ იცოდა, რა ექნა. ეგ იყო მხოლოდ, სამწუხარო ინფორმაცია ცოლს

დაუმალა. მართალია, გვიანი საღამო იყო, მაგრამ ჟურნალ „საბჭოთა ხელოვნების“ რედაქტორს, ოთარ ეგაძეს, მაინც დაურეკა – თუ ძმა ხარ, ხვალ დილით ჩემთან მოდიო. მეორე დილით, როგორც ოთარ სეფიაშვილი გვიყვებოდა, თავშეხვეული დახვდა რეჟისორი რედაქტორს. სთხოვა, მიშველე, თორემ გადამერევა მეგუნია. იყიდე ერთი დოქი, დაანერე – „ჟურნალ საბჭოთა ხელოვნებისაგან“, გამოვაცხადებინებ, პრიზი სპეციალურ ნომინაციაშია დაწესებული ქალის როლის საუკეთესო შესრულებისათვის და გადაეცი მეგუნიას. ასეც მოქცეულა ოთარ ეგაძე (ჟურნალ „საბჭოთა ხელოვნების“ მიერ დაწესებული სპეციალური პრიზი რომ მართლაც მეგი წულუკიძემ მიიღო, შეგიძლიათ იხილოთ ამავთუ ჟურნალის 1967 წლის მე-5 ნომერში). ამის შემდეგ ჩვენს ლექტორს, ჩემს თანაკურსელებსა და მე გამოთქმა – „მეგუნიას დოქი“ – საეჭვო ღირებულების მქონე ქმნილების სინონიმად გვექცა, თუ რაიმეში ეჭვი შეგვეპარებოდა, ერთმანეთს ასე ვეკითხებოდით: ეგეც მეგუნიას დოქი ხომ არ არისო.

ოთარ სეფიაშვილი ცოცხალი რომ იყოს, ვუამბობდი, როგორ გათამაშდა ჩვენში კიდევ ერთი ანალოგიური სპექტაკლი, როგორ გადაეცა დამაშოშმინებელი პრიზი პლაგიატორსა და კომპილატორს, როგორ გადაიქცა პოსტსაბჭოთა საქართველოში მეგუნიას დოქი - ეკუნიას დოქად.

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა საქართველოს“ აღმასრულებელმა დირექტორმა, ეკა გიგაურმა, სპეციალურ ნომინაციაში – „საბჭოთა და პოსტსაბჭოთა ისტორიის რეფლექსია ქართულ ლიტერატურაში“ – გამარჯვებულად ლევან ბერძენიშვილი გამოაცხადა.

„საბას“ მესვეურებმა პლაგიატორი და კომპილაციური წიგნის ავტორი

(რადგან სხვა გზით ვერაფერი გამართლება მოუძებნეს), ლიტერატურისაგან საკმაოდ შორს მდგომ ორგანიზაციასა და მის ხელმძღვანელს, ეკა გიგაურს დააჯილდოვებინეს. მეგუნისა დოქისა არ იყოს, ბერძენიშვილიც სპეციალურ ნომინაციაში გამოცხადდა გამარჯვებულად, რომელიც, როგორც ჩანს, სამარქაფოდ აქვთ შემონახული. ამ ნომინაციაში არც კონკურსი ცხადდება და არც ჟიური ანიჭებს პრიზს (კიდევ კარგი, „საბას“ ჟიურის წევრები მაინც დაიფარეს შერცხვენისაგან), ოღონდ ეგ იყო, დაჯილდოვებულად გამოცხადებისას ბერძენიშვილს პრიზი ვერ გადასცეს, წინასწარ გააფრთხილეს, გზაში დაგანევთო. როგორც ჩანს, თავიდან არ იყო გათვალისწინებული ორი ნომინანტის დაჯილდოვება. მეორე დაჯილდოვებულის შესახებ ვერაფერს მოგახსენებთ, მისი წიგნი არ წამიკითხავს. შესაძლოა, მოსაწონიც იყოს. ესეც „საბას“ მესვეურთა ტაქტიკაა, თუ ღირსეულს არავის დააჯილდოვებენ და მხოლოდ იმას მისცემენ პრიზს, ვინც წინა წელს ჟიურიში იყო და ახლა აღარ შეიყვანეს, რადგან მისი დაჯილდოვების ჯერი მოვიდა, საზოგადოების თვალში მთლად გაბითურდებიან. მოკლედ, „საბას“ დამკვეთ-მეპატრონეთა ტაქტიკა კი დევს ხელისგულზე, ამაზე არაერთხელ ითქვა კიდევ, მაგრამ მე ის მაინტერესებს, სად ნახეს ამ წიგნში სერიოზული მსჯელობა და ანალიზი, გნებავთ, რეფლექსია საბჭოთა და პოსტსაბჭოთა ლიტერატურაზე?! მიუხედავად ამისა, წიგნს მაინც მისცეს ჯილდო, მეტიც, ბერძენიშვილს აქვს შანსი, პლაგიატითა და კომპილაციით გაჯერებული წიგნი ფრანგულ ენაზეც გამოსცეს. ტყუილად ხომ არ მიაღებინებდნენ მონაწილეობას ამ ფარსსა და დადგმულ სპექტაკლში საფრანგეთის ელჩს, რომელთანაც, სავარაუდოდ,

ეკას ლევანას მისი მფარველი გიგაური უშუამდგომლებს. განა მასთან არ გაიქცნენ დახმარების სათხოვნელად „საბას“ მესვეურნი?! არავინ მითხრას, ამის შესახებ ბერძენიშვილმა არაფერი იცოდაო. სირცხვილია, ლიტერატორი კაცი საზოგადოებრივ ორგანიზაციას ამოეფარო და ან რომელიმე პარტიას. რა შუაშია აქ პარტია და პოლიტიკა?!

ისე კი, მართლაც საოცარია, როგორი გამძლე და სიცოცხლისუნარიანი აღმოჩნდა საბჭოური მენტალობა და მასზე დაფუძნებული ჰომოსოვიეტიკუსი, დღემდე როგორ აქტიურად არის ჩართული პოსტსაბჭოთა საქართველოს ლიტერატურულ საქმიანობაში. არც ის უნდა გაგიკვირდეთ, თუ გიგაურ-ბერძენიშვილის დუეტი, „საბას“ მესვეურთა ხელშეწყობით, მათთვის კეთილადმოსაგონარი ლენინის სტატიის ანალოგიით – „პარტიული ორგანიზაცია და პარტიული ლიტერატურა“ – მომდევნო კონკურსზე კიდევ ერთ ორსათაურიან წიგნს წარადგენს: „პარტიული გამჭვირვალობა პოსტსაბჭოთა საქართველოში; პრემიის მიღების ხერხები და მეთოდები.“ ალბათ, საფრანგეთის ელჩსაც ისევე გამოიყვანენ მისალმებით, რომელსაც არც მაშინაც ექნება წიგნი წაკითხული და არც ის ეცოდინება, რა ფარსში მონაწილეობს. რატი ამაღლობელიც, „ომამდე ტანკისტისა“ არ იყოს, ადრე რომ პოეტობდა და საკუთარ თავს „საბას“ პრემიაც მიანიჭა, რიხითა და ზარ-ზეიმით გამოაცხადებს, „სპეციალურ ნომინაციაში გამარჯვებულია გიგაურ-ბერძენიშვილის დუეტი“, არ დაახანებს არც დამსწრეთა ყიჟინა, არც ფოიერვერკების ზათქი და არც მუსიკა ჰიმნისა – „შირაკა სტრანა მაია რადნაია“, ოღონდ ტექსტის გარეშე, სიტყვები არ შეიძლება! სიტყვით ხომ პროდასავლეთელები ვართ, ფულსაც ხომ ამაში გვიხდიან საფ-

რანგეთის ელჩივით მოტყუებულ-გაცუცურაკებული ჩვენი პარტნიორები. მერე ამ სპექტაკლს ტელევიზიით გადასცემენ, ინტერნეტშიც განათავსებენ და მომწონებელ-დამლაიქებელთა ორგანიზებასაც შეძლებენ.

ჩვენ კი ისლა დაგვრჩენია, მქუხარე ტაში დავცხოთ და შევძახოთ:

„აბა ტაში, ჩქარი ტაში! ჩემო რატი, ჩემო ეკა, ჩემო ეკას ლევანავ!“

ახლა კი სრული სერიოზულობით. ბერძენიშვილის წიგნი და მისი დაჯილდოება მკითხველის აშკარა აბუჩად აგდებაა. ნაქურდალითა და კომპილაციით გაჯერებულ, პრიმიტიული ენით დაწერილ, ვითომდა საბჭოთა ეპოქის მამხილებელ წიგნს ბერძენიშვილი და კომპანია აკაკი ბაქრაძის „მწერლობის მოთვინიერების“ მკითხველს სთავაზობს. ამაზე ნათქვამი,

უკან და უკან სოფელოო. ბერძენიშვილის ლიტერატურული სუროგატი ჯერ სიტყვაკაზმული მწერლობის (დოკუმენტური პროზის) ნიმუშად, შემდეგ კი საბჭოთა იდეოლოგიისა და პოსტსაბჭოთა ეპოქაში კომუნისტური ხანიდან გადმოსული რეტროგრაფული აზროვნების მამხილებელ ქმნილებად უნდა წარმოაჩინონ, ჯილდოც მისცენ და თუ შენი პროფესიული მოვალეობა, გნებავთ თავმოყვარეობა, გაჩუმების უფლებას არ მოგცემს, შეიძლება რომელიმე პარტიის ადეპტად ან ძველი დროის ბოლშევიკების მსგავსად, მანჯურის და კიდევ იმის იქითა ქვეყნების აგენტადაც გამოგაცხადონ. ამგვარი სიცრუე და თვალთმაქცობა სიტყვისა და აზრის გამოხატვის თავისუფლების მისიით ინიღბება და უხვადაც ფინანსდება. რას ვიზამთ, „ნახეთ, თუ ოქრო რასა იქმს, კვერთხი ეშმაკის ძირისა“.

სალომეა ლომინაძე

იმ კაცს...

იმ კაცს,
 მე რომ მიყვარდა,
 თეთრი, სიფრიფანა ქალები მოსწონდა.
 აი, დარდი!..
 მზეს გულმკერდს ვახარებდი
 და პურის ყანასავით მითამთამებდა ყველაფერი,
 რაც შეიძლებოდა ხელში მოჰყოლოდა
 იმ კაცს, მე რომ მიყვარდა...

იმ კაცს,
 მე რომ მიყვარდა,
 თვალვდახრილი ქალები მოსწონდა...
 აი, დარდი!..
 ჩამოვუვლიდი ხოლმე,
 ილიამი თექის ხელჩანთასავით ამოდებული ბაზრის ტომრით,
 და ხმამალა ვაგინებდი ლამაზი ქალის მარტოხელს,
 რა ექნა
 იმ კაცს,
 მე რომ მიყვარდა?!
 მეხმარებოდა...

როგორ მოსწონდა სიჩუმე
 იმ კაცს, მე რომ მიყვარდა...
 აი, დარდი!..
 ჩაბარუხივით მოვთქრიალებდი და მომქონდა ქუჩა,
 ხმამალა სალამი, ხორხოცი, შური და დაცინვა,
 ჭორები მომქონდა...

ჩურჩულებდნენ მეზობლის ქალები
 იმ კაცზე,
 მე რომ მიყვარდა!..
 ჩურჩულებდნენ: კაბები მოსწონსო, მზესუმზირებიანიო, იმ კაცსო...
 აი, დარდი!..
 აბა, სად დაეტეოდა ჩემს სითამამეში ყვითელი მზესუმზირები?!

იმ კაცს,
 დილით პიტნიან ჩაის რომ მიმზადებდა,
 არ მოსწონდა თრიაქი,
 არც ის თამამი პოეტის ხმა მოსწონდა ჩემში
 და საღამოობით ანტიკური პიესებით მაბრუნებდა...
 ...აი, დარდი!..
 გამოვთრიაქდებოდი და ვმღეროდი:
 „იქ, იმ გაღმა ნაპირზე,
 ისევ ყვავის ასკილი...“
 მერე მაჩუმებდა, მამშვიდებდა,
 მაბრუნებდა იმ გასაძლებელში, სადაც ასეთ ლექსებს ვწერდი:

აღმას, მეზობლის ქალს...

ჩამოხსნის ქალი პერანგს თოკიდან,
 ჩამოხსნის, უთოს გადაატარებს.
 ვაი, თუ ვინმემ ხელი მოჰკიდა,
 შავ დღეს დააყრის, თუნდაც პატარებს,

რა სევდიანად გაცვითა რეცხვამ,
 წყალია თითქოს ხისტი, ვერაგი,
 ნეტავ თუ იყო კაცი და ეცვა,
 ტანზე ოდესმე თეთრი პერანგი,
 რომელიც რეცხვით გაცვითა წყალმა
 და გაახუნა ჭორების ქორომ,
 შენ კი ვერ ხვდები, ძვირფასო აღმა,
 ამ კედლის იქით, კაცი რომ ცხოვრობს,
 არც კი მოსულა, რომელი ჩაცმა,
 დახურვა, წასვლა, უბრალოდ ქრება
 და ბრალიანი ქალების ჯვარცმა
 მაინც რომ შეძლეს უბრალო ქმრებმა,
 მიკვირს...

ჰოდა...
 მივატოვე ის კაცი,
 თავდავიწყებით რომ ვუყვარდი,
 მაგრამ ვერა და ვერ მომიწონა...
 ანტიკური პიესები გადმოვიღე,
 ცოტა ხანი მზეს დავემალე,

ხმაურს გავერიდე,
 ცოტა დარდი დავიტყვევ სახეზე, ხმაში,
 შევთხელდი, ჩავიცვი კაბა მზესუმზირებით,
 ჩაბარუხი რომ შთანთქავს,
 იმ ნაკადულივით გამოვედი სახლიდან,
 ჩუმად,
 თვალეზდახრილი და სულ არ მადარდებს თუ მოვწონვარ
 იმ კაცს,
 მე რომ აღარ მიყვარს!

რომ ვერ ამიხდე...

სულ ცოტა დამრჩა
 ამოვივსო მკერდთან ღილები,
 გადამეჩვენა სილამაზეც,
 აი, სულ ცოტა...
 ჰოდა,
 გელიან უშენობით დაღვრემილები,
 ხელები, როგორც სამოთხემდე მიმავალ ცოდვას...

ახირებული სიზმრებიდან გამოაქციე
 გული, რომელსაც ყელში უჭერს
 ვნების ქაროზი,
 ძალას დაიტანს,
 მომიწონებს მამა საქციელს,
 იცის,
 სხეულში გამომწყვდეულ ევას გამოვზრდი,

რომ ვერ ამიხდე...
 გამიდის და კიდევ ვიტყვებ...
 ბავშვივით ვტირი და მოვუხმობ
 საშველად მამას,
 ჩემს ლექსს კი არ ვწერ,
 მგონი უფრო იმას ვცეტირებ,
 რომ ყველა ქალი ქალია და ერთ მეძავს მალავს...

ამიტომ ვამბობ,
 რომ ხარ ცოდვა სამოთხის გზაზე,
 არსაითის გზას არ სჭირდება შენი ჩადენა
 და, სანამ ისევ მაისია, წვიმებით სავსე,
 ამაფრიალე სამოთხისკენ,
 ისე მჩატე ვარ...

ისე ვერ წავალ,
 მოკვდავებმა როგორც იციან,
 გავალ ლექსიდან,
 ნახატიდან,
 აკორდებიდან.
 „ქალი სარკეში“
 დაუხატავს უკვე ტიციანს,
 მე კი სარკის წინ
 ყოველთვის შენ მაგონდები და
 მინდება მხატო
 მოყვავილე ზეთისხილებით
 და ჩემს სხეულზე
 არონინო თვალთა გიშრები,
 არ დაილლება
 ჩემი ლექსი შენი მხილებით,
 დამხატე,
 ვიდრე გუაშივით გამოგიშრები.
 ო, რარიგ მინდა
 შენს ფუნჯს ვანდო სული, შიშველი,
 ფუნჯს, ჯადოსნური ჯოხის დარად
 რომ გიკავია,
 შემოფეთება ვიყავი და
 ველარ გიშველე,
 ჩვენი თვალეები ერთმანეთთან დამნაშავეა.
 სცადე,
 თუ ერთხელ
 შენს მოლბერტზე გავითარეშე,
 სამარადყამო
 უკვდავებას ამით მოგიტან.
 გთხოვ ნუ გამიშვებ
 უქარიშხლოდ, შიშის გარეშე
 თუკი ოდესმე
 პორტრეტიდან გასვლა მომინდა,
 თორემ წავალ და
 შევიქნები სხვისი რჩეული
 და ეს სხეული
 სხვა ჰანგებზე როკვას დაინყებს,
 ვიდრე ახალი მირაჟები არ დამავინყებს
 აკვიატებულ თითებს,
 მკლავებს,
 გამხდარ ლავინებს.
 ან ავდგები და
 იმ პოეტის ლექსიდან გავალ
 რომელმაც უკვე
 შეაბიჯა უკვდავებაში

რომელიც მწერს, რომ
 მუზას ვგავარ,
 ტკივილით მოსულს,
 მწვავე ვნებაში.
 ისე ვერ წავალ,
 თითქოს არც ვიყო,
 სულ სხვა გზა მინდა და სხვა კარიბჭე,
 ამ ლექსის სული მინდა გაგიყო,
 როდესაც მაგ ფუნჯს ხელში დაიჭერ,
 და ამ ბნკარების გადმოსცე ხიბლი
 შენი ფერების, შენი ხედვის უცხო არემი,
 მე კი წავალ და სხვის სიმებზე
 ლექსებად ვივლი,
 რაკი არ გინდა
 მაგ მოლბერტზე ჩემი თარეში...

●
 შენ სხვანაირად გიხდება დარდი,
 თავად დარდივით რაღაცნაირო,
 მე რა ვიცოდი თუ ასე მგავდი
 და არც გეძებდი, ჩემად, ბაირონ!

რა იქნებოდა ერთხელ მენახა
 სიზმარი ჩვენზე, შენი ძე მეშვა,
 და, თუ არსებობს, მხოლოდ შენა ხარ
 ბედნიერება ჩემი და... შეშლა...

არაფერია იმაზე მწველი,
 წყურვილს რომ შენით სხვეები იკლავენ,
 გაძლება თქვი და იმდენი ვძელი...
 ჰოდა, მოდი და გამომიძკლავე!

მეტაფორები ფოთლებად ცვივა,
 მინდა მაგ დროის კაბაში მნახო,
 ის ერთი ფრაზაც, რაც ასე მტკივა,
 შენ უნდა მითხრა – მოგაგნე სახლო...

და არ მოხვიდე ჩემთან ვით მგზავრი,
 როგორც პოეტთან, თითქოს სანდო ვარ,
 რა პოეზია, წერილებს ვგზავნი,
 როგორც პატიმრის ბოლო სათხოვარს...

განა მიყვარხარ, მე უფრო მწამხარ –
 და ასეთს გელი, ჩემო ბაირონ...
 ჰოდა, მოდი და ნუღარსად წახვალ
 შე სევდასავით რაღაცნაირო...

ნესტან ლამბაშიძე

ცაცხვის ყვავილის, ფინჯანი ჩაი...
 დარიჩინი აქვს ბებოს მურაბას...
 ვარდი – ლარნაკში...
 ბუხარში – ცეცხლი...
 ფანჯრებზე წვიმის წვეთების ცეკვა.
 მოგონებებით გამტკბარი ღამე,
 ყვავის იელი,
 გლიცინიაც, შარშან რომ დავრგეთ
 და სიცოცხლის ხმას გამოსცემს ქოხი.
 გარეთ სამყაროს, ქოხში მყოფთა, მარტოობის განცდა აწუხებს.

მინდა მახსოვდეს, გასავლელი გზა მაქვს უფლამდე,
 გულიდან ცრემლად გადმოვღვარე ცოდვის წვეთები...
 გადავითვალე ოცდაათი ვერცხლი სათუთად...
 მეძახდა სული: ჩამკეტო! არ შემოძვრეს შენშიც იუდა...

გასაკვირია, ვიცი ის ქალი, ქობადქცეული სხეული დააქვს,
 და სულ დუმს გარეთ, სხვები რომ ბჭობენ ბედნიერების უბრალოებას...

წამოდი მთაში!
 ერთად ვნახოთ
 აფეთქება იასამანის, როგორ აცოცხლებს ჩაჟამული სახლის აივნებს...
 წამოდი მთაში!
 მდელოზეა რაში, ბალახობს,
 წამოდი მთაში.
 აფეთქებული აპრილია, ფანჯრებს სდარაჯობს,

მზე ათბობს კედლებს ნათებერვლარს, თეთრად გაყინულს....
 ოქროსფერ ძაფით, თავად გვიქსოვს, ხალიჩების ქსელს
 ტყეში ობობა, სავალ ბილიკებს ასე გვიქარგავს.
 წამოდი მთაში, გაზაფხული ერთად ვისუნთქოთ...
 მინა შევიგრძნოთ, გაჟღენთილი მარტის წვიმებით ...
 წამოდი მთაში!
 გაგვისუქდა მარტში კვირტები და შემოასკდათ ტანზე კაბები!
 წამოდი მთაში, ადვილია, რომ მივწვდეთ ზეცას,
 ჩამოვიტანოთ ლურჯი ფერი დედამიწაზე,
 იასამნისფერს შევაშველოთ ლურჯ ფერთა გამა და
 აკვარელით ცარიელი ეზოები გავაფერადოთ!
 წამოდი მთაში!
 ყვავილობა ერთად ვნახოთ იასამანის
 წვიმის თქემად რომ მოვარდება ორლობებში.

●
 უკუნი ლამე გადაყლაპავს სითეთრეს დღისას.
 ჩამოლამდება...
 წითელი ცეცხლი, მუხის კუნძის დაბერებულ კანს,
 კვნესა-ოხვრით წვავს...
 ბუხრის წინ, ცეცხლთან, ფიქრების
 დგას კორიანტელი,
 არ მოწერილ წერილების მოლოდინია...
 ჩამეღიმება...

 ჩემივე თავი, გამოგონილ, წერილების შეკვრად ვაქციე...

●
 წამო, ვიცეკვოთ, თავაშვებულ წვიმების თქეშში..
 წამო, ვიცეკვოთ, დავისველებ ხავერდის კაბას.
 წამო, ვიცეკვოთ, ზეიმი აქვს გარეთ გაზაფხულს...
 წამო, ვიცეკვოთ!

 მარტის წვიმა თუ დამისველებს თვალის უპეებს.
 გამიხარდება!
 ჩამოწურავს ცრემლებს წვიმებად...
 თუ ამერევა წვიმის თქეშში, ნაბიჯების თვლა,
 გამიხარდება!
 მივცემ სხეულს თავისუფლებას.
 იცეკვოს სულმა, თავისებურად.
 დე, დაეკარგოს რიტმს და რითმას თანმიმდევრობა...
 წამო, ვიცეკვოთ,
 ლამპიონების მკრთალ ნათელში,
 გარეთ წვიმაში,
 გალუმპულებმა დავითენოთ მარტის ლამე თავზე წვიმებად...

●

თავბრუ დაგახვევ ვერ ნათქვამი ბევრი სიტყვებით,
როცა აპრილი ჩამონვება დედამინაზე.
ტყემლის ყვავილი გაზაფხულს რომ იმშობიარებს
თავბრუს დაგახვევ.
ყვავილების ქარს გამოვყვები აურზაურში...
ორღობებში ვინანნალებ უგზო-უკვალოდ.
მთვარეს შემოვხსნი მოოქროვილ დახვეულ ძაფებს,
მოვთოკავ ქარებს და
ღრუბლის ეტლს, ცას ჭიხვინით შემოვატრებ.
ვიცეკვებ გარეთ,
წვიმის თქეშში
ატმისფერ კაბით
და ჩამოვიცლი მლაშე წვიმას ციდან მინამდე.
ვარსკვლავებს ვეტყვი გაანათოს სულის სარკმელი
ტკივილს არ მისცეს უფლება, რომ გამითავისოს.
და თუ ვერ გნახე ?
.....
და თუ გნახე? თავბრუს დაგახვევ.

●

ცოტაც და, ვიცი, ამოაპობს მინას იები...
ცოტაც და, მთაში გაისმება მყვირალობის ხმა...
ცოტაც და, ვიცი, გადაჭიმავს ბილიკებს
ზეცა...
მე-დან, შენა-მდე.
ცოტაც და მარტი ჭრელა-ჭრულას ჩამაცმევს კაბას.
ცოტაც და წვიმას დაუხვდები უქოლგოთ გარეთ.
ცოტაც და ფარჩა აბრეშუმებს მომიქსოვს მდელო.
და აზარფეშით იასამნის სურნელს მომართმევს.
მე-დან, შენა-მდე, შემოკლდება სავალი გზები.
ვიცი ცოდვებით დამძიმებულს მომხსნი ტომარას.
ვიცი გვირილებს ნაზი კოცნით ჩამიქსოვ თმაში.
ოღონდაც ცოტაც, ლელო-ჭრელო გამოჩნდეს მთაში.
შევძლო მანძილის შემოკლება,
გზის გამოკვლევა
მე-დან, შენა-მდე.

●

მარტივად მოსჩანს, მყოფადის არსის ფილოსოფია,
დაცემის შემდეგ ყველა სწავლობს თავიდან გავლას...
მყოფადს ჰგონია, დამცემს! მერე ფეხზე გავლას თავად
მასწავლის...
ჩა-მეციინება ...
დედის მუცლიდან სირულით გავჩნდი წარსულში...
მას შემდეგ დავალ, ვარ განაფული ნაბიჯებში და
სიარული არავის არ უსწავლებია.

.....

იყო წარსული...

მტკივა შიგნით, ის რაც, დღემდე გამოვიარე.

ტკივილები მაქვს ძველ სარდაფშიც, ბებოს სკივრში

გადამამლული.

და ვარ მყოფადში

იმ მარტივი ფილოსოფიით – ვეცემი, ვდგები და მაინც დავალ.

ასე მგონია,

რომ მომავლისთვის ღიმილი სავიზიტო ბარათად დამაქვს.

●

ცივისისხლიანი, მინისფერი, შენ ის გველი ხარ,

მწველ სხივებზე რომ გამოსრიალდი.

შენ ის გველი ხარ! სამოთხეში რომ ისურვე ჩემი დაცემა...

შენ შემაცდინე, სრიალ-შრიალით, მოქნილობით,

სრიალა კანით, თავბრუდამხვევი ორკაპი ენით.

შენ ხომ გეცეკვა ელი შორეთში, იმ იმედით რომ

სამშობლოში დაბრუნდებოდა?

თურმე გაბრუნდი, ქალის სურნელი ალკოჰოლის სურნელს ნაზად

შეზავებოდა...

უმტკივნეულოდ უკბინე ელის, უცხოობაში მოკალი ქალი.

ახლა აქ წევხარ, მარად გაყინულ სხეულს უშვერ მზის მცხუნვარ

სხივებს

მაცდური თვალით – კიდევ ქალს ელი?

მოდი, მეცეკვე!

მოსული ვარ ინდოეთის ცხელი ქვიშიდან, სამკაულები

ეფვანივით მაზია ყელზე...

გარუჯული მაქვს მზეზე სხეული...

ამოიკლაკნე ფეხის ტერფიდან, მე კოცნას ველი, ყურის ძირში...

ნაზად, სათუთად,

მე ველარ მიკბენ!

მე აღვსდექი!

ჩემი მუცელი გამრავლავის კიდობნად იქცა და შობილები

ზეცისაკენ სწრაფვით ჩნდებიან!

შენ დაცემული, დასრიალებ, მიწას გართხმული

და მზეზე ითბობ ცივისისხლიან გაყინულ სხეულს.

მოდი, მეცეკვე,

მკვდარი ელის სამახსოვროდ,

გელის სხეული –

რძე მომაქვს თასით

კონიაკი აქვს გარეული!

ბესო ხვედელიძე

GOA მშვილობისა!

(სახმელეთო ბენვისხიდი
ნეპალიდან გოამდე უვნებლად ჩალწევის მსურველთათვის)

Intro

სამხრეთ ნეპალის ვაკეზე განფენილი, მოჯუნგლო-მდინარეებიანი მხარე ჩიტვანი, უხსოვარი დროიდან ნეპალის მეფეთა საზაფხულო რეზიდენციას წარმოადგენდა. უსაშველო ჩამოცხუნებისას სწორედ აქ ემალებოდა სამეფო ოჯახი სეზონურ პაპანაქებას. გაერთიანებული ქვეყნის სულ ბოლო, მეთორმეტე მონარქმა, გიანენდრა შაჰმა, გადადგომამდე, ეს დიდებული რეზიდენცია დიდსულოვნად უსახსოვრა საპრეზიდენტო რესპუბლიკად უმტკივნეულოდ გარდასახულ სახელმწიფოს. ამ დროიდან მოყოლებული, აზიურფაუნიანი და წალკოტოვანი ჩიტვანი უცხოელი ტურისტების შემოსევისა და სახელმწიფოსთვის დიდი ფულის იოლად საწერ ეგზოტიკურ ტერიტორიად იქცა. აქაურ დასახლებათა ქუჩებში ჯავშნოსანი მარტორქები ნებივრად დასეირნობენ და არავის ერჩიან; მომცრო მოედნებზე არა გარდაცვლილი პიროვნებების, არამედ ადგილობრივი ფაუნის წარმომადგენელთა ფერადი ძეგლები (იგივე მარტორქა, ვეფხვი, ნიანგი, სპილო, სირაქლემა და ა.შ.) დგას; უსიერ ტყეში ფეხით ხეტიალს, სპილოებით სეირნობასა თუ ნიანგებიან მდინარეზე კანოებით სწრაფდაშვებას ხომ უამრავი თავგამოდებული მეტრფე და მიმდეგარი გააჩნია; ტარუს უძველესი და გადაშენებადი ტომის ყოველდღიური ფოლკლორული საღამოებიც გემრიელ, იუმორიან დესერტად ახლავს ჯუნგლისპირეთის მხიარულ ყოფაცხოვრებას.

ნეპალის ამ მხარეში ყველა ოჯახს სპილოს ერთი კომლი მაინც ჰყავს პირად საკუთრებაში, ანუ სპილო მიახლოებით ისეთივე შინაური ცხოველია აქ, როგორც ძაღლი ან ძროხა დანარჩენ მსოფლიოში. მდედრი სპილო თვინიერი და მშვიდია. მამრები, მათგან განსხვავებით, აგრესიულები და მოძრავები არიან. სწორედ ამის მიხედვითაა მათი ფუნქციები გადანაწილებული: მდედრი სპილო ტურისტებზეა მიმავრებული, ოჯახის უფროსი კი, მის მესაჭეობას სწევს. ისინი ტურისტებს ჯუნგლებში დილიდან საღამომდე სპეციალურად გაკვალულ ბილიკებზე დაასეირნებენ და იქიდან შემოსული თანხით ოჯახს ფინანსურად აძლიერებენ. მესაჭე ამ დროს კისერზე აზის მდედრ სპილოს და მას სპეციალური ხის ჩუბიკით მართავს. ცხრა წერ-

ტილი, რომელიც სპილოს ყიფლიბანდზე აქვს მონიშნული, მისი მართვის ერთგვარი პულტივითაა: აჭერს რა ჩუბიკის წვერს ყიფლიბანდის რომელიმე წერტილს მესაჭე, დინჯად მავალი ცხოველი ან ამუხრუჭებს, ან მარცხნივ მიდის, ან მარჯვნივ, ან სულაც ჯდება თუ ნაბიჯს უჩქარებს. გააჩნია, რომელ წერტილს უმიზნებს მესაჭე და რა დაჟინებით... მამრ სპილოს რაც შეეხება, ის შავ მუშადაა ოჯახში გაფორმებული და მას ნაქცეულ ხეებს, დაჩეხილ შეშას და მძიმე ტვირთს ათრევიანებენ. ის მინის დიდი ფართობების ხვნაშიც განაფულია, სადაც შემდგომ ბრინჯი ითესება. მამრ სპილოს ტურისტებს არ აკარებენ, ვინაიდან ის სიცოცხლის ბოლომდე არ კარგავს პირველყოფილ სიველურეს და სეირნობისას, შესაძლოა, თავაშვებული განავარდების და ხტუნვა-კოტრიალის იშტაზე დადგეს ან სულაც, უბრალოდ, ვერ იგუოს მგზავრები საკუთარ ზურგზე, აგრესიულად ახუნტრუცდეს და საითკენმე უკანმოუხედავად გაიქცეს. სწორედ ამიტომაც მდებარე და მამრ სპილოთა ფუნქციები მკვეთრად გამოიჯნული: ანუ მდებარი ტყისაა, მამრი კი – კარმიდამოსი... და კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი დაკვირვება: თუკი ქათმები ერთმანეთთან ტელეპათიურად ურთიერთობენ, ძაღლები ერთმანეთს ცხვირებს ადებენ და კუდისქნევით ცვლიან ინფორმაციას, ხოლო დელფინების ენა ვიბრაციაა, სპილოები, აქაურთა თქმით, ერთმანეთს საკუთარი ფუნა-განავლით ელაპარაკებიან. გზაზე დატოვებული მათი ფუნის წყვეტილი რიგი ერთგვარი მესიჯ-გზავნილებია, რომელთა საშუალებითაც მყარდება კომუნიკაცია სპილოებს შორის. სწორედ იმავე ფუნით ილესება ადგილობრივთა მიერ აქაურ ქობთა კედლები შიგნიდან თუ გარედან. ასე შელესილი ოთახი ზაფხულობით ინახავს სიგრილეს და არ უშვებს სიცხეს გარედან შიგნით. ზამთრობით – პირიქითაა: ქობში დაგროვილი სითბო არაფრით იწრება გარეთ, და არც სიცივე ანუხებთ ამ დროს სახლის ბინადრებს. სპილოს ფუნა გამოიყენება ასევე სასუქად და საწვავ საშუალებად, ხოლო გადამუშავების მერე მას ადგილობრივი მანუფაქტურები ხორკლიან ქალღადაც კი აქცევენ. შესაბამისად, უხვადაა ჩიტვანში საკანცელარიო *elephant dung books*-მაღაზიები, სადაც სწორედ ზემოთნახსენები ფუნისგან დამზადებული წიგნები, რვეულები და ბლოკნოტები იყიდება.

სპილო იყო ჩემი და ალექსას ნეპალში ერთად ყოფნის კვანძიც და ზენიტიც, ამ ერთი თვის წინ, ტბისპირა ქალაქ პოკხარის მადლით ხვავრიელად დამუხტულბმა, ტყიურ ჩიტვანში რომ მოვინდომეთ ბარემ და ყველაფერთან ერთად გასეირნება.

სპილო გვლუპავდა, სპილომ გვისხნა და სპილომ გვიბიძგა ნეპალიდან ინდოეთისკენ.

მესაჭე ჩვენს სპილოს სქელ კისერზე აზის. ზურგზე ცხოველს კვადრატული დაფა ამაგრია, რომელზედაც მე, ალექსა და ორი წვრილთვალება გოგო ვსხედვართ. ოთხი წყვილი ფეხი დაფაზე დამაგრებულ რიკულებს შორის სხვადასხვა მხარეს გვაქვს გაკონწიალებული. სპილო ტყისკენ მძიმედ მიიტლანქება, ალექსა ფოტოაპარატს აჩხაკუნებს და

ყვირის, გოგონები უდარდელად კისკისებენ. ირგვლივ სხვამგზავრებიანი სპილოებიც დაიზღაზნებიან მძიმედ – ზოგი ტყის მიმართულებით მოძრაობს, ზოგიც – პირიქით. ტყე ფოთლოვანი, ლიანებიანი და უხვად დაბილიკებულია. მინიდან მრავლად ამონვერილი ტერმიტების ცარიელი ბუდეები გაქვავებულ მინი-პირამიდებს ჰგვანან. მრავალწლოვანი ხეები – დიდრონი და პირქუშია. არც გაუვალი ბუჩქნარი აკლია იქაურობას. ალაგ ქურციკი გაკრთება ხოლმე ან ჯავშნოსანი მარტორქა-რინო ჩაიშლიგინებს ფრუტუნით. ბეგემოტები მდორე წყალში გაყურსულან. ნაირფერი ფრინველები ერთხმად ყიფყიფებენ ჯუნგლისპირულს.

– პულტი აქვს თავზე, ეკრანივით! – ჩემს გასაგონად, ქართულად ყიფინებს ალექსა. – სპილოს მართვის მონძობები გვაქვს ასაღები, კაპიტონ!

გოგონებიდან ერთ-ერთი ტაივანელი ჩინელი აღმოჩნდა, მეორე – იაპონელი. ერთმანეთს არც იცნობდნენ, არა-და მკვიდრი ბიძაშვილებივით ჰგავდნენ ერთმანეთს.

– ბი-სო! – დამარცვლა ჩემი სახელი გაცნობის შემდეგ ტაივანელმა.

– ბე-სო! – შევეუსწორე მე.

იაპონელმა კალამ-ბლოკნოტი მოიმარჯვა და სახელის დანერა მთხოვა, რაც ჯერ ქართულად და მერე ლათინური ასოებითაც ჩავუწერე.

– ჩინურად ბე-სო – ბასრ დანას ნიშნავს! – ამიხსნა ტაივანელმა.

– იაპონურად – კაცს, რომელიც სულ იცრემლება! – დამაფიქრა იაპონელმა.

ალექსა ამ დროს სპილოს მესაჭეს ყელისჯიჯგნით ემუდარებოდა, რომ ადგილი გაეცვალა მისთვის და ცოტა ხნით ეგრეთ წოდებულ საჭესთან მიემავა. მესაჭე იცინოდა, არ ნებდებოდა და ჩუბიკს ხანგამოშვებით აჭერდა ბუმბერაზ ცხოველს ყიფლიბანდზე. ასე უდარდელად მივიზღაზნებოდით ტყიურ მიმოსვლელებში. მერე ალექსას პირველადი თუ მეორადი მოთხოვნილების, თუ ორივეს ერთდროულად დაკმაყოფილების დრო და მომენტი დაუდგა – შტურმანს სპილო რომელიღაც ტყიურ გზაჯვარედინზე შეაჩერებინა, უცებ ჩახტა და ბუჩქნარში გაჭირვებით გაძვრა-მიიმალა.

ვიდრე ალექსა დაბრუნდებოდა, გოგონები კიდევ უფრო დანვრილებით და შინაარსიანად გამეცნენ. ტაივანელი ჩინელი – ტაიპეის ტანსაცმლის მალაზიათა ქსელის მხატვარ-დიზაინერი აღმოჩნდა, იაპონელი – რომელიღაც ბანკის მენეჯერი ამომავალი მზის ქვეყანაში.

– მწერალი? – გაუკვირდათ ლამის ერთხმად გოგონებს. – და რაზე წერთ?

– სპილოებზეც, სხვა ყველაფერთან ერთად! – ასეთი პასუხით კმაყოფილებმა რიგრიგობით მომანვრინეს ბლოკნოტში ხელი. მათი ნებალში ყოფნის მიზეზს რომ ჩავეკითხე, ორივეს ერთი დასცდა:

– ყველაზე უფრო, ბუდას განსაცდე-

ლად!

– ეგ როგორ? – ვერაფერს მივხვდი მე.

– ბუდა – ეს სიტყვა, გამოფხიზებული, გასხივოსნებულს ან შინაურულად რომ ვთქვათ, აზრზე მოსულს ნიშნავს! – დამიწყო ახსნა იაპონელმა.

– და ის ერთგვარი მეტაფიზიკური წოდებასავითაა. – ჩამოართვა იაპონელს სიტყვა ტაივანელმა.

გოგონები სულ პირველ ბუდაზე – ნეპალელ პრინც სიდჰარტა გაუტამაზე ალაპარაკდნენ, რომელმაც უხსოვარ დროს უარი თქვა მამა-მონარქის მემკვიდრეობაზე, ანუ აურაცხელ სიმდიდრესა და ძალაუფლებაზე და ჭაბუკობისას სასახლიდან წავიდა. მე მხოლოდ ეს და ამდენი ვიცოდი.

– არადა, მამამისი შუდჰოდანა, გაუტამას ცნობილი კლანის და მეფე-მეომრების კასტის უმდიდრესი წარმომადგენელი იყო. – ამიხსნა იაპონელმა. – როგორც ყვებიან, ერთმა მოხეტილე წინასწარმეტყველმა მეფეს უთხრა, რომ მისი ვაჟი ოთხ რამეს იხილავდა, რაც უფლისწულის ცხოვრებას სრულიად შეცვლიდა და ისიც მეფე გახდებოდა, ოღონდ არა ამ ქვეყნისა!

– სწორედ ამ წინასწარმეტყველების გამო იყო, მამამ ვაჟი გარესამყაროვან სრულ იზოლაციაში რომ მოაქცია. – ისევ ჩამოართვა იაპონელს სიტყვა ტაივანელმა ჩინელმა. – ის ცდილობდა მის მემკვიდრეს არ ეხილა ცხოვრების სიმძიმე, არ დაენახა მათხოვრები, სწეულები, ხეიბრები და მოხუცები, არ განეცადა ადამიანის სიკვდილით მოგვრილი ტკივილი, ანუ უფლისწული სასახლიდან გაუსვლელად, სრულ ხელოვნურ ფუფუნებაში იზრდებოდა, თუმცა მან მალევე შეიგრძნო ამგვარი ყოფის სიმდაბლე.

ასე საინტერესოდ კენწლაობდნენ ტურისტები გოგონები ბუდაზე ჩემ გასაგონად და სწორედ მათგან მოვისმინე და გავიგე:

რომ სიდჰარტამ მსახურთან ერთად სასახლის გალავანს მიღმა პირველად ოცდაცხრა წლისამ გააბიჯა; რომ გა-

რეთ მან ოთხი „სიახლე“ იხილა, რამაც მისი ცხოვრება საერთოდ შეცვალა; რომ მან ნახა სიბერე (დაუძლეველი მოხუცი), ავადმყოფობა (დასნეულებული ადამიანი), სიკვდილი (მკვდარი სხეული) და ბოლოს – სრული სიმშვიდე (მოხეტიალე, თავგადაპარსული ბერი); რომ უფლისწულმა მალევე სამუდამოდ დატოვა სახლი და შეუდგა „დიად გზას“ ხსნის საძებნელად; რომ ის თავიდან ინდუისტ ასკეტ ბერებს შეუერთდა იმ იმედით, რომ სხეულის დათრგუნვა სიმშვიდეს მოუტანდა და ტანჯვას დააძლევინებდა; რომ ექვსწლიანი უკიდურესად ასკეტური ცხოვრების შემდეგ ის მიხვდა, რომ თავის მიზანს ვერ უნია; რომ გაუტამამ „ოქროს შუალედის“, ანუ „შუა გზის“ პრინციპი ჩამოაყალიბა, უარი თქვა როგორც სრულ ასკეტიზმზე, ასევე მიშვებულ ცხოვრებაზე და ღრმა მედიტირებას (თვალდახუჭული მოგზაურობა საკუთარ თავსა და სხეულში) მიეცა; რომ – სიდჰარტა გაუტამა, რომელიც უკვე 35 წლისა იყო, მდინარე საიას ნაპირას, ლელვის ხის ძირას დაჯდა და დადო აღთქმა, რომ ფეხს არ მოიცვლიდა, სანამ გასხივოსნებას არ მიაღწევდა; რომ ორმოცდამეცხრე დღეს მან ოთხი ჭეშმარიტება შეიცნო და ამის შემდეგ დაერქვა მას ბუდა, რაც „გასხივოსნებულს“, „გამოღვიძებულს“ ნიშნავს, ხოლო ხეს, რომლის ქვეშაც ის იჯდა, ეწოდა ბოდჰი (სიბრძნის ხე); რომ ბუდას პირველი ზრახვა იყო ხალხისათვის გაეზიარებინა ეს ჭეშმარიტებანი, როგორც ტანჯვისგან დახსნის გზა, მაგრამ სიკვდილის ღმერთი, სახელად მარა, შეუჩნდა მას – ის ოთხი კვირის განმავლობაში ცდილობდა, რომ ბუდას ამ მისიაზე უარი ეთქვა; რომ, ამის მიუხედავად, ბუდამ დაძლია შიში, ცდუნება და თავისი მოძღვრების ქადაგებას შეუდგა; რომ ბუდამ პირველად ბენარესის (ვარანასის) მახლობლად, ცხოველთა ბაღში იქადაგა და მისი პირველი მსმენელები ხუთი ადამიანი და ორი ირემი იყვნენ; რომ ქადაგება ასე დაიწყო: „დაე გაცხადდეს ყველასათვის ბჭენი ხსნისა! ადამიანებო, განიხვევით ყურნი თქვენი და მისმინეთ მე:

გზა ხსნისა ნაპოვნია! მე გამოძვრავთ თქვენ და, თუ ჩემი სწავლის თანახმად იცხოვრებთ, მიიღებთ აქვე იმას, რისი გულისთვისაც კეთილშობილი ჭაბუკები ტოვებენ სამშობლოს და მიდიან უცხო ქვეყნებში გასანათლებლად“; რომ ბუდა ღრმად მოხუცებული, ოთხმოცი თუ ოთხმოცდახუთი წლისა გარდაიცვალა; რომ გარდაცვალების მიზეზი გამხდარა სოკოს კერძი, რომლითაც ვილაც ნაღბანდი გაუმასპინძლა; რომ ბუდა სიკვდილის წინ ლოტოსის პოზაში ჩაჯდა, ყველაზე ერთგული ბერების წინაშე უკანასკნელად იქადაგა, მარჯვენა მხართუძოზე წამოწვა და ხელი თავქვემ ამოიდო; რომ ამ დროს ის ღრმა მედიტაციაში (დიდ შინაგან მოგზაურობაში) შევიდა და პარი-ნირვანაში („ნირვანა“ მიიღწევა საკმარისი რაოდენობის რეინკარნაციების შემდეგ, როდესაც ადამიანი აღარ იბადება. ამ დროს მისი სული ერწყმის უდიდეს ნეტარებას, რომელსაც აღწევენ ადამიანურ მისწრაფებათაგან სრული გათავისუფლებით) გადაინაცვლა; რომ მისი გვამი დაწვეს და ფერფლი რვა მონაფემ გაინანილა; რომ სიდჰარტა გაუტამა ბუდა კიდევ რამდენიმე სახელითა და ტიტულით მოიხსენიება: შაკიამუნი (შაკიების ბრძენი), ბოდჰისატვა (გასხივოსნებისკენ მსწრაფი), მაჰაპურუშა (დიადი ადამიანი), ჩაკრავარტინი (სამყაროს მეუფე), ტათჰაგატა (ჭეშმარიტების მფლობელი), ბჰაგავატი (ბატონი).

ამდენი რამის მოსმენის და გაგების მერელა დაგვიბრუნდა ალექსა ნეტარი სახით და სპილოზე ამოძრომამდე უზარმაზარი ცხოველის უკანა ფეხებთან დაიხედა.

– აუ, ამას ჩემზე კაი მადა ჰქონია, სესე!

– სად ხარ ამდენ ხანს, ალექს? ჩავარდი?

– აუ, ისე დავცარიელდი, ასე მგონია, სულ გავთავისუფლდი და გავსხივოსნდი, პაპიკ!

რა უნდა მეპასუხა...

ამის შემდეგ ისევ სპილოიანი დუნე წრიალი გაგრძელდა და ის კიდევ კაი

ხანს გასტანდა, რომ არა სადღაც სამოთხ ნუთში ალექსას თავგანწირული ღრიალი:

– გააჩერე, დარიუშ!.. გააჩერე!!

– რა ხდება? – გავიხედე შფოთით სპილოს თავისკენ.

– ჟილეტი... ჩემი ჟილეტი, ლერი! – წრიალებდა ადგილზე ალექსა და მაშინლა შევამჩნიე, რომ უჟილეტოდ იყო.

ტანში ცუდად გამცრა.

– რა უყავი?

– აუუუუუ!.. ხელი რო არ შეეშალა, ხეზე ჩამოვკიდე და დამავინწყდა, ზახარ... თფუი!

– აუ, რა კრეტინი ხარ, ალექს! დროზე, ჩავხტით! გზა გახსოვს?

– სადღაც აქედან გადმოუხვია წელან... თუ აქ იყო?

– რა გედო?

– სუყველაფერი!

– რას ქვია – სუყველაფერი?

– სასტუმროში დატოვების შემეშინდა და ჩავიდე... პასპორტი, საბანკო ბარათები, ფული ქეშად...

– აუ, იცი შენ, რა მაგრად დაგვერხა, ალექს?

მძლოლმა სპილო მოატრიალა და სხვა სპილოების მძლოლებს უცნაური, ხორხისმიერი ყვირილით უხმო. ის აზიელი გოგონებიც გვეხმარებოდნენ ჟილეტის მოძიებაში. ყველაფერი მაინც სულ ტყუილად – ვერანაირ ხეზე ჩამოკიდებულ ჟილეტს ჩვენ ვერ მივაგენით.

– მაღალზე დავკიდე თან, შანშე!

– იჭაჭებოდა ბრაზით ანითლებული ალექსა. – ხომ არ გაფრინდებოდა?!

– ინდოეთში უნდა მივწეროთ ჩვენს ელჩს!

– ელჩი რა ჭირად მინდა ჯუნგლებში?

– დროებითი საბუთები რომ გაგიშვადოს ნეპალიდან გასასვლელად და სამშობლოში დასაბრუნებლად!.. აუ, ალექს! ეს რა ქენი?! საერთოდ აურიე ყველაფერი!

– ძალით ხომ არ მინდოდა, დირკ!.. აი, ხერხემლის ტვინითაც კი ვგრძნობ, როგორ არ უნდათ ჩემი შორს გამგება ვილაცქეებს...

– ისევ ლინაზე ფიქრობ!!!

– სხვა ვისზე ვიფიქრო? ხომ ვიცი, ზის თბილისში, ჩემს ფოტოებს ათვალთვლებს და სულ მე ვუტრიალებ თავში... იმიტომაც ხდება ასეთები ჩემ თავს! – გაიშვირა ხელი გაურკვეველი მიმართულებით, რაშიც აშკარად საქართველო იგულისხმებოდა.

– მიტოვებული და გამწარებული ქალის ფიქრს უდიდესი ძალა ჰქონია, ალექს! – ჩამოვადე მხარზე ხელი თანაგრძნობით. – მაგრამ ჩვენ რა გვეშველება ამით რო?..

სალამომდე, ისე, რომ თხოვნა არ დაგვეჭირებია, სრულიად ჩიტვანის სასპილოვეთი ჩაერთო ალექსას დაკარგული ჟილეტის მოძიებაში: ქალები, კაცები, დიდები, პატარები; ფარნებით, სანთებლებით, ჯოხებით, სასტვენებით... ხეირი და შედეგი – მაინც ვერაფერი.

შებინდებისას, ემოციურად ყოვლად გადამწვარი, გათანგული და გამოცარიელებული ვიდე ჯუნგლების სასტუმროს ფოიეში და ხასიათამძაღლებულს ფიქრის თავიც არ მქონდა. წყობიდან გამოსული ალექსა სასადილო ოთახში ნერვიულად ურახუნებდა ადგილობრივ წყალწყალა როქსის (ბრინჯის დაბალგრადუსიანი რახი) სასტუმროს ბუფეტის დახლიდართან ერთად და გულისგამანვრილებელი შორისდებულებით გმინავდა.

იმ ჩინელმა ტაივანელმა და იაპონელმა გოგონებმა რამდენჯერმე შემოგვირბინეს, თანაგრძნობით აღსავსე მზერა შეგვაძლეს და: – შანტი-შანტიო, ასე დაგვიბარეს, რაც აქაურად მშვიდად ყოფნას ნიშნავდა, მაგრამ ამით რას გვიშველიდნენ?.. ყველაფერი მაინც უკვე ყირაზე იდგა. წყევლასავით შარი, რომელიც ნეპალამდე გამოჰყვა ალექსას *(ამ შარის რაობით დაინტერესებულებმა შეგიძლიათ გადაფურცლოთ ჩემი სამოგზაურო გზამკვლევი სახელწოდებით *ნამასტე*, სადაც ყველაფერი დანვრილმანებითაა მოთხრობილი)*, უკვე მეც გვარიანად მირევდა ტვინსა და გეგმებს და იმ ორი აზიელი გოგოს

თქმის არ იყოს – ხან ბასრად ალესილ დანას ვგავდი (ჩინურად) და თან თვალებიც ცრემლით მქონდა ადუღებული (იაპონურად). რა დაგვრჩენოდა? – ისევ უკან ჩასაქართველოვება, სადაც ალექსა აუცილებლად კიდევ ერთხელ დაუბრუნდებოდა ძველ, ისტერიკულ, მოჯახედურ საოჯახო ორბიტას. აქეთ წამოსვლაზე ხომ კაი ხანს ველარ ვიფიქრებდით ან საერთოდ აღარ გამოვიდოდა ეგ ამბავი. იქამდე კი, ნიუ-დელიში მდებარე საქართველოს საელჩო უნდა აგვეწვინებინა ელექტრონული წერილებით, თხოვნებით, ახსნა-განმარტებით და ამ სავიზო ფორმალბების მოგვარებაში რამდენი დრო და ნერვი დაიხარჯებოდა, ამასაც ველარაფრით ვხვდებოდით...

სწორედ ამ უფერულ და უმწეო განსჯა-ვარაუდებში ვიყავი, სპილოსფერი შემოღამება რომ დაიწყო: ცას მკვახე კურკუმისფერი მიეცა, სადღაც შორს, ჯუნგლებში დედალმა ვეფხვმა გაიბრდღვინა და მიძინებულ ფრინველთა ჯარი ქოროდ ააჟივჟივა. საიდანლაც მოვარდნილმა, ერთ უსრულ ხმოვნად ქცეულმა ბგერა ჟ-მ ყველა სხვა ხმა გადაფარა და ჟრუანტელივით დაივანა ჩემს სმენაში. ეს იყო და ლიმლიანი ხელისფშვინტით მომეახლა სასტუმროს ტანწვრილი კარისკაცი და ქუჩისკენ მორიდებით მიმითითა.

– ბავშვები გკითხულობენ, მისტერ!

– ბავშვები? – გამიკვირდა ძალიან და ჟ-მაც მაშინვე იმატა ყურებში.

მან პასუხად თავი ნეპალურად, განივად გადაარწია, რაც მათი სხეულის ენაზე ყველაზე მეტად – *რატომაც არა*-ს ნიშნავდა.

ავდექი და, ზღაზენით კი არა, აშკარად ჟღაჟენით გავედევნე და სასტუმროს მთავარი კარიდან ქუჩაში გავაბიჯე.

იქ, კიბეებთან, ჩემოდნძილი, ასე 8-10 წლის ჭუჭყიანი, ადგილობრივი ბიჭბუჭობა წრიალებდა და ჟრია-მულობდა. ერთხმად და ხელისქნევით მომესალმნენ. მეც ხელისანევით და-ვუბრუნე სალამი, თან ერთიანად გადა-

ვავლე თვალი უპოვართა ამ ჯგროს და ეს ზეალმართული ხელი უცებ ადგილზე გამიხვედა – ერთ-ერთ შავტუხა ბიჭუნას სასაცილოდ შემოენასკვა ტანზე ალექსას ჟილეტი. *ბუდა მშვიდობის!* – გამიელვა ფიქრად მაშინვე, ჟ-ბგერაც უცებ ჩამიცხრა და გახარებული გავექანე მისკენ, მაგრამ ბიჭუნამ ნაბიჯით უკან დაიხია და ხელისგულის ჩვენებით შემაყოვნა:

– პატრონი შენ ხარ?

– არა... მეგობარი...

– პატრონი სადაა?

– ალექს!!! – გავძახე მე სასტუმროს.

– აუ! – მომესმა ალექსას კენესისმიერი პასუხი.

– დროზე!.. შენი ჟილეტი, ალექს!

ალექსა სასტუმროდან თავპირის-მტვრევით გამოვარდა და იქ ჟივილხივილიანი ხვევნა-კოცნა ატყდა – ყოვლად ენით აღუნერელი. თვალაბრიალებულმა ალექსამ სასწრაფოდ მოჩხრიკა ჟილეტის ჯიბეები და ყველაფერი ადგილზე და ხელუხლებლივ რომ დახვდა: საბუთები, საბანკო ბარათები, ფულიც – მერელა დაენყო სიხარულის ცრემლისდენა იმავ თვალებიდან.

– როგორ იპოვეთ? – ვერაფრით წყნარდებოდა ალექსა.

– ანიტა (დედალ სპილოს გულის-ხმობდა, რომელზეც ტყეში ვისხედით) ჩემი შივას (ამჯერად მამალი სპილო იგულისხმა) შეყვარებულია! შივა ანიტას დატოვებული ფუნის ნაკვალევს გაჰყვა-გაჰყვა-გაჰყვა და ასე მივაგენით!.. – მარტივად ახსნა ბიჭუნამ.

ალექსამ ნაპოვნი საფულიდან მაშინვე ოთხი ასდოლარიანი ამოაძვრინა და ბიჭუნას საჩუქრად მიანოდა, მაგრამ ბიჭუნამ აქ კიდევ ერთხელ გაიმკაცრა ხმა:

– ჩვენ მაგიტომ არ დაგვიბრუნებია, მისტერ!..

– ეს შენ ჩემგან საჩუქრად, პატარა ბუდავ!

– დაკარგული პატრონს უნდა დაუბრუნდეს! – ბიჭმა ალექსას კუპიურებიან ხელზე ხელი უდიერად აუკრა და სხვა ჩამოხეულებთან ერთად მხიარუ-

ლად გაქუსლა ჩიტვანის საღამოს სპილოსფერ ბინდბუნდში.

– შეყვარებულის ექსკრემენტებზე აფორიზმია სასწრაფოდ მოსაფიქრებელი, ალექს! – გადავხედე მე ადგილზე ფულით ხელში გაშეშებულ ალექსას, რომელსაც დაბრუნებული ჟილეტი მჭიდროდ მოესხა მხრებზე და ყველა ამქვეყნიური განსაცდელისგან თავდალწეულ და გამარჯვებულ პერსონაჟს ჰგავდა.

– შენ რაც მითხარი, იმაზე ვფიქრობდი მთელი დღე, სოლომონ! – მითხრა მერე, ღამებნელში.

– რაზე?

– მიტოვებული და გამნარებული ქალის ფიქრის ძალაზე...

– და რა?

– სულ ერთ სცენას ვიტრიალებდი მთელი დღე თავში.

– რომელს?

– იმას კი არა, რომ ვითომ ვილაც პოულობს ჟილეტს და მიბრუნებს...

– აბა?

– მე კიდევ უფრო შორს წავედი, ზეღიმხან!

– ნუ შემადონე!

– ვითომ, მე და შენ, ნეპალ-ინდოეთის საზღვარს ვკვეთთ და პასპორტში ბეჭედს მირტყამს ვილაც ინდუსი მესაზღვრე...

– დიდი ამბავი! მერე რა?

– და მე ამ დროს ჩემი ეს ჟილეტი მაცვია, ოსვალდ!.. გესმის შენ – ეს რა ჯადო-კომბინაციაა?

– ... ვახ!

– იმდენჯერ დავატრიალე გონებაში კინოკადრივით ეს ფანტაზია, რომ თავისით მოვიდა ჟილეტი, გოდერძ!

– ესე იგი, გამოდის – ინდოეთისკენაც გაგვინწვია?

– ანუ, გოა მშვიდობის, ბესარ!

იმავე შუალდამით მე, ალექსა და ის ორი აზიელი ბუდა-გოგო ტარუს ტომის ფოლკლორულ საღამოს დავესწარიტ საურახაში და არათუ დავესწარიტ, გაფხვშიშვლებულმა ალექსამ ცელქი და დარდიმანდი სირაქლემას როლიც კი შეასრულა ადგილობრივი კლუბის სცენაზე ქართული საცეკვაო ილეთების გამოყენებით. ყველაფრით და ყოველმხრივ გატიალებულს ასე გვეგონა, რომ თვალებიდან სპილოსგემოიანი სიხარულის ცრემლი გვჟონავდა და ჩვენი ასეთი ცხოვრება მსოფლიოში ყველაზე მშვენიერი იყო.

ალექსას ჟილეტს რაც შეეხება, ის უკვე მე მქონდა ჩაბარებული – კონცერტის დასასრულს დარბაზში მაყურებლად მჯდომს და ტკბილად ჩაძინებულს თბილად მეხურა ზემოდან.

ჩიტვან-კატმანდუს ლოკალურ ავტობუსში წინდის და ოფლის მჩატე სუნი ერთდროულად დგას. აქეთ-იქიდან ნაციონალურ სამოსში გამოხვეული ნეპალელები გვიმშვენებენ ფერდებს. ყველა მხრიდან ცხოველ-ფრინველის გნიასი და ვილაცათა გუნდური სიმღერა ისმის. ჟილეტიან ალექსას ვილაცის თხოვნით, ქათმის კვერცხებით სავსე უზარმაზარი კალათი უდევს მუხლებზე. მას აქეთ-იქიდან მკაცრი სახის ასაკოვანი ნეპალელი ქალები უსხედან. ორივე მოხუცს შუბლზე წითელი ტიკა ასვია. ტიკა მესამე თვალის გახსნის ტოლფასი ნიშნულია აქ და ავი თუ ცუდი თვალისგან დაცვაა, ამის პარალელურად. ალექსა ჩემკენ სახით ზის, ოღონდ სადღაც სამი რიგის მიღმა. მე მთელი ავტობუსის შინაარსი ხელისგულზე მიდევს. ავტობუსის უკანა ნაწილში შემოფარგლული ტერიტორიაა – იქ ორი ნეპალელი პოლიციელი სცემს ბოლთას. ისინი ექვს ბორკილდადებულ, ვულგარული გარეგნობის ნეპალელ გოგონას აცილებენ კატმანდუდე – ალბათ, ზედმეტად თავისუფალი ქცევისა და კიდევ უფრო თავისუფალი ცხოვრების გამო.

– რადიო ჩართე რა, ეფენდი!!! – უყვირის მძღოლს განამებული ალექსა.

მძღოლი შუშის მიღმა და არაფერი ესმის.

– ტვინი მეღრძო ამათი ტიტი-კაკა სიმღერით, პანტე! – უკვე ჩემკენ ყვირის ალექსა.

– აყვი შენც!

მე მძლოლს შუშაზე ვუკაკუნებ. ის აულელვებლად და დაუდევრად ატრიალებს თავს და ამდენხალხიან ავტობუსს კინალამ თხრილში აგდებს – ნკიპზე ასწრებს და ახერხებს მის ნივილიან დამუხრუჭებას.

– როგორ დაგყავს მანქანა, შე პატრონგაციებულო!!! – კივის ალექსა და კვერცხებიან კალათს ძლივს იმაგრებს მუხლებზე.

ავტობუსში სრული ქაოსია. მანქანა გარდი-გარდმო ირყევა და მაინც მაქსიმალური სისწრაფით მიქრის მიმობვეულებში. ყველა და ყველაფერი ერთმანეთში ინთხლევა. სალონის ბოლოში პატიმარი გოგონები გულისგამანვრილებლად კისკისებენ, არადა, თითქოს ყველაზე ნაკლებად უნდა ჰქონდეთ სასაცილოდ საქმე. პოლიციელები ერთმანეთში ნეპალურად ატარტალებენ ენას და ისინიც იცინიან. მათ წინ მომღერალთა მხიარული გუნდია. უფრო წინ ქათმები, თხები, კალათები, ბონჩები. იქვე – ისევ ნაირფერტანსაცმლიანი ადამიანები განრთხმულან ჭრელაჭრულებში. მათ შორის ალექსაა ჩაჭედილი თავისი კვერცხებით. ალექსას წინ მჯდომი ქალი, რომელიც სახით ასე სამოცდაათი წლისას ჰგავს, უცებ უბიდან ათქვირულ ძუძუს იღებს და მუხლებზე მჯდომ აჩხავლებულ ბავშვს პირში უდებს. ამის შემხედვარე ალექსა უხერხულად იშმუშნება.

– ბებოც ეგეთი უნდა, ქსავიერ! – ყვირის მერე ჩემი მისამართით და თავალით ბავშვიან ქალზე მიმანიშნებს.

– დედაა ეგ, შე უვიცო! – ვუყვირი აქედან.

ალექსა უკვე მოწინებით უყურებს ქალს.

– ჰე, ახლა! დედის ძუძუ მეორე, სიყვარული პირველი! – ეუბნება მერე დათაფლული ხმით ქართულად. ქალსაც თითქოს ესმის ალექსასი – იმ ძუძუს უბეში იბრუნებს და იქიდან უკვე მეორეს და იმავენაირს იღებს. ამჯერად იმას უდებს ბავშვს პირში და ნელ რწევასთან ერთად ისიც ნეპალურადაც

ინყებს რალაც იქაურ იავნანისებურს.

– სამი, სერგო! – მიყვირის ცოტა ხანში ალექსა მხიარულად.

– რა სამი?! – ვერ ვხვდები მე.

– სამი ნომერი აქვს! თალლითი ვიყო, მარკოზ!

– რა იცი?

– ხელისგულში არ ჩამეტევა! თავალით უკვე გავზომე, ძუკუ!

ინდოეთის სახმელეთო ვიზა ნეპალის დედაქალაქ კატმანდუში ოთხ დღეში კეთდება და 49 დოლარი ღირს. „სახმელეთოში“ ის იგულისხმება, რომ ინდოეთში ასეთ ვიზიანი პასპორტით ხელში სახმელეთო საზღვრით, ანუ აუცილებლად ფეხით უნდა შეაბიჯო და თვითმფრინავი, ვერტმფრენი, პარაპლანი და სხვა საფრენი საშუალება ამ დროს არაფერში გამოგადგება. კატმანდუს ცენტრალურ ტურისტულ უბანთან, ტამელთან ახლოს, მიახლოებით თხუთმეტი წუთის ფეხსავალშია ინდოეთის საელჩო (იქვეა ბრიტანეთის, საფრანგეთის, ესპანეთის და სხვა ქვეყნების საელჩოები და საერთოდაც, ეგ ვინრო ქუჩა, მსგავსი დიპლომატიური მიმართულების დაწესებულებებითაა გადახერგილი), სადაც გაიცემა კიდეც ზემოთნახსენები – ინდოეთის *სახმელეთო* ვიზა.

უთენია დილით საელჩომდე მხნედ მიღწეულებს გვერდითა კანტორიდან უმალ გამოგვეგება სხმარტალა, ჭრელწინსაფრიანი ნეპალელი ჭაბუკი, რომელმაც სხარტად მოგვეთევა და თავის ოფისში შეგვიპატიჟა. იქ ორი ანკეტა ფიცხლად შეგვავესებინა, უფრო სწორად, თავადვე შეგვივსო ჩვენივ კარნახით და ფოტოს გადასაღებად გაგვამზადა.

– ეს ტაილანდურ მასაჟსაც გვიზამს ფეხისგულებით, ბრიუს! – თვალი მიყო ალექსამ.

– მომოს არ მოგვიხვევს რო დაბალი გავისქნევითა?

თავისი ფოტო ალექსას არ მოსწონს და ხელმეორედ ალებინებს.

– რას ვგავარ, შერლოკ?! ძებნა ხომ არაა ჩემზე გამოცხადებული?

– მერე გაიღიმე, შე ყანა, რო ზიხარ მანდ დანი ტრეხოს მამიდაშვილივით!

ალექსა ტრანსგენდერი სელაპივით იღიმება და მეორე ფოტოც არ ვარგა.

– რა ღიმილია ეს? სატრფო ხომ არ მომიკვდა შიდსით, ლუხუმ?!

– აღარ გყავს სატრფო, ალექს!.. მორჩა ეგ ეროვნული მაზოხიზმი! დროზე! იკეტება საელჩო!

მესამე ცდაზე ფოტო ამართლებს და ფოტოგრაფი ალექსასგან არათუ ლოყაზე ჩქმეტას, საჩუქრად ზედმეტ ასრუპიასაც იღებს. ანკეტებსა და ფოტოებს უკვე საელჩოს კარიბჭის სარკმელში ვილაც ჯოხიან სამხედროს ვაბარებთ და დილაადრიანად მოსვლას ვპირდებით.

– ხვალე მი ქამ ჰია, ძამიგო! – უბარებს სამხედროს ალექსა ქუსლის ქუსლზე მირტყმით და ტამელ-უბნამდე მხოლოდ ერთადერთი წინადადება სცდება: – ჯეკ ნიკოლსონის და მარლონ ბრანდოს ნაჯვარს ვგავდი იმ ფოტოზე!.. მე ეგრევე მომცემენ ვიზას, სოსო!

ვინც უნდა იყო, თუ ეს სტანდარტული პროცედურა, ჩვენი არ იყოს, გავლილი გაქვს, მეორე დილით ისევ აუცილებლად უნდა მიაკითხო იქაურობას. ამჯერად ინდოეთის საელჩოს ეზოში ამოყოფ თავს, რომელიც ათასი ჯურისა და გაგების მოხეტიალე ტურისტით დაგხვდება გადავსებული. სპეციალური აპარატიდან იოლად მოიხევე რიგის ბილეთს და დაელოდები სასაუბრო სარკმელთან გამომახებას. ბოლოს და ბოლოს, შენი დროც მოვა და შუშის სარკმლის წინ აღმოჩნდები. იქიდან ვინმე ყურიდან ყურამდე გაღიმებული უღვაშა ინდუსი გამოგართმევს პასპორტს, აღმაცერად ჩახედავს და რამდენიმე მარტივ შეკითხვას დაგისვამს:

„რა მიზნით მიდიხართ ინდოეთში?“

„სამუშაოდ დარჩენას ხომ არ აპირებთ?“

შენი დამაჯერებელი პასუხების შემდეგ იმედისმომცემი ფრაზაა:

„ზეგ მობრძანდით და დაიბრუნეთ თქვენი პასპორტი!“ – თუმცა ეს სულაც არ ნიშნავს, რომ ვიზაზე თანხმობა უკვე მოცემულია.

მესამე დღეს კვლავ კატმანდუს ტამელზე გალევ; როგორ ფერად ყრია ამულშიც გალევ – ეგ თავად უფრო უკეთ იცი.

ტამელზე კი რა ხდება ამ დროს?

უბნის შუა გზაჯვარედინზე, ზემოთ, სახურავზე ლეგენდარული რეგეი-კაფეა, სადაც ადგილობრივი რო-ჯგუფები არათუ მხოლოდ საკუთარ რეპერტუარს სთავაზობენ დამსწრე პუბლიკას, მსოფლიოში ცნობილი როკ-ჰიტების მწვავე – აზიური, უნიკალური არანჟირებითაც ინონებენ თავს. ალექსამ იქაურად შესრულებული დორსების „ელეი ვუმენ“, როლინგების „სეტისფექშენ“, ბიტლზების „ქომ თუგეზერ“, ნირვანას „რეიფ მი“ და მეტალიკას „ენტერ სენდმენ“ რომ მოისმინა პირველად, შუბლზე სიმწრით ფართედ გადაიტყლაშუნა ხელისგული.

– ამხელა რა მკბენარი დაგაჯდა, ალექს?

– კბენა კი არა, ახლა ვხვდები, სად არიან ჩვენი მუსიკოსები, ქუცნა...

– სად აბა? – ვერ მივხვდი მე.

– ჩვენკენ, ამ ცნობილ სიმღერებს რომ უკრავენ, უშეცდომო კოპირებას ცდილობენ... ეგრე დაკრული უენერგო, გადაღეჭილი ქალღივითაა, ფურთხია, ანორგაზმია!.. ასე კიდევ, ნახე – რამხელა თავისუფლება, იმპროვიზაცია, უკომპლექსობა და ნიჭიერება მოდის სცენიდან!..

ქვემოთ, მანდალას ქუჩის სიახლოვეში, არანაკლებ ლეგენდარული და უნიკალური „ფარფლ-ჰეიზ-კლუბია“, სადაც თავის დროზე დიდი შამანი მუსიკოსი, ჯიმი ჰენდრიქსი უკრავდა ხოლმე. ის იმ მარადიულ 27-იანთა კლუბის წევრია, სადაც მხოლოდ ის ხალხი შედის და მოიაზრება, ვინც ამ საკრალურ ასაკში დაასრულა სიცოცხლე (ბრაიან ჯონსი, ჯენის ჯოპლინი, ჯიმ მორისონი, კურტ კობეინი, ემი ვაინჰაუსი, ნიკოლოზ ბარათაშვილი და სხვები) –

ყველამ, რა თქმა უნდა, თავისებურად უთხრა ნახვამდის მათთვის მიუღებელ ნუთისოფელს და მის წესებს. უმრავლესობისგან განსხვავებით, ჯიმიმ ისიც მოასწრო, რომ ნეპალს ეწვია, კატმანდუს სცენაზეც ჯადოქრულად დადგა და ერთ-ერთ ალპინისტურ ექსპედიციასაც გაჰყვა მწვერვალ ჯომსომისკენ, როგორც რიგითი წევრი. მწვერვალთან დაბრუნებისას მან ერთი მომცრო ქვაბულის კედელზე 7000-იან ჯომსომს ნახშირით დაუტოვა წარწერა-დანაბარები, რომელიც დღემდე ლაქითაა დაფარული (რომ არ ჩამოიფშვნას) და შემდეგნაირად ითარგმნება:

„თუ ველარ გნახე ამ ცხოვრებაში ისევ, გნახავ შემდეგში აუცილებლად – და თან სულ მალე!“

მე და ალექსას სწორედ ჯიმის სახელობის კლუბში დაგვათენდა და სახემობიფინებულებს გაგვახსენდა, რომ მეოთხე დღე – ეს ინდოეთის ვიზიანი ან უვიზო პასპორტების დაბრუნების დღე იყო.

ინდოეთის საელჩოს კარიბჭიდან გამოსულები ერთმანეთს ბედნიერი სახეებით ვეხუტებით და რალაც შალახოს-მაგვარსაც ვასრულებთ ადგილზე. ბოლომდე გალაღებას მაინც არ გვაცლიან – სიგნალები გვაშორიშორებს და ქუჩის სხვადასხვა მხარეს ვყოფთ თავს. ჩვენ შორის მოპედ-მოტოციკლთა და რიქშების ხმაურიანი ნიაღვარია.

– რა არ უნდა დაგვაგინყდეს, ხომ კარგად გახსოვს, ალექს?! – ვუყვირი აქედან.

– ბალახი! პლასტელინი! ლისტები! წვეთები! სოკო! ნასკები! – თვლის ალექსა ყვირილითა და თითების კეცვით.

– ნასკი რა პოლიტიკაა?

– ინდოეთში გველი იცისო, გურგენჩიკ!

– ვინ თქვა ეგ?

– მახსოვს, „მაუგლიში“ ეწერა ბავშვობაში!

– მერე გველს ნასკში დაემალეები?

– იმდენი ხანი მეცმება, სანამ კარგად არ გამოვახნობ! ამის მერე რომელი გველი მოვა ჩემზე, ჯემალ?

– ბარემ რეზინის ბოტები ვიყიდოთ! ტოკიც არ დაგვარტყამს...

გზაჯვარედინზე ისევ ვიკვეთებით და პასპორტებს ვშლით. ინდოეთის ვიზა ცისფრად შემოგვხასხასებს.

– ახლა კი ახალი თემა, ვალდას!

– გამოუშვი აბა!

– საიდან გადის მატარებელი ინდოეთისკენ?

– რაის მატარებელი?

– ჩუქუ-ჩუქუ... მატარებელი არ იცი რა არი, ამხელა კაცმა?!

– ვახ, ეს ვინაა?!

– რას ვახვახიშვილობ აქ, ნოე?

– რა უნდა ნეპალში მატარებელს?.. ვინ ხარ შენ, არაფერი რომ არ იცი და ვერ იმახსოვრებ?! არაა ამ ქვეყანაში რკინიგზა და მატარებელი! არც მეტრო არაა!.. ხომ მოგიყევი ადრე ყველაფერი?!

– არ არსებობს, ზეზვა!.. ეტყობა, ძაან ჩაქინდრული ვიყავი! მოიცა, ლიანდაგები მოიპარეს და თურქეთში გაზიდეს?

– არცა ჰქონიათ... არ აგებენ!.. მთებს არ ეხებიან... ეშინიათ!

– ვისი, ე?

– მთების რისხვის, წყევლის, ჯანდაბის და ეგეთების!

ალექსა წამით ფიქრებში მიდის. მერე ვილაც ნაცნობ რიქმას ხელის აწევით ესაღმება.

– მაშ ფეხით წავჩანჩალდეთ, ჯასტინ? – კითხულობს მერე ხმაში შეპარული იოლი სევდით.

– სხვა ვარიანტებიცაა!

უახლოეს ტურისტულ სააგენტოში მისულებს შემდეგ მარშრუტს გვიხაზავენ დამხვდურები: ნეპალ-ინდოეთის უახლოეს საზღვრამდე მივემგზავრებით კატმანდუდან ლოკალური ავტობუსით. შემდეგ, იქიდან, კერძო მანქანით ჩავალთ გორაკბურამდე. იქ ლამის მატარებელს შევახტებით, რომელიც ჩაგვიყვანს ინდოეთის ყველაზე მისტიკურ და სახელგანთქმულ ქალაქ ვა-

რანასიში. ვარანასიში მთელი დღე თავისუფალი გვექნება. იქაურ ვაგზლის სალაროში ავიღებთ ბილეთს მუმბაის მიმართულებით – გზას სამი დღე დასჭირდება. მუმბაიში ორი დღე გავჩერდებით. იქვე ვიყიდით მუმბაი-გოას მატარებლის ბილეთს. ორ დღეში კი, გოას შტატში შესვლისას, მატარებლიდან ჩამოვხტებით პირველივე დაბა სიკიმში. იქ ჩვენივე ბარგი-ბარხანით უკვე უნდა მოვასხდეთ მოტაქსავე მოტო-ტუკ-ტუკს, რომელიც მშვიდობიანად ჩაგვარიხინებს ზღვისპირა ანჯუნამდე.

ნეპალსა და ინდოეთს ერთმანეთისგან პარიზის ტრიუმფალური თალის კარიკატურა ჰყოფს დაბა სონაულიში. ამ თალის გავლით გადი-გამოდის ერთი ქვეყნიდან მეორეში ადამიანი, ხარძროხა, თხა, ძაღლი, ქათამი, რწყილ-ჭიანჭველა, უთვალავი ვირუსი თუ მილიარდი ბაცილა. თალის ქვეშ მდგომი მესაზღვრეები გაღიმებული გვითითებენ გვერდით მდგარი საკანცელარიო მაგიდისკენ და ზედ შემოდებულ ჩანთებს თავადვე გვიხსნიან. მზიანი ნეპალურ-ინდური შუადღე ზერეულე ჩხრეკვით იწყება.

– აბა, რა გვაქვს ჩანთებში? – ზედაპირულად აფათურებს ალექსას ფერად ნეპალურ ჩანთაში ხელს უღვაშა მესაზღვრე.

– ტროტილი და მოხარშული ნეპალური იეტი, ბაბა! – ღლიცინებს ალექსასა და პასუხით კმაყოფილი მესაზღვრე თავადვე უხურავს ჩანთას.

პასპორტებს მათკენვე ვიშვერთ.

– ეგ იქით! პატარა ჯიხური რომ ჩანს! აგერ ეს ანახეთ! – მესაზღვრეები ჩხრეკის დასტურის ბეჭედდასმულ ფურცელს გვატანენ თან.

უკვე ინდოეთში ვართ. ცალი ფეხით ყოფნაც უკვე აღარ ჰქვია ამას. სავიზო-ბეჭდიანი მესაზღვრე ჩვენს ინდოეთში ყოფნას სულ მალე იურიდიულად გააფორმებს. აქ სულ სხვა ფერები ქარბობს. თითქოს არაფერი – ასიოდე მეტ-

რი გამოვიარეთ, მაგრამ აშკარად იგრძნობა, რომ ეს გარემოც ისეთივე უცხო, სხვა და ახალია, როგორც თავის დროზე ნეპალი იყო ჩვენთვის, თუმცა ერთი კია – ეს გაცილებით რბილი ჩანს, უფრო ნათელ ფერებში და ჰორიზონტის გარეშე გადანყვეტილი.

მითითებული სავიზო-სასაზღვრო ჯიხური ბოქლომზე დაკეტილი გვხვდება. იქვე უდარდელად მობირჟავე ადგილობრივებს ვეკითხებით:

– სადაა უფროსი?

– სადილის დროა!.. – იშვერს ხელს ქუჩაში ჩარიგებული კაფეებისკენ ინდუსი ბიჭუნა.

ქუჩის ორივე მხარეს იაფი კაფეებია.

– დაველოდოთ, ტომ?..

– სხვა რა ვქნათ? – კითხვაზე კითხვით ვპასუხობ მე და ძირს დაგდებულ ჩანთაზე ჩამოჯდომას ვაპირებ.

– მოდი, გავიაროთ რა, ვოლფი!..

მე მგრძნობიარე შინაგანი სენსორები მაქვს! დისტანციაზე ვგრძნობ მტერს და მოკეთეს!.. იქნებ ჩემი მეთოდით ვიპოვოთ! – თავისებურად მაგულიანებს ალექსა. – თან გადავიმონმებ თავს! პატარა ექსპერიმენტი, ვახტანგ!

– რაის სენსორები?

– უხილავი სენსორები!.. ხომ იცი, რა იმპულსური ვარ!..

– გიჟი-გადარეული ხარ ერთი! და საკუთარ თავზე შეყვარებული ნარცი-სი!

– ეგრევე ვხვდები ვინ ვინაა, ლიოვა!

– ცალი ყურით მისმენს ალექსა.

– მერე, ახლა აქ ეგრე აპირებ მესაზღვრის პოვნას? – მეცინება ქუთუთოებჩამომძიმებულს.

– ვცადოთ, ბადრი! ჩვენგან რა მიდის?

ალექსას სენსორული ტექნიკა ეგეთია: სადღაც, ოთხ ბნელ ინდურ კაფეში შესულები, იქ მსხდომების დასანახად, პასპორტებს მხნედ ვიფრიალებთ თავს-სხემოთ, მაგრამ ყურადღებას არავინ გვაქცევს. დამხვდურები ერთს გულგრილად გვავლებენ ციმციმა ინდურ მზერას და მაშინვე თავის ულუფა კერძში რგავენ ცხვირს.

– კარბურატორი გიჭედავს აშკარად!
– დავცინი მე ალექსას. – არ იჭერს არაფერს?

– მოიცა! მომშივდა ამასობაში, გორდონ! დალბატი ხომ არ მიგვერთვა?

– აქ სხვა რამე უნდა ერქვას მაგას! უკვე ინდოეთში ვართ, ალექს!

– მაშინ, აგერ შევიდეთ, სოტერო! შუქი მაინც ანთია!

უცებ, თავს რალაც დახურულ, მრგვალჭერიან კაფეში ვყოფთ, რომელიც შავ-შავი ხალხითაა სავსე. მაგიდები მწკრივად დგას წრეზე.

– ეს უკვე მართლა აღარ გავს ნეპალს, სულეიმან! მოგვინევს ამათი ნაციონალური ხრიკების ათვისებაც!

ყველანი ჩვენკენ იყურებიან. უცებ ვხვდებით, რომ ეს რალაც ადგილობრივი, საერთო სასადილოა. მის შუაგულ ცენტრში ნაირ-ნაირი ინდური კერძებით გადავსებული შვედური მაგიდა იზნიქება. იქამდე, სალაროში ფულს ვიხდით. სალაროდან ორ პატარა ფურცლის ნაგლეჯს გვანვდის ყავისფრად მოლაპლაპე, ბეჭდებიანი ხელი. არც ერთი საჭმლის სახელი არ გვეცნობა და ვერც ვრისკავთ – შესაბამისად, კერძი კვლავ ნაცნობი და მრავალგზის აპრობირებული დალბატია.

– ყველაზე სიაფანტი საჭმელი მსოფლიოში, გია! – ამბობს ალექსა და პირველი ლუკმას თვალდახუჭული სინჯავს.

მთავარი სიმულიანტი ამ კერძის შემადგენლობაში ისევე ბრინჯია, რომელიც ძნელად ნელდება და ორგანიზმსაც მარადი დანაყრებულობის შეგრძნება კაი ხანს არ ტოვებს. ალპინისტებს ზუსტად ასეთი მოხარშული ბრინჯის გუნდები მიაქვთ ჰიმალაების მთებში გზად. ის წონით მსუბუქია და მთის საუკეთესო, ეკონომიურ საგზლადაა აღიარებული. აქაური სასადილოს დალბატზე წვნიანია მოსხმული – რა თქმა უნდა, ცხარეზე ცხარე, რომელიც, მჟავესგან განსხვავებით, ნეპალსა და ინდოეთში ლამის ყველა საჭმელში იგულისხმება.

ნახემსების მერეც ვიარეთ კაფეებს შორის პასპორტების ფრიალითა და „ვი-

ზას“ ნივილით. მაინც ვერაფერი. მერე უცებ ალექსას სახეზე მავნე ლიმილმა გადაურბინა, შედგა, ჩანთიდან თავისი ლეგენდარული ყილეტი ამოაძვრინა და შეთქმულის ლიმილით შემოიცვა.

– აბა, მოდი, ასე მოვსინჯოთ, იაკობ!

ეს იყო და, უახლოეს კაფეში შესულელებს, იქ სამხედრო ფორმაში გამოწყობილი, ულვაშა და მსუქანი ინდუსი დაგვხვდა. ინდურ დალბატს შიშველი ხელებით მიირთმევდა და თან შიგადაშიგ თითებს ილოკავდა. ჩვენს დანახვაზე, თითქოს მაშინვე გვიცნო, ვინც ვიყავით – ხელისქნევით მიგვიპატიჟა თავისთან და ჩვენც ფიცხლად მივეახლეთ. მან ჯერ ჩხრეკვის ოქმი გამოგვართვა და შეათვალიერა. რალაც ფურცლებზე ხელი მოგვანერინა, მერე ჩვენი პასპორტები გადაშალა და კაი ხანს უყურა ჩვენს ფოტოებს. შემდეგ ჩარტყმულ ცისფერ ვიზებს გახედა შუქზე და ჩვენც რიგრიგობით შეგვავლო ძალით ეჭვიანი თვალი. მერე გულისჯიბიდან ამოღებულ ბეჭედს დააორთქლა დალბატიანი ოხშივარი და ის ჯერ ერთის პასპორტს სდრუზა და მერე იქვე, მეორეც არ დაინდო.

– კეთილი იყოს თქვენი მობრძანება მრავალეროვან და მრავალფეროვან ინდოეთში! – აგვილო იქვე სამხედრო ყაიდაზე „ჩესტი“ და ჭამა განარგძო.

საზღვარი ოფიციალურად გადაკვეთილია. ჩვენ უკვე აშკარად ინდოეთში ვართ.

– ასე მგონია, კინოში მოვხვდით! ეს რა ფოკუსი გააძრე, ალექს?

– ყილეტზე მეკითხები, მელორ?

– მგონი, ძალიან მაგარ რამეს მიაგენი... ეგ ლოგართმი უნდა დავიმახსოვრო! სურვილების მატერიალიზება სხვა კი არაფერია!

– იქამდე ფული გვაქს გადასაცვლელი! აბა, სადაა სავალუტე, დესმონდ?

– აგერ... ვედრო რუპიად! – ვიმვერ ხელს ჩარიგებული ჯიხურებისკენ, ხოლო მეორე ხელს დანანებით ვიქნევ. – არ გჯერა და არ გინდა გაიგო არაფერი აქაური წესების...

ნეპალურ რუპიას ნეპალ-ინდოეთის

საზღვრისპირა ზოლში ველარ მოიხმარ ადამიანი და უმჯობესია ინდურზე გადაცვალო. ამ დროისთვის 70 ინდური რუპია 1 დოლარია, მაშინ როცა 115 ნეპალური რუპია უდრის იმდენივე დოლარს. ჩვენც ინდური რუპიებით ვივსებთ ჯიბეებს. აქ სხვანაირი ცხოვრება თუხთუხებს. ენაც სხვა გვესმის. ხალხი, მიმოხრა და მიმიკაც ნეპალისგან აშკარად განსხვავებული და უცხოა.

– ახლა რა გეგმები გვაქვს, რაშიდ?
– ცალკეად მეკითხება ალექსა.

– მანქანა დაგვჭირდება!.. უახლოეს ქალაქამდე, სადაც რკინიგზაა, მანქანა მიგიყვანთო – ტურისტულმა... ტაქსი ანუ!

– ჰეი, ტაქსო! – უყვირის ალექსა მანქანას და ისიც ჩვენს ფეხებთან მორჩილად ამუხრუჭებს.

– გორაკბურ, ძამიგო! – შეჰყვირის ალექსა ღია ფანჯარაში. ვაჭრობა იმით სრულდება, რომ საბარგულში ვალაგებთ ზურგჩანთებს და მანქანის უკანა სკამზე ვკალათდებით.

მძლოლი იღბლიანი აღმოჩნდა. უცებ გაძვრა-გამოძვრა ხალხის მორევში ყვირილით და რამდენიმე წუთში ვიღაც გულზე ბინოკლჩამოკიდებულ ინდუს ბიძასთან ერთად დაბრუნდა.

– ეს ბინოკლი რაღა უნდა, მორდენა? – გადმომხედა ალექსამ შფოთით.

– ალბათ, დაკარგული ტურისტების სამძებროში მუშაობს!

ასე შევსებულ მანქანაში მძლოლმა ინდური ელექტრონული მუსიკა ჩართო, მთელი ძალით მიაჭირა გაზის პედალს ფეხი და უჰორიზონტო სიმწვანეში შეგვასრიალა.

ალექსა ინდუსს ბინოკლს ენათხოვრა და ფანჯრიდან კაი ხანს გაჰყურებდა ბინოკლით ინდოეთის სიმწვანეებს.

– მაგარს ანახებს! – დაუბრუნა ცოტა ხანში დაფიქრებულმა ალექსამ ბინოკლი ინდუსს. – აქ სულ სხვა ფერების ზღვაში მოვხვდით, შივა!.. რათ გინდა ბინოკლი?

– ცოლისთვის მიმაქვს საჩუქრად...

– ვისთვის? – მომესმა, მეგონა.

– ცოლს ვუყიდე...

– იმას რაღა უნდა ბინოკლი, ვალიკო?

– ასტროლოგია.

– ვახ... მერე?

– მერე უფრო ახლოდან დაათვალიერებს ხოლმე ღამით ცას.

– ბარემ ტელესკოპი გეყიდა, შალომ!

– ეგ ცოტა მერე... ჩემს ბიზნესს რომ ამოვექაჩავ!

– და შენ რაღას საქმიანობ?

– მე მედიუმი ვარ.

– ვინა ხართ? – ვერ მივხვდი უცებ მე.

– მკურნალი-მედიუმი. სხვების სხეულებში შემიძლია მათივე ნებართვით შესვლა და იქ რამე თუ დამხვდა აუნყობელი, ანუ აშლილი გიტარასავით მოშლილი, ვასწორებ... ვანყო!

– სხვების სხეულებში შესვლა რას ნიშნავს? – დაიძაბასავით ალექსა.

– ასე უცებ როგორ აგიხსნათ, აბა?.. მე წლები დამჭირდა ამის სასწავლად. წარმოსახვა მუშაობს მაგ დროს ყველაზე უფრო, თან იმდენად ძლიერად, რომ, როგორც ის – ზუსტად იმავეს შეგრძნებას და ხედვას იწყებ – მის სხეულში რეალურად ხარ შესახლებული. მისივე თვალებით ხედავ. მის მაგივრად ხარ, ანუ...

– და ის სადაა ამ დროს? – დავინტერესდი მე.

– განზეა, მენდობა და მელოდება.

– მიპასუხა გაღიმებულმა ინდუსმა და გზას გახედა.

– რას არ გაიგებ კაცი აქ, ცვატა!.. – გამომხედა ალექსამ და ინდუსს მიუბრუნდა. – შენა და, ბოლოს ვის აუნყევე აშლილი გიტარა?

– ოოო!

– ჩვენც რომ დაგვათვალიერო არ გინდა?.. ოლონდ ახლობლურად! უფასოდ... – სთავაზობს ალექსა.

– მოიცა რა, ალექს! – შფოთით ვამუჯლუგუნებ მეგობარს, მაგრამ ის უკვე საერთოდ აღარ მისმენს.

ნატალი დარასელია

●
 ორლობე. ნკავი.
 მწიფე და შავი.
 მსხალი და ვაშლი.
 მწვანე სოფელი.
 მეზობლის სახლის კარებთან დადგა
 ლურჯკაბიანი, უკბილო ბავშვი
 და ხედავს თავის თანატოლ ბავშვებს
 საჭმლით აქვთ სავსე პირი და თეფში.
 ბავშვს ტანზე აცვია ლურჯ-თეთრი კაბა,
 რომელიც მისთვის გამიზნული სულაც არ იყო.
 გოგონა მხოლოდ იმას იღებს, რაც სხვამ გარიყა
 თავის მხრებიდან, მუხლებიდან, თავის ტანიდან.
 ბავშვი აიტანს:
 ერთკვირიან შიმშილს, მაშინაც კი
 როცა ბიცოლას ამპლუაში ჩასმული
 ქალი თავის გოგონებს მაგიდასთან დასხამს და აჭმევს
 და სხვის ბავშვს ეტყვის:
 ნადი!
 თითქოს, მოუქნევს სხვის უკბილო შვილს ნაჯახს, წალდით
 გაუჭრის ეჭვებს, იმის სურვილს, რომ ღმერთის სწამდეს.
 ბავშვი კი კართად დგას და იცდის, სანამ ის სხვები
 შეექცევიან მსუყე სადილს
 და მაინც გულში იმარხავს ფრაზას:
 – სახლში ნადი!
 – ნადი და ნადი!
 უჭირავს ხელში ნაჯახი და მობლაგვო წალდი.
 ბავშვი აიტანს:
 რა აცვია, ან რა უშნოა!
 ვერც ბავშვობის შნო უსწავლია და ვერც დიდობის
 და უძლებს მისი ლურჯი კაბის ქვეშ

ციცქნა გული
 სამყაროს – ყველა ღარიბისთვის გულქვა დედობილს
 და ფიქრობს, ნეტავ, ასე რატომ დააუშნოვა
 განგებამ, რომ წინ ორი კბილი აღარ ამოსდის,
 რომ მის თოჯინას მიაკერეს ნაჭრის ფეხები,
 რადგან მდინარემ უფეხებო მოიტანა და
 ფიჩხებში, როგორც არტახებში გამოხვეული
 ნაპირისაკენ გამოუშვა, რომ მას ეპოვნა,
 მორიგჯერ, როცა ფქვილდაცლილი ტომრით ჩაუყვა
 მდინარის ნაპირს, ქილების და შემის საზიდად.
 ბავშვი უმწეო, მაგრამ ფიქრით უკვე ტანადი.
 მიჰყვება დედას, როგორც კვიცი,
 მაგრამ იცის, რომ
 უნდა შეუდგას მოხუც მშობელს მხარი ყავარჯნად.
 უყუროს სხვათა შვილებს შორიდან,
 რომლებიც ბამბის ნაყინებით ილუკმებიან.
 როცა ფეხსაცმელს სძვრება ლანჩი, კაბა იხევა,
 უყურებს, როგორ თამაშობენ წყალში იხვები...
 ზის ეზოს შუა, ფეხმორთხმული და კვლავ მდუმარე
 მზერა გაურბის ვარდისფერი ტელეფონისკენ და
 სამბორბლიან ველოსიპედს ტელეკინეზით
 ატარებს გზაზე, ორღობეში, ეზოს კუთხეში,
 მისი ხელები დაკოჟრილი, ცოტა უხეში
 დედის უბისთვის ნამალია. დედის
 გულისთვის,
 ვისაც პირველი შვილი მონყდა, როგორც უფრთებო
 მტრედი – ზრუნვაა, თითქოს, თავად ღმერთი უვლიდეს...
 და მაინც, ბავშვი ამ ცხოვრებას ისე უფრთხება,
 რომ შეიძლება, გერიაო, იფიქროს ვინმემ.
 ბავშვი კი ათას სატკივარს და გასაჭირს ივნებს
 და ისე უნდა გადავიდეს დიდობის სხივზე,
 რომ საკუთარ თავს გადაუსვას რბილ თმაზე ხელი.
 მისდევდეს ხიდზე დედის აჩრდილს, რომელიც უსწრებს,
 რომელსაც ერთი სული აქვს, რომ შვილის საფლავთან
 დააწყოს კალთაგამოვლილი პირველი ხილი,
 მიწას, რომელიც მისი შვილის
 ძვლებსლა ინახავს
 გადაატაროს ღრუბელივით ფაფუკი ხელი,
 რომელმაც უნდა გაიაროს მატლებისა და ჭიების, მიწის
 ათასგვარი წინალობები და იმ ძვლებამდე ჩააღწიოს.
 უყურებს შვილი, როგორ კრავს დედა ძველ ფეხსაცმელს
 მავთულით და თან
 იღიმის. მისი ღიმილი კი წვიმების შემდეგ
 ცაზე გამოსულ ცისარტყელის იმედს ახსენებს,
 ბავშვური ნატვრა გადაურბენს დაღლილ სახეზე
 და წამით სირცხვილს იგრძნობს კიდეც, რადგან ბავშვია,

რომელსაც წლებმა ჩამოაჭრა თეთრი არშია
და დაამშია.

ისმენს:

- შენ წადი!
- შენ შინ წამე!
- იტირე შენ შინ!
- არც სილამაზე, არც სიცოცხლე არ არის შენში!

იზრდება ბავშვი – ცარიელი მურაბის ქილა,
იზრდება ჩუმად, უღიმღამოდ, თავისთვის, ფრთხილად.

და ყველა სიტყვა, ყველა მზერა, ნაჯახი, წალდი,
დამძიმებული, ქვიშისაგან, კონსერვი, ჯართში
ჩასაბარებლად და უფეხო თოჯინისათვის
ჭინჭებისაგან შეკერილი ფერადი ფეხი
იქცევა ქვებად, ქვის სვეტებად,
რომლებიც ტანში ჩამოდგებიან მონსტრებივით და გამოჭამენ....

და წლების მერე, ბავშვი, რომელიც გაიზარდა, დახუჭავს
თვალებს

და დაინახავს საკუთარ თავს ლურჯ-თეთრი კაბით,
თითქოს, ეს იყოს სამუდამო სიმშვიდის აბი,
თავზე სიფრთხილით გადაუსმევს ხელს და აკოცებს
შუბლზე, რომელზეც დააჯერეს, რომ ასეთ შუბლში
უნდა ხვდებოდეს ტყვიებივით მძიმე სიტყვები
და სხვები იდგნენ მის წინაშე წალდით და შუბით.
წამოაყენებს ფეხებმორთხმულს, კაბას დაფერთხავს,
ტურქებს გაუნწევს საღიმინლედ და ნააქებებს:
რომ ამის მერე ვერც ცხოვრებამ და ველარც ერთმა
სულიერმაც კი თავის გზაზე ვერ შეაფერხოს.
მერე კი ქრება ლურჯი ბავშვი, როგორც ფანტია
ღრუბელი ცაზე, თითქოს, ცხადი კი არ ყოფილა
იყო შელოცვა სააღდგომო, საფანტაზიო

წასვლა

1

ერთი შეხედვით მარტივია ყველასგან წასვლა,
მაგრამ თუ წასვლას მეორედაც ფართოდ გახელილ
თვალებს მოავლებ,
მიხვდები, სულაც არ ყოფილა წასვლა მარტივი.
და იმის შიშით, წასვლის მერე არავინ შეთხზას კომიქსები და
ლეგენდები, შენ ხარ მოვალე
დაღეჭო ყველა სიტყვა წასვლის განსამარტავად,
თქვა, რომ ვერ ატევ მოშუშებულ ძვლებს ვერც ოთახში, სახლში,
საწოლში, ტრანსპორტსა და სიმარტოვეში.

2

შენს სივინროვეს ქის ფორმა აქვს. აგვისტოს თვეში რომ იცის შრობა და გვიმრების მკერდზე დაფენა, რომელშიც თოკზე გამობმული კიბით ჩადიან და ალუმინის ვედროებით ამოხაპავენ. გადააცლიან მძიმე ლოდებს. შლამში თითებით გამოძებნიან ნერტილს, სადაც უნდა გაცოცხლდეს ჭა, რომ წყურვილი დააამოს.

ეზოს დაფნები

შემუსრავენ და ასე ხდება ყოველ საღამოს.

ასე ნანახს და დასწავლულ გზას გასაცოცხლებლად, რომელიც სულაც არ შეშვენის, ქალმა აკეთოს,

თავადაც ცდი და შენს ჭაშიაც უშვებ თითებით თოკებს – უცეცხლო, არასაშიშ ფერად რაკეტებს, წელზე გამობმულ ალუმინის სათლებს ჩაიტან, მაშინ, როდესაც ორთქლი კოცნის დედის ჩაიდანს. ცდილობ, სათლები ამოავსო ათასი ჭინჭით, პოულობ წარსულს გატეხილი თევზის და ჭიქის ფორმით

და ღრმად ჩადგმული სახელები – საფლავის ქვები: წარწერით:

რ.რ, დ.თ, 7. 14. 20.,

რომელთაც მკვდარი ბაგეებით მეთედ კოცნი, რომელთაც შენი არსებობა აღარც კი ახსოვთ.

სახლები. გზები. იმედების მბჟუტავი წვეთი, რომელიც, ცდილობს ვულკანივით გადმოგეფრქვიოს, ამ წამს შენ ჰგავხარ ახალგაზრდა ვნებიან ვერთერს და ამ მსგავსებას ვერ გართმევენ. ვერც წაგართმევენ, რადგან ეს არის შენი წასვლის წინწასამძღვანი.

სანთლები. მიწით დაფარულ მკერდზე

გადმოქცეული ღვინოსავით

არის ცხოვრება,

რომელიც მხოლოდ შენს ხსოვნაში თრთის და გიტოკავს, რომელმაც სხვა ხსნა და სხვა შვება არ დაგიტოვა, გარდა დაბმული სიმარტოვის გარეთ გაშვების. რადგან საშოდან გადმოგცვივდა მკვდარი ბავშვები, რადგან მოგემტვრა ძუძუსთავი გამოძერწილი, რადგან გამსკდარა შენს ეზოში მკვახე ბერწული, დროა წასვლის და დამშვიდების.

3

ერთი შეხედვით, მარტივია ყველასგან წასვლა, რომელიც მყისვე გართულდება ორჯერ შეხედვით. რადგან სიკვდილის ღრმა ჭაობში ერთხელ შეხვედი, ბოლოში უნდა გახვიდე და არ მოტრიალდე.

●

ვდგები.
 მარჯვენა მკერდს ისე ვაღებ, როგორც უსაქონლო
 ბოსლის კარებს
 (მარიამობას დედაჩემის საყვარელი ძროხა მოგვიკვდა).
 ვგავარ იმ ქალებს, მამლის ყვილს ადგომას რომ
 ასწრებენ ხოლმე.
 ჭიშკრიდან გამხმარ ფუნებს იღებენ, ქათმებს უღებენ
 კარებს და სიმინდს უყრიან,
 საუზმეს ამზადებენ.
 ქუსლმორჩვარულ რეზინის კალოშებში აქვთ ფეხები ჩაყოფილი
 და თივის, ნაკელისა და ბელლის სუნი რომ აუდით.
 ჩემი სოფელი სხვაგვარია:
 როცა ვიღვიძებ, როცა მარჯვენა მკერდს ისე ვაღებ, თითქოს,
 ბოსელში შესასვლელი კარები იყოს და ფეხშიშველი
 შევაბიჯებ ჩემს ბნელ ყოფაში:
 საბუდარიდან, როგორც კვერცხებს, ოცნებებს ვიღებ,
 გამომაქვს გარეთ, ვტებ და ხელისგულზე ვიპრანავ, რომ
 შიმშილი მაინც მოვიკლა.
 ვცვლი თვალებიდან, როგორც ძროხის ძველი ჯამიდან
 წყალს, ცრემლს, თვალებში ჩაგუბებულს, დახავსულს,
 სუნინანს.
 როგორც ფინახარში ჩარჩენილ თივას, ვაგროვებ შიმშებს,
 ტკივილებს, უიმედობასა და სასონარკვეთილებას და
 ბოსლის წინ ცეცხლს ვუკიდებ.
 კვლავ ვუბრუნდები სიფხიზლეს, გამოვდივარ მარჯვენა
 მკერდის კარიდან, მტკიცედ ვხურავ,
 ცხელ შხაპს ვიღებ, სუნამოს ვიპკურებ და გავდივარ
 სახლიდან:
 ლამაზი და ძლიერი ქალი, რომელსაც ასდის ლავანდისა
 და ღიღილოს სურნელი.

●

როგორ იწყება წერილი თუ მას მკვდრისთვის წერენ?
 საფლავის ქვებში ვეძებ ხვრელებს – საფოსტო ყუთებს,
 მტრედთა ნისკარტებს, ბოთლებსა და ყვითელ მოპედებს,
 რომ ვინმეს შენთან ეს წერილი გამოვატანო –
 თითქოს, ამომაქვს შენს საფლავზე მწიფე ატამი –
 რადგან, მჯერა, რომ ეს სამყარო ფერმკრთალი წრეა და
 იქ სრულდება ყოველივე, სადაც მოვედი.
 ყველა წერილი ასე იწყებს ადრესატებთან
 საუბარს:
 ვწერ მე ამ დეპეშას ამას და ამას,
 მაგრამ თუ წერილს საიქიო ფოსტაში გზავნი,

თუ ნერწყვის ნაცვლად ცხარე ცრემლით ასველებ გზავნილს,
როგორ იწყება საუბარი? რომელი ტონით?
ქალბატონოთი, ძვირფასოთი ან კი ბატონი ესა და ეს გწერს
ამგვარ წერილს, რომელსაც დაჰკრავს
ელფერი ისე მშობლიური და ოჯახური,
რომ უნდა გითხრა, რომ, ვიტალი, მე შენი და ვარ
და წლების მერე შენს თეთრ სხეულს დავეჯახები
და, ალბათ, გიცნობ.
თუ შეიძლება, რომ და მერქვას, თხუთმეტი წლის და
ორი თვის მერე დაბადებულს, მაგრამ რადგანაც
სისხლი სისხლია, გაყინულიც, განყალბებულიც
და რადგან შენი გული და დედის გული,
ერთია თითქმის,
მე და ვარ და შენ ძმა.

ძმაო, ვიტალი!
მე კარგად ვარ ან უფრო სწორად
რომ გითხრა, ვსწავლობ „კარგად ვარის“ პირველ შინაარს,
უქველსა და გაუცვეთელს,
მაგრამ ამ წერილს, რომელსაც, ალბათ, მოგიტანენ
ჩემი თითები,
ქვიშის ბალიშში შეჩურთავენ, გაგეცლებიან,
ვიცი, რომ მიცნობ (უნდა მიცნო) და მიმიხვდები, რომ ეს
წლებია
შემცირდა ჩემი სტუმრობები, მაგრამ გიამბობ:
იმ დღეს სკოლასთან ჩავიარე, სადაც სწავლობდი,
სადაც გარდაცვლილს დაგერეკა ბოლო ზარი და
სადაც დატოვე დედაჩვენი, მაგრამ რომელიც
გამოიპარა კედლებიდან, ვინრო კარიდან და აღარასდროს
გაუხედავს ჩვენი სკოლისკენ.

ჩავიარე და გავიხედე: სკოლის უკანა
ეზოში, სადაც კაკლის ხეებს, სტადიონს, ნაძვებს
მიღმა შენ წევხარ, თითქოს, ჩრდილმა გადაირბინა
და ხმა დატოვა – საყვედური და დაძახილი.
თითქოს, მიცანი და მეძახდი, შენთან მიხმობდი:
მეც, რაც შემეძლო, მთელი ძალით გამოვიქეცი,
გავცდი სანაგვე ქას და ხეებს ტრიფულიატის
(გზაზე შემომხვდა შავი ძაღლი, ჩვენის მაგვარი)
მას მერე მინდა, რომ მოგიყვე ჩემი ამბავი და გკითხო,
იმ დღეს შენი ქვიშის სანოლთან რომ
ცხელ ქვიშას ფეხისგული შევახე,
მიგრძენი? მიცან?
შენი დააო, თუკი გამცნო გამხმარმა მინამ?
მე მოვედი და გესაუბრე, მაგრამ რადგანაც
არ ვიცი მინა, თბოგამტარად ან ხმაგამტარად
თუ გამოდგება, რადგან ვხედავ საფლავებს შორის

არც მტრედებია, არც ბოთლები, არც მოპედები
 და ფოსტის ჩია ბაბუებიც რადგან არ დგანან,
 გწერ და ამ წერილს, დედის თავშლის კუდიტ გახვეულს
 შენს ქვიშიან გულს ყვავილივით გამოვუნასკვავ,
 სადაც ვდებ დაძმურ სიყვარულს და უფრო უხილავ
 თხოვნას, რომ იყოს ეს თხოვნაც კი უკანასკნელი
 შვება და ძალა დატანჯული დედაჩვენისთვის,
 რომელსაც მხოლოდ ბავშვი ახსოვხარ და უკვე გაზრდილს
 და დაკაცებულს ვერც კი გიცნობს,
 ვისაც წლებია სიზმრებს უხურავ, როგორც წიგნებს –
 ვერწაკითხულებს,

გთხოვ, დაესიზმრე!
 გთხოვ, ეჩვენე!
 რომ მისი გული, რომელიც მისივე აღარ არის და ხელოვნური
 სარქველებით ფეთქავს, თუმცა მაინც, იმ პირვანდელი
 შვილის სიკვდილის ტკივილით თრთის,
 გთხოვ, დაესიზმრე!
 გთხოვ, ეჩვენე!
 გამოესარჩლე!
 უთხარი, რომ თავს გაუფრთხილდეს და ჩვენთან დარჩეს!

როგორ სრულდება წერილი თუ მინაში გზავნი?
 წერს ესა და ეს, ამისათვის, ამას და ამას,
 გკითხულობს ყველა:
 მეზობელი, მასწავლებელი,
 ამხანაგი და მოტეხილი დედა და მამა,
 ძმები და ერთი უმცროსი და, რომელიც შენ გგავს და გთხოვს,
 რომ დედას დაესიზმრო! დაკაცებული ეჩვენო, თითი დაუქნიო
 და ისე უთხრა:
 – დედა, დედიკო, თავს გაუფრთხილდი!

ნინო დარბაისელი სტრონი

„სამჯერ ვარ დაბადებული“

(ტიციან ტაბიძის ერთი გახალხურებული ლექსის გამო)

ტიციან ტაბიძის ლექსებს შორის ყველაზე პოპულარული, ალბათ, „ლექსი მენყერია“,

უფრო ზუსტად, სტრიქონები – „ლექსს მე ვუნოდებ მოვარდნილ მენყერს, /რომ გაგიტანს და ცოცხლად დაგმარხავს“. ამ ძვირფასმა სტრიქონებმა, ჩემი ფიქრით, არცთუ კარგი სამსახური გაუნია თანამედროვე ქართველი მკითხველის ან პოტენციური მკითხველის და, შესაბამისად, მათზე ორიენტირებული ავტორის გემოვნებას.

დისტანცირების გარეშე ეს სურათი ნაკლებად ან სრულიად არ ჩანს, მაგრამ საკმარისია, ოდნავ გაუუცხოვდე ქართულ პოეზიას (ასევე სიმღერას), უცხო ყურით მოისმინო იგი და აუცილებლად შეგექმნება შთაბეჭდილება, რომ მთლიანობაში იგი, ერთ გაბმულ, ტრაგიკულ ხმას გამოსცემს. აკაკისეული სიმსუბუქე, ნათლის სხივი, შიგ უკვე ნაკლებად ატანს. თითქოს ქართველ ხელოვანს ვიღაცამ ზემოდან და კიდევ იმის ზემოდან აუკრძალა, იყოს ხალისიანი, იყოს ბედნიერი, გაქროლება უნდოდეს – აფრის ტკაცუნით, მაგრამ მწარე რეალობას იყოს მიჯაჭვული. ამ მხრივ გამონაკლისებისადმი ცალკე წერილები მაქვს ბეჭდურად გამოქვეყ-

ნებული და აქ აღარ გავიმეორებ, ლოგიკური ხაზიდან რომ არ გადავუხვიო და კონტექსტი ისე არ გავაფართოვო, რომ საკვლევ მასალაზე ფოკუსირება გამიჭირდეს. ამ საკითხზე საუბარს აქ ვწყვეტთ, მომავლის იმედით, ახლა კი...

ჩემი ფიქრით, არსებობს ტიციან ტაბიძის კიდევ უფრო ცნობილი სტრიქონები, იმდენად ცნობილი, რომ არასპეციალისტ მკითხველთა დიდი ნაწილი ხალხურადაც კი მიიჩნევს, რადგან ხალხური სიმღერა „ჩაკრულოშია“ ჩართული:

სამჯერ ვარ დაბადებული,
მონათლულიც ვარ სამჯერა;
ერთხელ სიკვდილი რას მიზამს,
ერთხელ სიკვდილის არ მჯერა.
შეხედეთ ოქროს მზეთამზეს,
მთები რომ მთებზე ეყარა;
ყოველდღე ამას ხედავდეს,
რა მოკლავს ასეთ ქვეყანას.
მოვა სიკვდილი, შეხედავს
და შერცხვენილი გაიარს,
როცა ცა სისხლით შეღებავს
თურაშაულის განთიადს.

„ჩაკრულოს“ უძველესად ცნობილ

ჩანანერში, რომელიც ადრესაბჭოურ პერიოდს მიეკუთვნება, ამ ლექსს ვერ შეხვდებით. იმ დროს იქ კიდევ რომ ყოფილიყო, ტიცციანის გადასახლების მერე მაინც არავინ დატოვებდა, არადა, რა ორგანულად ზის!

ისტორია კი ასეთი იყო:

ხალხური სიმღერების ანსამბლ „რუსთავის“ ხელმძღვანელი, ანზორ ერქომაიშვილი არ იყო დიდად კმაყოფილი „ჩაკრულოს“ იმ გურჯაანული ვერსიით, რომელიც არსებობდა. მიაჩნდა, რომ არც სხვა ვერსიები იყო უფრო სრულყოფილი. წყვეტილიაო, – ბრძანებდა. – რაღაც გადაბმა სჭირდებაო და...

ხომ გახსოვთ „ჩაკრულოს“ დასაწყისი:

ხიდისთავს შევკრათ პირობა,
ჩვენ გავხდეთ ღვიძლი ძმანია,
ჩავუხტეთ მუხრან ბატონსა,
თავს დავანგრიოთ ბანია.

მოკლედ, „ჩაკრულოს“ ტექსტი ხალხური შაირის რვამარცვლედია (5/3), ტიცციანის ლექსისა არ იყოს და მეგობარი მთარგმნელ-პოეტების (როგორც ჩემთვისაა ცნობილი, ზეპირსიტყვიერად – ვახუშტი კოტეტიშვილის) რჩევით, ანზორ ერქომაიშვილმა ჩასვა ხალხურ ტექსტში, ლექსის შექმნიდან დაახლოებით ნახევარი საუკუნის მერე (1926), გასული საუკუნის სამოცდაათიანებში.

ჩვენში საავტორო უფლებებს ვინ დაგიდევდათ ადრე ან ახლა. ბოლო დროს ისწავლეს სხვებმაც ეს ვერსია „ჩაკრულოსი“. გავრცელდა და გავრცელდა... გზად ტიცციანის ლექსიც „გახალხურდა“. ვიდრე მკითხველს დაეხატებოდა კითხვა – ჩაკრულოს“ ის ვერსია, იღია ზაქაიძემ რომ შეასრულა, კოსმოსში რომ გაუშვეს ორმოცზე მეტი წლის წინ, ტიცციანის ამ ლექსს თუ შეიცავსო, თავად ვუპასუხებ, რომ – სამწუხაროდ, არა!

რატომ?

ჩვენთვის საინტერესო სტროფის ჩამატების ამბავი – უფრო გვიანდელია და, როგორც აღვნიშნე, იგი ანზორ

ერქომაიშვილის სახელს უკავშირდება. არადა, წარმოიდგინეთ, ჟურნალისტური კალმის რა მარჯვე მონასმი გამოვიდოდა, ვიტყოდით, რომ ჩვენ არ ვიცით, სადაა ტიცციან ტაბიძის ხორციელი საფლავი, მისი პოეტური სული კი ამ ლექსით უკიდევანო, კოსმოსურ სივრცეებს შეერთოო.

გვეყო ფანტაზიორობა, საქმეს მივუბრუნდეთ:

რაღაც ორიოდ წელიწადში ტიცციანის ეს ლექსი ასი წლისა ხდება. არ არის მოცულობით დიდი, პირველივე სიტყვებიდან დიდ საფიქრალს კი აღძრავს. თუ დაფუკვირდებით: სამჯერ დაბადება, კი ბატონო, – ერთხელ ბიოლოგიურად, მეორედ – პოეტად და მესამედ, მაგალითად – მამად, წიგნის ავტორად, ყველაფრად, რაც კი გაუხარდება ადამიანს და მნიშვნელოვან გარდატეხას შეიტანს მის ცხოვრებაში, მაგრამ მონათვლა სამჯერ? თუ მოვინდომებთ, აქაც მოვძებნით სავარაუდო ახსნის მხოლოდ დასაწყისს (!):

ტიციანის მამა – იუსტინიანე – მღვდელი იყო და, ცხადია, იმ დროს მოუნათლავს არ დატოვებდა საკუთარ შვილს. მეორე ნათლობად პოეტობა რომ ჩავუთვალთ, გიორგი ლეონიძისავით ვაჟას ნათლული რომ იყოს, როგორც პოეტი, ეგეც შეიძლებოდა, მაგრამ ამ შემთხვევაში უღიმღამო, ტრივიალური რაღაც არ გამოგვივიდოდა? ხომ ყველა პოეტს შეუძლია თქვას – ლექსი პირველად რომ გამოვაქვეყნე, პოეტად მაშინ დავიბადეო. ყველა მხატვარი იტყოდა – პირველად რომ გამოვფინე ჩემი ნამუშევარიო, მუსიკოსი – პირველ კონცერტში რომ მივიღე მონაწილეობაო, მკერავსაც შეუძლია თქვას – პირველად დამოუკიდებლად რომ შევასრულე შეკვეთაო და ასე შემდეგ.

აქ კი აუცილებლად რაღაც, არატიპობრივი უნდა იგულისხმებოდა. მიყვებით ფაქტების ქრონოლოგიას:

ერთხელ დაბადებულ-მონათლული ტიცციან ტაბიძის დებიუტი 1911 წლიდან შედგა მაშინდელ პერიოდიკაში.

ჯერ ისევ ტიტე ერქვა და ყველაფერ ამას რაიმე გასაკუთრებული ხმაური არ გამოუნვევია ლიტერატურულ წრეებში. მისი სახელი, იტალიურად გარდაქმნილი – „ტიციანი“ – ასე, ოთხი წლის მერე ჩნდება, პოეტი და თეორეტიკოსი ტიციანი ტაბიძეც, „რეალურად“, იმ დროიდან იბადება – „ცისფერყანწელთა“ ორდენის დაარსებიდან.

ჟურნალ „ცისფერი ყანწების“ გამოსვლის დღე – 1916 წლის 28 თებერვალია, თუმცა მას წინ საკმაო მოსამზადებელი დრო უძღოდა. ცნობილია, რომ ჟურნალის ორივე ნომერი 1915 წლის ბოლოსთვის აწყობილი იყო და მოსკოვიდან ტიციანის შეპირებულ წერილს ელოდა პაოლო იაშვილი – ჟურნალის რეალური შემდგენელ-გამომცემელ-დამფინანსებელი, რომ აენწყობდა და ჩაესვათ. არ უნდა დაგვავიწყდეს გათვალისწინება, რომ მაშინ აწყობა, ასობის ჩამოსხმა და სხვა სასტამბო დამუშავების ეტაპები ძირითადად, ხელით სრულდებოდა. დრო დიდი მიჰქონდა, თან ეს ხდება ზამთარში, ნახალწლევს, მეოცე საუკუნის დასაწყისის ქუთაისში.

ხომ არ უნდა ჩავთვალოთ „გაცისფერყანწელების“ დღე მისი მეორე დაბადების თარიღად?

რატომაც არა... მაგრამ მაშინ რა ვუყოთ ამ ნათლობას? მხოლოდ ტიტე-ტიციანმა კი არა, ცისფერყანწელებმა სახელები რომ იტალიურ ყაიდაზე აიყვლერეს ჯერ კიდევ ჟურნალის გამოცემამდე და ამით საკუთარ ევროპულ ორიენტაციას ლეგიტიმაცია მიანიჭეს, ეს – ცნობილი ამბავია, ნათლობის დროს ახალი, მაგ. რომელიმე წმინდანის სახელის მინიჭებაც არ არის უცხო – ქართული მართლმადიდებლური ტრადიციისთვის. საერთოდ კი, ჩვენში ძველად ბავშვს სახელს იმის მიხედვითაც არქმევდნენ, თუ რომელი წმინდანის დღე იყო ახლო საეკლესიო კალენდრით, თუმცა ეს წესი არ ყოფილა სავალდებულო-საყოველთაო.

მე ვემხრობი ცნობილ აზრს, რომ რაიმე კითხვაზე პასუხი, როცა ამა თუ იმ ტექსტის გახსნაზე ვფიქრობთ, უნდა

ვეძებოთ იმ სავარაუდო თეზაურუსის ფარგლებში, რომელიც მაშინდელ ავტორს შეიძლება ჰქონოდა, თორემ არსებობს ერთი დიდი საცდური – დღეს მარტივია, დაგუგლო და სახელ „ტიციანის“ მნიშვნელობა და სიმბოლიკა „მოახვიო თავს“ იმ ტექსტს, რომელში ჩაღრმავებაც განგიზრახავს, ჩამოაყალიბო საკუთარი, მკითხველის მომნუსხავი ან უბრალოდ, ყურადღების მისაპყრობი, ეფექტური ინტერპრეტაცია, ისარგებლო მისი შენდამი ნდობით, დააჯერო და ასე, მარჯვედ ასრიალდე შემდგომი, უფრო მაღალი საფერხურის პრობლემაზე. რეალია ხომ ჩვეულებრივ, ნაკლებად მომხიბლავია.

რა შეიძლება სცოდნოდა სახელ „ტიციანის“ შესახებ ტიტე ტაბიძეს? – იტალიური რენესანსის ვენეციური სკოლის უდიდესი წარმომადგენლის – ტიციანო ვეჩელიოს, იგივე და კადორეს სახელი, რუსული ტრადიციით, მოკლედ, „ტიციანად“ რომ იწოდებოდა და ასევე მისი ყურადღების არეში იყო მოქცეული იტალიელი ფუტურისტების მოღვაწეობა.

როგორც ჩანს, პაოლო იაშვილმა, იგივე პავლემ, ფლორენციული რენესანსის წარმომადგენლის, – პაოლო ვერონეზეს სახელზე შეაჩერა არჩევანი. გასაგებია, რომ მათ ჰქონდათ ძლიერი სურვილი, ქართული ლექსის რენესანსისთვის მიეღწიათ, მაგრამ საინტერესო დამთხვევად მეჩვენება, რომ რენესანსის ამ ორი უდიდესი წარმომადგენლის სახელი ასე ახლოს იდგა, თითქოს გამზადებული იყო ჟღერადობრივად, მორგებოდა ამ ქართველ ცისფერყანწელთა რეალურ სახელებს და ჩანაფიქრს. ცხადია, დანარჩენი ცისფერყანწელები, რომელთაც იტალიურად ააჟღერეს საკუთარი სახელები, ასეთივე „ილბლიანები“ ვერ აღმოჩნდებოდნენ, როგორც პაოლო და ტიციანი და მათ უბრალოდ სახელის დაბოლოებები „გაიიტალიურეს“ (ნიკოლო, კოლაუ). აქ მინდა, ერთი ვარაუდი გამოვთქვა, რომ ცისფერყანწელთა საბაზისო ჯგუფი, ბირთვი, თავიდან იტალიურად გარდაქმნილი სა-

ხელების პატრონებს აერთიანებდა, ხოლო დანარჩენი ამ ბირთვის ორბიტაზე, ძირითადად 1915 წელს შემოკრებილი სხვა პოეტები არიან. გოგლა ლეონიძე – სულ გვიანდელია. კონცეფცია, აცამეტი ასურელი მამის ორდენის მოდელზე აეგოთ საკუთარი მასკულინური ორდენი, როგორც თავად აღნიშნავენ ჟურნალში, თავდაპირველად ამ ბირთვის უნდა უკავშირდებოდეს.

აქედან მომინვეს საცალფეხო ხიდის გადება მეორედ დაბადებისა და მონათვლის ამბისაკენ, თუმცა, ვინ იცის, არცთუ ისე საცალფეხოსი, როდესაც ხელში რაღაც ბეჭდური ფაქტი/ფაქტები მიჭირავს.

ნათლობა რომ ახლად შობას ნიშნავს, ამაზე სიტყვა აღარ გავაგრძელოთ. „თავსა ახლად ვერვინ იშობს“-ო, – ბრძანებდა დიდი პოეტი. მონათვლა, ანუ ქრისტიანად დაბადება კაცისა ერთხელ ხდება, თუმცა რომელსამე ორდენში გასაწევრიანებლად მუდამ არსებობს რაღაც რიტუალი. ხომ არ არის რაღაც ასეთი რიტუალი ჩატარებული, მინიმუმ „იტალიურსახელიანი“, ბირთვის წევრებში? და თუ არის, როგორი?

ცისფერყანწელთა ორდენი არ იყო რაიმე დაბურული, მისტიკური გაერთიანება, ისინი სამწერლო ასპარეზზე დამკვიდრებას საკუთარი ორდენის ღია და აგრესიული მანიფესტირებით იწყებენ.

გალაკტიონი რომ იგონებს, ცისფერყანწელებმა სადღაც, სოფელში, მამალი დააკვლევინეს, იმის დეზებისგან მოცლილი „ყანწები“ გულზე დაიკიდეს და ასე დაიარებოდნენ ქუთაისშიო, ეს გვახსოვს, მაგრამ – რიტუალი?

ასურელი მამანი და, ზოგადად, ასე ვთქვათ, ბიბლიის შემდგომი ქრისტიანები, მოდელად იღებდნენ მაცხოვრისა და მისი გარემოცვის ცხოვრებასა და მოღვაწეობას.

ეს ძალიან ცნობილი ამბავია მათთვის, ვისაც ჰაგიოგრაფიულ ტექსტებზე უმუშავია და სიტყვას აღარ გავაგრძელებ.

ასევე მოიქცნენ ცისფერყანწელები, ოღონდ გაშუალებულად – მათ ასურ-

რელ მამათა ძმობას მიმართეს. საქართველოში ჩამოსულ ასურელთა რიცხვი რომ გაცილებით მეტი იყო, ცნობილია ჩვენი ისტორიული წყაროებიდან, მაგრამ საჭირო იყო, მათი „ოფიციალური“ რაოდენობა მაცხოვრის მოციქულთა რიცხვნებას დამთხვეოდა.

რაკი ასურელ მამათა ორდენი ქრისტიანული იყო და მოციქულთა ერთობის მოდუსს წარმოადგენდა, ლოგიკურია, რომ რიტუალი, რომელიც ამ ერთობაში იქნებოდა, დაუკავშირდებოდა მოციქულთა რაიმე რიტუალს.

რა რიტუალი ვიცით სახარებიდან?

ორი ძირითადი: ფეხბანა და ზიარება – საიდუმლო სერობიდან.

პური და თასით ღვინო რომ ცისფერყანწელთა ძმობის თანამდევნი იყო, ეს ისედაც ნათელია ყველასთვის, ვისაც ცოტა მაინც ნაუკითხავს მათზე, მაგრამ იყო თუ არა ეს ორდენის წევრად გახდომის რიტუალური მოთხოვნა? თუ იყო, მას უკვე გამოცლილი ექნებოდა თავდაპირველი და მარადიული, ქრისტიანული მნიშვნელობა და იქნებ თავისებურ პაროდიადაც იყო ქცეული.

თასით ღვინო რომ ნამდვილად წარმოადგენდა მათი ძმობის ერთიანობის რიტუალური სიმბოლოს, ეს პაოლო იაშვილის ამ ლექსიდანაც ჩანს, რომელსაც იგი კოლაუ ნადირაძეს უძღვნის:

და ასე ღამეს მოჰყვება ღამე
და მოდის დილა საღამოს მსგავსი,
ძმაო, მომწერე ისეთი რამე,
ჰქონდეს ჩვენს ბაღში საუბრის ფასი:
ჩემს სადღეგრძელოს თუ ისევ
სვამენ,

ჯერ თუ მთელია საჩემო თასი,
თუ გამოაკლდა ვინმე ჩვენ ცამეტს
და პოეტების დაინგრა დასი.

რაც შეეხება ფეხბანას – რომელიც, როგორც ქრისტიანული რიტუალი, დღემდე ტარდება ქართულ მართლმადიდებლურ ეკლესიაში და, ალბათ, სხვაგანაც, როცა პატრიარქი და მღვდელმთავრები ერთმანეთს ფეხს განუბანენ, ცისფერყანწელებსაც შეუს-

რულებიათ.

აქვე მინდა აღვნიშნო, რომ მაცხოვრის მოციქულთა ერთობა იყო ლოგოცენტრული, რაც იმას ნიშნავს, რომ ლოგოსი, ქრისტიე, იყო მთავარი, ღერძი. „ცისფერყანწელთა“ ძმობისთვის კი ასეთი ღერძი იყო პაოლო იაშვილი. ეს იყო ძმობა, მისი მეთაურობით (!!!), თუმცა იგი ბუნებით არ იყო ადამიანი, რომელიც პირველობას სახელით ესწრაფვოდა, საქმით კი მუდამ პირველობდა და ამის დასადასტურებლად უამრავი ფაქტია ცნობილი და აქ მათზე ლაპარაკი – მსჯელობის ხაზიდან გადაგვაცდენს.

ქმნილებათა გადათარილება საბჭოთა ცენზურისათვის თვალის ასახვევად, ცნობილი ამბავია. ამ პრაქტიკას ხშირად მიმართავდნენ გალაკტიონიც და სხვებიც. კოლაუ ნადირაძის ერთი ლექსი, მიძღვნილი პაოლოსადმი, დაწერილია პაოლოს ტრაგიკული აღსასრულის მერე. ისტორიიდან ცნობილია, რომ მის დაკრძალვას ცისფერყანწელთაგან მხოლოდ კოლაუ ნადირაძე ესწრებოდა და ასევე ცნობილია, რომ პაოლოს მასთან უახლოესი მეგობრობა, თითქმის ნათესაობა, ოჯახის წევრობა აკავშირებდა. სოლოლაკში, საკუთარ ბინაში ოთახი დაუთმო ოჯახობასთან ერთად საცხოვრებლად. როგორც მაშინ ამ სახლში, მამასთან საცხოვრებლად გადმოსული კოლაუს ქალიშვილი ნელი ნადირაძე იგონებს, სამახსოვრო დღიურში პაოლო იაშვილს ასე ჩაუწერია:

მე სამახსოვროდ ჩაგინერ ამას,
(რასაც სიკვდილის კარამდე ვიცავ),
ლექსებში გწამდეს პოეტი მამა
და ყანწელები – თორმეტი ბიძა,
მაგრამ მე მინდა, სიკვდილის
წლამდე,
პოეტის გარდა, მეგობრად გწამდე!

პაოლო იაშვილი 6,5,30.

(ნინო ჩხიკვიშვილი „მოგონებებიდან“)

და აი, კოლაუ ნადირაძე მას უძღვნის ლექსს, რომელიც გამოცემაში

1936 წლით თარიღდება, რაც ამკარად გადათარილების მაგალითია, რის დასტურადაც თუნდაც ის გარემოება გამოდგებოდა, რომ ისინი ერთ სახლში ცხოვრობდნენ და უბრალოდ კომიკური იქნებოდა, ერთ ჭერქვეშ მცხოვრებ მეგობარს სახლის პატრონისთვის ასეთი რამ რომ ეთქვა. პრინციპში, ამის აღნიშვნას ჩვენთვის არც აქვს რელევანტური მნიშვნელობა, პოეზიამ გატაცება იცის:

პაოლო, ჩემო სისხლო და ხორცო,
დაე, მე მომხვდეს მრისხანე მეხი!
მინდა, მაგ თვალზე ცრემლი
მოგხოცო,
და მწარედ დაღლილს დაგბანო ფეხი
(1936)

რა ფეხის ბანაზე შეიძლება იყოს აქ ლაპარაკი, თუ არა ფეხბანის იმ რიტუალზე, რომელზეც ზემოთ ვსაუბრობდით. განა სხვა რამ ახსნა მოეძებნება ამ უჩვეულო თქმას? მაგრამ, დავუშვათ, რომ გამოგვიჩნდა სკეპტიკოსი ოპონენტი, რომელიც ცდილობს, ამ სტრიქონს სხვა რამ ახსნა მოუძებნოს, როგორი – წარმოდგენა არა მაქვს. მისთვის კიდევ ერთი სიურპრიზი მაქვს გამზადებული:

ჩემთაობელებს კარგად ახსოვთ უდროოდ დაღუპული, შესანიშნავი ახალგაზრდა ვაჩე, იგივე მალხაზ ვაჩეიშვილი (1953-1992) ცისფერყანწელთა შემოქმედების კარგი მცოდნე, პოეტი და კოლაუ ნადირაძესთან დაახლოებული ადამიანი. მისი ხშირი სტუმარი, რომელიც აფხაზეთის ამბებს შეეწირა. შეიძლება ითქვას, რომ ვაჩეს გადაულოცა კოლაუმ უკანასკნელი ცისფერყანწელობის საპატიო ტვირთი.

ნინო ჩხიკვიშვილის მოგონებებში ვკითხულობთ:

„... და ალბათ ბევრმა არ იცის, რომ ვაჩე კოლაუმ აკურთხა ცისფერყანწელად და ვაჩემ, როგორც სიმბოლური რიტუალი, ფეხები დაბანა კოლაუს...“

იმ ბევრში პირადად მე საკუთარ თავს ვერ მოვიზარებდი, ვერც ჩემს, პოეზიასთან დაკავშირებულ სამეგობროს. ეს

ამბავი უნივერსიტეტელებმა ვიცოდით, თუმცა, გამოგიტყდებით, პირადად მე, ცოტა არ იყოს, ყოფითი მითების სფეროდან მოტანილად მეჩვენებოდა.

ვფიქრობ, ამ ფაქტობრივი მასალის არსებობის პირობებში დარწმუნებით შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ცისფერყანწელებმა, რომელნიც ლხინსა და თავყრილობებს ისედაც არ იკლებდნენ, ჩაატარეს საგანგებო, სერობასავით თავყრილობა, იგი მოიცავდა ფეხბანის რიტუალს. თასით ღვინის სმა, როგორც ამ რიტუალის ნაწილი, ისედაც იგულისხმება. ეს იყო ტიტე-ტიციანის დაბადება – ნათლობა ნომერი ორი – ფეხბანითა და ღვინით.

როგორ მინდა, თქვენთან ერთად ისევ პოეზიის სამყაროში დავრჩე და ისე გიამბოთ მესამე ნათლობისა და დაბადების ამბავი.

არ გამომდის!

ეს ამბავი კიდევ ერთი მწარე ნიმუშია იმისა, თუ რას უშვრებოდა ტოტალიტარული რეჟიმი შემოქმედ ადამიანებს. სიტყვასაც არ დავამატებ, დაე, თვითონ ციტატამ ილაპარაკოს: ტიციან ტაბიძე: „ოქტომბრის შემდეგ არათუ ახალი ადამიანები დაიბადნენ, – ოქტომბრის წინ დაბადებული ხალხიც ხელმეორედ დაიბადა და მოინათლა ახალი ცეცხლითა და ნიაღვრით... და მეც ჩემს თავზე ვაკვირდები ამ მეორე ადამიანს, ახალ

კაცს, ახალი გრძნობით და შთაბეჭდილებით“ (ტიციან ტაბიძე, „ტოლსტოის დღეები“) ამ წერილის გამოქვეყნებიდან ლექსამდე, რომელიც გახალხურდა და იდუმალების საბურველითაც შეიმოსა – დაახლოებით ერთი წელია...

დასკვნის სახით:

„სამჯერ ვარ დაბადებული, მონათლული ვარ სამჯერა“ – ნიშნავს სხვას არაფერს:

1. ტაბიძის დაბადება და ნათლობა – ფიზიკური მოსვლა ამ ქვეყნად და იმდროინდელი ქრისტიანული წესისამებრ, მამამისის, იუსტინეს მიერ, წყლითა და სულინმინდის მადლით მონათვლას;

2. ცისფერყანწელთა ორდენში შესვლას და ფეხბანითა და ღვინის თასით რიტუალურ ნათლობას;

3. კომუნისტად დაბადებასა და ნათლობას „ცეცხლითა და ნიაღვრით“.

ზამთრის შორეულ ტრამალზე, რკინის რელსებზე დგანდგნარით მიჰქრის „საბჭოთა სამშობლოს მოღალატეებითა და მტრებით“ დატვირთული მძიმე ვაგონები. ერთხელ სიკვდილი იქ მრავალს დააჯერებს საკუთარ არსებობაში, მეტადრე იმას, ვისაც მისი არა და არ სჯეროდა...

გურამ ბენაშვილი

ანალიტიკური აქცენტები

პოლიკარპე კაკაბაძე

არაერთი დიდი შემოქმედი იყო დარწმუნებული, რომ ყველაზე უკეთ სწორედ მისთვის იყო ცხადი საკუთარ ქმნილებათა ჭეშმარიტი ფასი...

კამათი, ამ შემთხვევაში, ნონსენსია, რადგან გულუბრყვილობაა – არკვიო პრივილეგიათა ბალანსი ავტორსა და მკითხველს შორის...

ასე ხაზგასმით ამ მომენტს იმიტომ აღვნიშნავ, რომ შემოქმედი, რომლის შესახებაც ვაპირებ საუბარს, თვით იყო საკუთარი პიროვნული თუ შემოქმედებითი სუბსტანციის საუკეთესო მსაჯული და სულაც არ საჭიროებდა მავანთა სანქციებს...

ის ამ თვალსაზრისით უბედნიერეს ხელოვანთა რიცხვს ეკუთვნოდა...

შემოქმედის შეუვალი ღირსებებით აღბეჭდილი, იგი ოდენ საკუთარი ესთეტიკური პარადიგმებით აზროვნებდა და მრავალთათვის მიუწვდომელი სიბრძნით გაჯერებულ ფიქრთა შთამაგონებელ „ექოს“ გამოსცემდა...

ღრმად შეიცნობ რა პოლიკარპე კაკაბაძის დრამატურგიულ ოპუსთა შინაგან საზრისს, გიმყარდება რწმენა იმისა, რომ სწორედ მან შეძლო ქართული კლასიკური ლიტერატურისათვის აღმოეჩინა დრამატურგიული აზროვნების უდიდესი შინაგანი შესაძლებლობები

და ნათელყო ამ ურთულესი ჟანრის კოლოსალური ღირსება...

მისი რამდენიმე ქმნილება ჭეშმარიტი შედეგია არა მხოლოდ ეროვნული დრამატურგიისა...

არაარსებითია ის, რომ ზოგიერთმა იმ პიესათაგანმა, წამიერად გაიბრწყინა თეატრალურ სცენაზე... მთავარია, რომ მათ დატოვეს მწვავე ნოსტალგიის განცდა და რწმენა იმისა, რომ თეატრის ჭეშმარიტ სულიერ კონტექსტს, მის კონცეპტუალურ იერსახეს დიდწილად სწორედ დრამატურგი განსაზღვრავს...

სამწუხაროა, რომ ჩვენმა კულტურულმა ცნობიერებამ ბოლომდე მაინც ვერ ამოიცნო და ვერ გაითავისა მის ნააზრევთა სიღრმე და მასშტაბები, იქნებ იმიტომაც, რომ მისთვის მწერლის ქმნილებები მხოლოდ მათ თეატრალურ სიცოცხლესთან ასოცირდებოდა, ივინყებდა რა მათ წმინდა ლიტერატურულ ღირებულებას...

მისი დრამატული პოეზიის ორტომეული ჭეშმარიტად დიდი ლიტერატურის უცილობელი განსახიერებაა... ამ წიგნის ნამდვილი მნიშვნელობა უფრო მაშინ გაცხადდება, როცა საზოგადოებრივი გონი ამაღლება საკრალურ მოთხოვნილებამდე – როგორ დაიწყოს და ისწავლოს ფიქრი და აზროვნება... რადგან სწორედ ისინი წარმოადგენენ

ადამიანური ყოფიერების მატრიცას... მწერლის მხატვრული დიაპაზონი ანმეოსა თუ წარსული საუკუნეების წვდომითაა შთაგონებული...

მისი „ყვარყვარე თუთაბერი“ შემზარავი მორალური იდიოტიზმის, ანუ პოლიტიკური ტირანიის კლასიკური მისტიერია...

კომიზმით აღბეჭდილი თეატრალური სიტუაციები პიესის ტრადიციული მსოფლხედვის ფასადია, რომლის „უხილავ სიღრმეში“ გაავეებული ვნებებით შეპყრობილი რევოლუციების სისხლიანი მოვლენები იგულისხმება...

იგი ნათლად წარმოგვადგენინებს იმ სამწუხარო რეალობასაც, სოციალურად ორგანიზებულ და გამართლებულ ბოროტებათა თანმდევი რომაა... ამგვარი სინამდვილე შობდა და მომავალშიც შობს თვით ისეთ ბუტაფორიულ გმირებსაც კი, როგორიც ყვარყვარე თუთაბერია...

არც ამ ტიპის პრიმიტივებისთვის იყო უცხო რევოლუციურ მოვლენათა ეპიცენტრში ტრიალი... რამეთუ მათი გამახვილებული ცხოველური გეში ადვილად უღებდა ალღოს შიშველ ძალადობაზე დაფუძნებული იდეოლოგიის დინამიკას...

თუ გავითვალისწინებთ ამ კომედიის შექმნის თარიღს, უნდა წარმოვიდგინოთ ისიც, თუ რა გაბედულება ახლდა მწერლის შთაგონების ამ რეალიზაციას...

საყოველთაო ინერტულობა, მორჩილებისა და სულიერი ნიველირების ატმოსფერო, ცნობიერების სრული დეგრადაციისკენ მიმართავდა ხელოვანის პოტენციას...

და სწორედ ამ დროს, ბრუტალური სინამდვილის განცდით შეძრული და უარესის მოლოდინით შემფოთებული მწერალი, საზოგადოებას მათ წინაშე გადაშლილი დრო-ჟამის არა ოდენ მეტაფორულ, არამედ ანატომიურ „სურათს“ გადაუშლის...

პოლიკარპე კაკაბაძე ის შემოქმედი, რომელმაც ჩვენს წარმოდგენაში საბოლოოდ გააქარწყლა სოციალიზმისა და

რევოლუციების მოჩვენებითი რომანტიკა...

საოცარი ინტუიციის ძალისხმევითა და ხელოვნებით შეძლო მან ამოეცნო და განეჭვრიტა მძიმე იდეოლოგიური სენით დაავადებული სინამდვილის მორალური ტრაგიზმი და გარდაესახა იგი უკვდავ ლიტერატურულ სუბსტანციად, ეპოქის ონტოლოგიურ მოცემულობად...

რა იყო ყოველი დროის პოლიტიკური ტირანიის შედეგი – ამის კლასიკური პასუხი „ყვარყვარე თუთაბერია“...

ამ ქმნილების უპირველესი ღირსებაა ის, რომ იგი სცილდება ერთი კონკრეტული ქვეყნისა თუ ეპოქის ჩარჩოებს და ზედროულსა თუ ზეეროვნულ მასშტაბებს იძენს...

ხატოვანი ანარეკლია მორალურად კასტრირებული ყველა იმ უსახური საზოგადოებრივი ფორმაციისა, რომლის „მოდრავი ავანსცენა“ მორიგეობით „გამობრწყინებს“ ხოლმე პოლიტიკურ ავანტიურისტთა ფიტულებს, რათა დააცხროს ამ ფანტასმაგორიულ კერპთა წინაშე მონური აღტაცებით აღბეჭდილი ბრბოს ვნებანი...

იგი, რევოლუციების მანკიერებათა მხილებასთან ერთად, იმ უნიათო და მორჩილ საზოგადოებათა სახესაც წარმოსახავს, რომელთა ინდიფერენტობზეც „ყვავილობდნენ“ სრული უმეცარნი...

ამ მამხილებელი ქმნილების მორალური ვექტორი ამკვიდრებს იმ ჭეშმარიტებას, რომ შეუძლებელია კონსერვატიზმი აპრიორულად ნიშნავდეს პოზიტივს, ხოლო სოციალიზმი – ბოროტებას ან პირიქით... ერთიცა და მეორეც, ვითარებათა გამო, დრო-ჟამის სტიგმად გარდაისახებოდნენ მხოლოდ...

პროგრესისტებიცა და კონსერვატორებიც, რეაქციონერებიცა და რევოლუციონერებიც ადვილად ერწყმოდნენ ერთმანეთს, როცა მათ წინაშე სოციალურად გამართლებული დანაშაული იყო... ყველა მათი იგივეობის ამოსავალი წერტილი ინდივიდუალური თა-

ვისუფლებსა თუ თავისუფალი ინდივიდუალიზმის სრული იგნორირებაა... და ეს არის მათი უმთავრესი ცოდვების არსი, თუმცა იყო და არის განსხვავებული მსოფლხედვაც, რომელიც უარყოფს ადამიანთა უბედურებაზე დაფუძნებულ კეთილდღეობასა და სხვათა მონობაზე აღზევებულ ბედნიერებას...

ამ მაღალი ადამიანური მორალის აღმსარებლისა და საქმით მეტყველის არაერთი რომანტიკული სახე წარმოჩინდება მწერლის ქმნილებებში...

მისი ისტორიული დრამები მაღალი ინტელექტისა და ინტუიციის, გონისა და ფანტაზიის ჰარმონიზაციის ბრწყინვალე ნიმუშებს წარმოადგენენ...

„კახაბერის ხმალი“ შთამაგონებელია არა მხოლოდ მოვლენათა დრამატული განვითარებით, არამედ მონოლოგებისა და დიალოგების ღრმადმედიტაციური განსჯით, აფორისტული სენტენციებით, გონებამახვილობით და იმ ირონიით აღბეჭდილი პატრიოტიზმით, რომელიც სრულყოფილად წარმოაჩენს ხელოვნების უმაღლეს „ინსტანციაში“ არეკლილი წარსულის მშვენიერებასა და სიმახინჯეს...

მწერლის ისტორიული ცნობიერება მასში პროეცირებულია ერის ზნეობრივსა და კულტურულ ტრადიციებზე... იქმნება სპექტრი სულიერი განწყობილებებისა, რომელთაც მაღალი ადამიანური სულისკვეთებით უნდა განმსჭვალონ პიროვნული თუ საზოგადოებრივი ცხოვრების შინაგანი არსი...

მასში შემოქმედის ნება წინააღმდეგია ყოფიერების ნებისმიერი ფორმაციისა, რომელიც ადამიანში კლავს ინდივიდს, რომელიც მისგან მაძლარსა და ნებიერს ძერწავს და რომელიც დანაშაულებრივად გულგრილია ზნეობრივი ნორმების მიმართ...

„კახაბერის ხმალი“ ერის თანდაყოლილ ცოდვათა მძაფრი შეხსენებაცაა, როცა მისი ნათელი და რაინდული შინაგანი პოტენცია მსხვერპლად ეწირება ზღვარდაუდებელ ანგარებასა და პატივმოყვარეობას... როცა ღალატი და ერთგულება თანაბარი ღირსებით „და-

აბიჯებენ“ ცოდვილ დედამინაზე...

კახაბერის, ვითარცა „მეტაფიზიკური“, სიმბოლური გმირის სახე, პიესის ჰეროიკული სულისკვეთების საფუძველია... მოშურნეთაგან ტყვედქმნილს, სახელიდა შემორჩენია, მონინებით რომ ახსენებს ერი... მაგიური ძალა ამ სახელისა და მისი ლეგენდარული ხმლისა, საიმედო და ერთგულ ქომაგად „აღმართულა“ უცხო მოძალადეთა წინააღმდეგ...

პიესის მორალი ერში საკუთარივე უგუნური ნებით ჩაკლული სულის ტანჯვის წარმოჩენაა, რომლის ყრუ გმინვა უყურადღებოდ იკარგება ადამიანთა გამაოგნებელ ამაო ხმაურში...

აქედან გამომდინარე, კახაბერი ტრაგიკული სუბსტანციაა ერისა, ჰეროიკული თავისი არსით და პოეტური თავისი ირეალური კონცეპტუალიზმით...

სხვა ისტორიულ ქმნილებებთან ერთად („მეფე ვახტანგ პირველი გორგასალი“, „დემეტრე მეორე“, „ბაგრატ მეშვიდე“, „ქეთევანი“, „კირიონი“), „კახაბერის ხმალი“ კლასიკური ნიმუშია ეროვნული პრობლემატიკის ფილოსოფიური რეფლექსირებისა და მხატვრული განსხეულებისა, დოგმატური ჰუმანიზმიდან განრიდებისა და ისტორიული წარსულის ჭეშმარიტი ონტოლოგიებისა...

მრავალ მის დიდ წინამორბედთა მსგავსად, მისთვისაც არსებითი იყო ბოროტისა და კეთილის იმ პირველმიზეზთა, ანუ იმ „მატრიცათა“ წვდომა, რომელიც მეტნაკლებად მოჰფენდა ნათელს ყოფიერების სტატისტიკასა თუ დინამიკას...

არცთუ იდეალიზებული შორეული წარსული მის ქმნილებებში არასოდეს კარგავს რეალობის განცდას, რამეთუ მისთვის სინამდვილე, თავისი არსით, იმდენად სასტიკი და პირქუშია, რომ ვერასოდეს ეგუება იდეალს, თვით მაშინაც კი, როცა მას აიდეალებენ...

აღბათ, ამიტომაც, მწერლის მსოფლგანცდა უტეხი და პირდაპირია ყოველგვარი იდეალიზაციის მიმართ...

და, რაც არსებითია, მისი მხატვრუ-

ლი სამყარო სუნთქავს პოეზიით, პერსონაჟთა ძერწვის უმაღლესი ხელოვნებით, სიტყვის ინტონაციური მრავალფეროვნებით, ლექსიკური სიმდიდრით, ექსპრესიითა და პათეტიკური ჟღერადობით...

იგი არასოდესაა გატაცებული ფრაზათა იმ „ეკვილიბრისტიკით“, რომელიც გლლის და ერთფეროვნად წარმოგედგება...

მის კლასიკურად გამჭვირვალე სტილისტიკაში არის რალაც უნატიფესი ფარული გრაცია, რომელსაც ყოველგვარი ბიძგებისა და რყევების გარეშე, შეუმჩნეველი „უღელტეხილებით“ აპყავხარ იმ სიმალლეზე, საიდანაც არაერთი მისი თანამედროვის რომანტიკული შთაგონების მწვერვალი, მხოლოდ მცირე მალლობად თუ მოჩანს...

ვრწმუნდებით, რომ ხელოვანის შინაგანი სიმშვიდე და წონასწორობა ისევე ძვირფასია, როგორც უმაღლესი შთაგონების ძალა... და რომ მის გონებას დამორჩილებული ტემპერამენტი ისევე ორგანულია, როგორც დიდი მღელვარება...

მისთვის უცხოა განრისხებული ბრბოცა და სიკვდილის ჟამის შემადრწუნებელი ტანჯვა, და ეს ესთეტიკური „პურიტანიზმი“ ნიშანია მისი სულიერი არისტოკრატიზმისა, მშვენიერებისადმი რაინდული თაყვანისცემისა...

პოლიკარპე კაკაბაძის სულიერი ინტერესების სფერო, კლასიკური რეალიზმის ესთეტიკისადმი დიდი ერთგულების მიუხედავად, მხოლოდ მისით არ შემოფარგლულა და არ დარჩენილა გულგრილი თუნდაც ერთ დროს ისეთი პოპულარული მხატვრული მსოფლმეგრძების მიმართ, როგორსაც ევროპული სიმბოლიზმი წარმოადგენდა...

მისი მისტერია – „ტყის ქალები“ – თავისი მითოპოეტური ვიზიონებითა და ინფერნალური ხილვებით, სიმბოლისტური დრამის პარადიგმებს ავლენს და თუნდაც შორეული ასოციაციებით მორის მეტერლინკის ესთეტიკურ ნოვაციებთანაა „უნისონში“...

ამ პიესის ყოველი პერსონაჟის გამდაფრებული ინდივიდუალობა მხოლოდ მეტაფორულად უკავშირდება რეალობას... ფაქტობრივად, ისინი მეტაფიზიკური იდეის სიმბოლურ ნიღბებს განასახიერებენ და მათი ტირადების ბოლომდე ამოცნობა მკითხველისა თუ მაყურებლის აღქმის უნარზეა დამოკიდებული...

პოლიკარპე კაკაბაძის შემოქმედებითი დიაპაზონი სხვა მნიშვნელოვანი მომენტებითაც არის ღირსშესანიშნავი, თუმცა, არსებითად, მისი უდიდესი ტალანტი სწორედ ამ ქმნილებებშია ბრწყინვალე და კლასიკურად სრულყოფილი...

კარგად უნდა გავიცნობიეროთ, რომ იგი იმ ავტორთა რიცხვს არ ეკუთვნის, რომელნიც ჯერ კიდევ „გუშინ“ გენიალურად მიჩნეულნი, დღეს ოდენ ფერმიხდილნი, საბრალოდ „გამოიყურებიან“...

იგი არც ისტორიული თემატიკით გატაცებული ზოგიერთი იმ „კლასიკოსის“ ბედს გაიზიარებს, შიშველი პათეტიკით, არაბუნებრივი ენობრივი კონსტრუქციებითა თუ პომპეზური ფრაზეოლოგიით რომ გვტაცებენ თვალს...

არ გაიზიარებს, რადგან მისი მრავალრიცხოვანი გმირების სულიერი „მექანიკა“, რალაც საოცრად ცოცხალი და ბუნებრივად მართლმეტყველი, დრამატიზმისა და კლასიკური იუმორის უნიკალური „შენადნობი“...

მისი მხატვრული სამყარო სუნთქავს მთლიანი ისტორიით, მასში გაუჩინარებული სულიერი და მორალური ატმოსფეროთი... ნაკლებად უწევს ანგარიშს ჟამის წარმავალ და არაარსებით კაპრიზებს...

მისთვის, სამყაროს უმაღლეს სულიერ ღირებულებებთან განდობილსათვის, არ არსებობდა კერპი... დიდ წინაპართა წინაშე მოწინებით მდგარი, იგი არასოდეს ჰკარგავდა საკუთარ მაღალ ღირსებას... ამგვარი, შინაგან შესაძლებლობებში დარწმუნებული სული, ვერ იქნებოდა თუნდაც მხოლოდ მშვენიერი ამონაზარდი წინამორბედთა

მძლავრი ფესვებისა...

ამიტომაც განიზიდა არსებითად უტრადიციო და ურთულესი ლიტერატურული ჟანრისაკენ, რათა მხოლოდ საკუთარ თავს მინდობილს გაეჭრა ყამირი და მისთვის სათაყვანებელი ერისათვის აღმოეჩინა სულიერი დამწყურვალეების ახალი შთამაგონებელი ნყარო...

ვფიქრობ, რომ ამ უნიკალური სულიერი პოტენციის პიროვნებაში იყო რალაც ამოუცნობი და იდუმალი... მისი უჩვეულოდ ღრმა და ანალიტიკური გონის ვიბრაციები ამ მრავალნახნაგოვანი პიროვნების მკვეთრად ინდივიდუალური აზროვნების გამოსხივებებს აძლევდნენ დასაბამს...

არც თუ იშვიათად აკვირვებდა მოსაუბრეთ ორაზროვანი ნახევარტონებით, „უწყინარი ირონიითა“ და გენიალურ შემოქმედთა შეფასების ორიგინალური კრიტიკრიუმებით...

უალრესად საინტერესო, იგი შინაგანად შესისხლხორცებულ რწმენათა ჭემმარიტი ენთუზიასტი იყო...

სულით რაინდი, ამკვიდრებდა რწმენას იმისას, რომ არსებული სინამდვილე იყო ჟამი მზაკვარი ცრუსიბრძნისა და მონობისა, ჟამი სისხლისა და მორალური ხრწნისა...

უძლიერესი იყო მასში რწმენა პიროვნული თავისუფლებისა... რწმენა იმისა, რომ ადამიანის შემოქმედებითი აქტი მხოლოდ და მხოლოდ თავისუფლების ემანაციაა და იგი ვერ იქნება გაპირობებული იდეოლოგიური რეგლამენტაციებით...

რთულია, ბოლომდე ჩასწვდე XX საუკუნის ამ დიდი მწერლის ეროვნული თვითცნობიერებით ინსპირირებულ მსოფლშეგრძნებასა თუ მსოფლხედვას, შეუმღვრეველი შემოქმედებითი ყოფიერების უცდომელ კონტექსტებსა და მასში განვითარებული განახლებისა თუ აღდგომის დაუთრგუნველ პოტენციას... მავანთა და მავანთათვის იგი ეწ. „მარგინალური“ პიროვნება იყო... იყო განმარტოებული, საკუთარი სუბსტანციით შემოზღუდული მარტოსული

და დაკომპლექსებული მოაზროვნე...

პოლიკარპე კაკაბაძე მართლაც არ იყო ორდინალური პიროვნება... იყო საკუთარი სულის სიღრმეებში ჩაბრუნებული, რეალობის მხოლოდ საკუთარი ნიალიდან მჭვრეტი და იმავ დროს, კოლოსალური დიაპაზონის მწერალი... რაოდენ ჭემმარიტია ჰენრიკ იბსენის რეცეფცია, რომ – „ყველაზე ძლევა-მოსილია ადამიანი, რომელიც მარტოდ დგას ცხოვრების გზაზე“... „ყვარყვარე თუთაბერის“ ავტორი ფლობდა საკრალურ უნარს – შემოესაზღვრა და განემარტოებინა თავი... ამგვარ შემოქმედთა მიმართ დრო-ჟამი თითქმის არასოდესაა კეთილგანწყობილი და მართალი...

ძალზე დაგვიანებული „მხურვალე სინანული“ და მონანიებანი, უკან მიდევნებული ლამპარივით მიჰყვება სიცოცხლეში დაუფასებელთ... შესაძლოა, თვით სინანულში მყოფნიც ხვდებიან, რომ შემოქმედის სულიერი მარტოობა ახირება და კაპრიზი არ არის და, რომ იგი ყოფიერების მედიუმური ცოდნის „აკუმულირებისა“ და რეალიზაციის უცილობელი მდგომარეობაა... ყოველი დიდი შემოქმედისათვის ორგანული და აუცილებელიც კი...

ამ სულიერ მოღვაწეთ – „მარტოობა“, ბუტაფორულ „ნამებულთა“ მსგავსად, ეპოქალური მსხვერპლის ეკლიანი გვირგვინით არ შეუმოსავთ... ფორმალურად თავისუფალნი, ისინი მთელი შთაგონებით მაინც ქმნიდნენ შედეგრალურ ქმნილებებს და სულიერ ოაზისებად ეცხადებოდნენ იდეოლოგიურ უდაბნოდ განწირულ ქვეყანას...

მრავალგანზომილებიანია მისი ესთეტიკური დიაპაზონი... თავის ქმნილებათა არქიტექტურით ის კლასიკოსია, გრძნობათა და ემოციათა პოეზიით – რომანტიკოსი, ხოლო თანამედროვეობის ასახვის გაბედულებით – რეალისტი... დრო-ჟამის ტოტალური კრიტიკა იმ ღრმა დროთა კავშირის გამოძახილიც იყო, XIX საუკუნის დიდმა სულიერმა ძვრებმა რომ დაუდეს სათავე...

და კიდევ:

მახსოვს და ვერასოდეს დავივიწყებ მის ფერმკრთალ, მუდმივად შთაგონებულსა და ღიმილფენილ სახეს, მისი უცაბედი სიცილით გამოხატულ აღფრთოვანებებს... ბრწყინვალე ორატორი გატაცებით წარმოსთქვამდა თავის ნაფიქრ-ნააზრევს, მსმენელისადმი დასმული მრავალჯერადი კითხვით – „მიხვდი?!“ ამით თითქოს მოსაუბრის გონებას ამონებდა და იმავ დროს, სააზროვნო მომენტების არტიკულაციას ახდენდა... ალბათ, იყო კიდევ ერთი რამ ამ „მაგიურ“ კითხვა-ბრძანებაში – მსმენელს მისი რეფლექსია უნდა შეესმინა, როგორც უპირობო ჭეშმარიტება. წინააღმდეგ შემთხვევაში, აზრს კარგავდა ორატორის შთამაგონებელი მედიტაცია.

თავისუფალი მოაზროვნის ანალიტიკური ობერტონებით იყო აღბეჭდილი მისი საუბრების ენერგეტიკა... იყო მასში ინტელექტუალური გამოწვევებიცა და შემეცნებათა განუმეორებელი ხიბლიც...

მეჩვენებოდა, რომ, შორეული სულიერი მოგზაურობიდან დროებით მობრუნებული, ის კვლავ იმ მისთვის ახლობელსა და ძვირფას „სამყაროს“ უბრუნდებოდა, შთაგონების ამოუნურავ წყაროდ რომ ეგულებოდა დროსთან ჭიდილით დაღლილსა და სულით მაინც გაუტყეხელს... საკუთარი თავის ჭეშმარიტი მეუფე – თავისში დაუნდობელი გულგრილობით „აქრობდა“ მინიერი სურვილების „აღს“... შთამბეჭდავი იყო მისი მიმწახრის ჟამი... სიბრალულისა და სინანულის ინსტინქტებზე ამაღლებული, მშვიდი და დიდსულოვანი შეუერთდა წინაპართა აჩრდილებს...

დიდუბის პანთეონში, რჩეულთა ამ ელიზიუმში, ძველი, უფუნქციო ნეკროპოლის კედელთან, პირამიდული ტიპის სადა, უპრეტენზიო ქვით ნაგები საფლავია... მის ერთ გვერდზე ლათინური ასოებია „ამოკანრული“, რომელიც გვამცნობს, რომ აქ განისვენებს ქართული დრამატურგიის კლასიკოსი პოლიკარპე კაკაბაძე... ერთი იმ იშვიათთაგანი, რომელთა მხატვრული ქმნი-

ლებებიც არასოდეს არ „მთავრდებიან“ და, დროის ცვალებადობასთან ერთად, კიდევ უფრო აქტუალური და ძლევამოსილი ხდებიან...

მან, ეპოქის დიდმა „ფსიქონალიტიკოსმა“ და ძველი თუ ახალი „ღმერთების“ უარყოფელმა, დასაბამი მისცა ერის გონებრივი ვექტორის შემობრუნებას ახალი რეალობისაკენ, მაღალი ჰუმანიზმისა და თავისუფალი სულიერი უნივერსალიზმისაკენ...

აკაკი განერელია

აკაკი განერელია ევროპული ტიპის ინტელექტუალისა და „კულტურტრეგერის“ კლასიკური განსახიერება იყო. მის ანალიტიკურ ოპუსებში კრისტალიზდებოდა სამყაროს კულტურული ყოფიერების ონტოლოგიური აქცენტები, მისთვის ორგანული ფილოსოფიური კონტექსტებითა და ესთეტიკური პარადიგმებით, რწმენის სიმბოლოებითა და საუკუნეთა ეპისტემოლოგიური ჰორიზონტებით. კოლოსალური ეგზისტენციური კატაკლიზმების მომსწრემ, მთელი სიმძაფრით განიცადა ყოფიერების უსასტიკესი მეტამორფოზები, სისხლიანი რეპრესიები, მეგობართა წამება-გაუჩინარებანი და თვითგადარჩენის კონვეულსიები.

ყოველივე ეს, დრო-ჟამის იმ ბესტიარულ „პარტიტურას“ წარმოადგენდა, რომლის ტრაგიკული იმპულსებიდან (თითქოს სრულიად ალოგიკური კანონზომიერებით) იშვა უნიკალურ ტალანტთა ბრწყინვალე თაობა.

ამ „ფანტასმაგორიული მეტაციის“ კიდევ ერთი „ნაყოფია“, ქართული ფილოლოგიური სკოლის უთვალსაჩინოესი აქტორი, ლიტერატურული აზროვნების ჭეშმარიტი მეტრი – აკაკი განერელია.

არეოპაგეტიკა თუ რუსთველოლოგია, ლიტერატურულ-ესთეტიკური შტუდიები თუ ქართველ კლასიკოსთა სილუეტები, მრავალრიცხოვანი ოპუსები პოეტიკის სფეროში – აი, მიახლოებით იმ პრობლე-

მათა დიპაზონი, რომელთაც საოცარი შთაგონებით ითავისებდა ამ დიდი ჰუმანიტარის სული და გონება.

სიმპტომურია, რომ მის ამ ოპუსებში, პოეტიკის ბრწყინვალე სპეციალისტი, „შლის“ რა იერარქიულ დისტანციას შემოქმედსა და კომენტატორს შორის, თვით გარდაისახება მწერლად... ფანტაზმატიკური ტალანტის ძალისხმევით, იგი თვით იქცევა კლასიფიკაციისა და ნომინაციის „ობიექტად“, საკუთარივე დისკურსის რეპრეზენტატორად. ფილოსოფიური კონცეპტებით სტრუქტურირებული მისი ანალიტიკური ტექსტები, არგუმენტირებულად წარმოსახვენ მხოლოდ იმას, რაც არსებითი და აქტუალურია. შეუძლებელია ანალიტიკური განსჯისა და ნარატიული რიტორიკის მაღალ ხელოვნებას არ გაზიაროს მისმა ელეგანტურმა ლიტერატურულმა მედიტაციებმა... და რაც უფრო ღრმად იცნობიერებ მის რეფლექსიებს, მით უფრო გეუფლება განცდა იმისა, რომ შენს წინაშეა მეგაპრობლემათა განსჯის უიშვიათესი გამოვლინებანი... იგრძნობ, როგორ შემოდის შენში სულიერების ჯერგანუცდელი მნიშვნელობები, აქამდე თითქოს ბუნდოვანი სემანტიკური არტიკულაციები, მაღალ ესთეტიკურ ნორმათა ტრანსპოზიციები...

ნიშანდობლივია, რომ მის ანალიტიკას სრულიად განსაკუთრებულ მიმზიდველობას სძენს დიდი ლიტერატორისათვის ორგანული ემოციური ტონალობანი, ლირიკული „თრთოლვის“ გალანტური ობერტონები...

ასე და ამგვარად, მისი ტექსტები შეიმეცნება არა როგორც მშრალი, საინფორმაციო როლით აღბეჭდილი ნარატივი, არამედ როგორც ნატიფი აზროვნების ნიმუში, რომლის სპეციფიკისა და სუბსტანციის „დაგემოვნება“ შეუძლებელია ესთეტიკური აღქმის გარეშე. იგი კიდევ ერთხელ გარწმუნებს, რომ კრიტიკა, თავისი იდეალური სახით, ერთი ყველაზე შთამბეჭდავი ლიტერატურაა. განსაკუთრებული იყო მისი პოეზიით გატაცება, მის მშვენიერებათა ონტოლოგიური მოდუსების

წვდომის პათოსი...

ლექსის იდუმალ „ალქიმიაში“ ღრმად განდობილის, მისი ჯადოსნური ფერადოვნებით შთაგონებული ესთეტიკისა და ვიზიონერის კლასიკური განსახიერება იყო იგი... უნიკალურია მისი თეორიული კვლევები ქართული ლექსის სისტემური ანალიზის თვალსაზრისით... მისთვის, როგორც პოეზიის კათარზისული თეორიის აღმსარებლისათვის, იგი (პოეზია) იყო რედუცირებული რეგისტრი ღვთაებრივი ემანაციისა, შთაგონებისა და უცაბედი გასხვივოსნებისა, მწვერვალი ესთეტიკური ემოციისა... რომ მხოლოდ პოეზიას ადამიანურ ნათელხილვათა მედიუმი და რომ მას არამინიერი ინსტინქტებით მოდელირებული სახესიმბოლოები ასახიერებენ – ესაც მის დომინანტურ ფიქრთა გამოძახილია.

არაფერია სულიერების ლაბირინთებში „მოარული“ მისი მახვილი თვალთახედვისათვის უცხო და შორეული, ფერდაკარგული და კვდომამეპარული...

ფრიად საგულისხმოა ისიც, რომ მისმა უფართოესმა ისტორიულმა „ინსტინქტებმა“ და წარსულის მონუმენტურ კონტექსტთა წარმოსახვის უნიკალურმა ტალანტმა, XX საუკუნის ქართულ ბელეტრისტიკას შესძინა რამდენიმე მნიშვნელოვანი ქმნილება, რომელთა შორის გამოიჩინა რომან-ეტიუდი „ფაიდას გამოცხადება“ – უშორესი ისტორიული რეალობის ეპიფანიზაციის ესოდენ შთამბეჭდავი ოპუსი... მასში კიდევ ერთხელ გაცხადდა აკაკი განერელიას კოლოსალური ერუდიცია და ფსიქოლოგიურ ნიაღვრებათა განსაცვიფრებელი მასშტაბები.

დიდოსტატის ხელრთვით იძენება ამ რომანში IV საუკუნის უდიდესი თეოლოგის, რიტორისა და ფილოსოფოსის, ჰიპონის ეპისკოპოსის – ნეტარი ავგუსტინეს მონუმენტური ხატი, მის სულიერ გრადაციათა ფრაგმენტები... მასში ავტორი წარმოსახავს ამ ღვთაებრივი მოღვაწის გაორებული სიცოცხლის დრამატიზმს და მისგან იმპულსირებულ ცნობიერსა თუ ზეცნობიერ ფერმენტებს, ინდივიდუალური ჭვრე-

ტის ისეთ ფესვეულ კატეგორიებს, როგორცაა ხსოვნა, დროის სუბიექტური აღქმა, საკუთარ ცოდვათა ძლევის დიალექტიკა... და ეს ყოველივე ინტერპრეტირდება ამ უნეტარესი ნეოფიტი ქრისტიანის მიერ, როგორც საკუთარი იდენტობის კონსტიტუირება და როგორც ფსიქოლოგიური ინტროსპექციის გამოვლინებანი...

ყოფიერების ლოგიკური ორგანიზაციიდან განზიდული, იგი, „ამღვრეული“ გონებითაც კი, წმინდანთა იმ დასს განასახიერებს, რომელთა გარეშე წარმოუდგენელია ქრისტიანული ცივილიზაციის „განთიადი“, გზა წარმართობიდან ქრისტიანობისაკენ... არსებითი კი ის არის, რომ XX საუკუნის ბრწყინვალე ლიტერატორთა შორისაც კი, იგი გამოირჩეოდა ფუნდამენტურ პრობლემებზე კონცენტრირების სტრატეგიით, შეუვალი პრინციპულობითა და პიროვნული არისტოკრატიზმით. ხანგრძლივი ფიქრით აღბეჭდილი მისი ანალიტიკური ქმნილებებიდან სჭვიოდა ოდენ ე.წ. ნარატიული რიტორიკისათვის ნიშნული „გონებრივი ექსტაზის“ პათოსი, ვითარცა რიტმი მისი სტრუქტურისა, ანუ ის, რომელზეც თვით ძველი პლატონიკოსები აპელირებდნენ და რომელიც მხოლოდ ღირსებად აღებეჭდებოდა ხოლმე რჩეულ მოაზროვნეთა ქმნილებებს...

მინდა ვირწმუნო, რომ ჩვენი ერის ინტელექტუალური განვითარების ყოველი ახალი ეტაპი, კვლავ და კვლავ ღრმა ინტერესით მიუბრუნდება XX საუკუნის სულიერი ევოლუციის განმსაზღვრელ ფაქტორებს, ეროვნული კულტურული რენესანსის იმ შემოქმედთა მრავალმნიშვნელოვან ღვაწლს, რომელთა აქტიური ცნობიერების ძალთაბმევითაც ჩამოყალიბდა მორალურად და ინტელექტუალურად მატერიალიზებული საქართველო... და ამ დიალექტიკური რეალობის ერთი პროტაგონისტადანი აკაკი განერელიაც იქნება, რადგან მორალურად და გონებრივად ამაღლე-

ბულ პიროვნებათა სიცოცხლის დიდი „გაკვეთილები“ ქვეყნად იმიტომ „ტარდება“, რომ ის ისწავლონ, განიცადონ და სამუდამოდ დაიმასხოვრონ...

და კიდევ:

სიმპტომურია, რომ, მისი ეპოქის რჩეულ მოღვაწეთა მსგავსად, ისიც ნუხდა მომრავლებულ იმედგაცრუებათა, თუ ირგვლივ გამეფებულ უმეტრებათა გამო ღრმად განიცდიდა ბარბაროსული ჟამის დამაკნინებელ სუნთქვას, კულტურულ ფასეულობათა იგნორირებისა და ადამიანთა სრული გაუცხოების საბედისწერო სიმპტომებს, დროის ეგზისტენციური რეალობის გამოწვევებსა და პარადოქსებს...

ამგვარი ახსოვთ იგი მისი აქტიური და ბრძნული სიჭარმაგის მომსწრე თავანისმცემელთ...

ერის განმანათლებლის მაღალი უფლებით აღბეჭდილი, მისი მორალური და ინტელექტუალური სიმბოლო, იგი იმ იშვიათთაგანი იყო, რომელთა ცხოვრება და ღვაწლი დროთა განმავლობაში საზოგადოების ფიქრთა მრავალფეროვანი სემანტიკით იმოსებიან და თავის კანონიერ ადგილს იმკვიდრებენ ერის სულიერ სამყაროში...

და მაინც, ყოველივე ზემოთ თქმული მხოლოდ ფრაგმენტია აკაკი განერელიას პიროვნულ-შემოქმედებითი აბრისისა... ერთი პოტენციური სილუეტია ჩემში დამკვიდრებული მისი იერსახისა...

PS: საუკუნის კიდევ ერთი კუროზია, ალბათ, ქართული ფილოლოგიის ამ ჭეშმარიტი მეტრის ქართველ სწავლულთაგან იგნორირების „ფანტასმაგორიული“ ფაქტი... ე.წ. რჩეულთაგან „დანუნებული“, ანუ მათგან კენჭისყრით „გაშავებული“, როგორ ვერ „ამაღლდა“ იგი ეროვნულ მეცნიერებათა აკადემიის წევრად... ესაც იმ დისტროფიული დრო-ჟამის ოდიოზურ სიმპტომთაგანი იყო, რომელიც მამხილებელ დისონანსად დაემკვიდრა ანგარდასულ სინამდვილეს.

პაკი დაუშვილი

წვიმის წვეთი ჰაი

ქალაქის თავზე პირქუში, შავი ღრუბელი ჩამონვა. უცებ თვალისმომჭრელად გაიელვა, თითქოს ზეცას ცეცხლი მოედო. მერე გამაყრუებლად დაიგრუხუნა და კოკისპირულმა წვიმამ დასცხო. გოგონამ ყვავილებიანი ქოლგა გაშალა და გზა სირბილით განაგრძო.

ციდან გულადი წვიმის წვეთები ხალისით ხტებოდნენ, თავზეხელაღებულები კი გასაოცარ მალაყებს გადადიოდნენ. მხოლოდ ერთი წვეთი ჩაბლაუჭებოდა ღრუბელს, უმწეოდ ცახცახებდა და ქვევით ყურებისას თავბრუესხმოდა.

– ახლავე ისკუპე! – ელვამ ბრაზისგან ნაპერწკლები გაჰყარა და დაიღრიალა.

წვეთი საცოდავად მოიბუზა და კიდევ უფრო ძლიერად ჩაეჭიდა ღრუბელს.

ქვაფენილზე დაცემული შხეფები ერთმანეთს ეკვროდნენ და პატარა ნიაღვრებად მიედინებოდნენ.

უცებ მზის სხივი გამოკრთა და ცა განათდა.

თავზარდაცემულ წვეთს ღრუბლის ქულა ხელში გაუქრა და განწირული ყვირილით მინისკენ ჩამოქანდა.

გოგონას ის-ის იყო ქოლგა უნდა

დაეკეცა, რომ ტყაპანის ხმა მოესმა და იმავე წამს ცხვირწინ მოქანავე არსება დაინახა, რომელიც პანანინა ხელებით ქოლგის კიდეს ჩასჭიდებოდა და მრგვალი, ცისფერი თვალებით უყურებდა.

– დამმალე, – წვეთი გაოცებულ გოგონას შეეხვეწა.

გოგონამ ხელი გაუნოდა. წვეთი ხელისგულზე დახტა და სხაპასხუპით თქვა:

– დამმალე, თორემ მზის სხივები უკან, ცაში ამიყვანენ. მე კი ჭექა-ქუხილის მეშინია. ღრუბლებში დაბრუნება არ მინდა.

გოგონამ პატარა ჩანთა გახსნა და წვეთი ერთი ნახტომით შიგ ჩახტა.

– რა გქვია? – ჩასძახა გოგონამ.

– პაკი. შენ? – ამოსძახა წვეთმა.

– მარიცა.

გოგონამ ქოლგა დაკეცა და შინისაკენ აჩქარებით გასწია. მალევე გაჩერდა და საკუთარ თავს ჰკითხა: „ნუთუ ყველაფერი ცხადად მოხდა?“ გოგონამ ჩანთა გახსნა:

– პაკი, აქ ხარ?

– აქ ვარ! მზემ უკვე გამოანათა?

– მალე სახლში ვიქნებით, ფანჯარაზე ფარდას დაეუშვებ და ვერავინ დაგინახავს, – გოგონამ ჩანთა ფრთხილად

დაკეტა და გზა განაგრძო.

მონმენდილ ცაზე მზე აკაშკაშდა და ქალაქს უზარმაზარი ცისარტყელა გადაეველო.

მარიცა ქუჩის პირას, სახლის სადარბაზოში შევიდა და მეორე სართულის ერთ-ერთი კარი გასაღებით გააღო. შინ ჯერ არც დედა დაბრუნებულიყო და არც მამა. მარიცას ოთახში, ძველებურ კომოდზე, აკვარიუმი იდგა, სადაც ოქროს თევზი დაცურავდა. უცებ მინაზე კაკუნი გაისმა. გოგონამ ფანჯარასთან მიიბრინა. რაფაზე რუხი ყვავი ყვანჩო იჯდა და მუქი ყავისფერი თვალებით მარიცას სიყვარულით შესცქეროდა. ერთი წლის წინ გოგონამ ბუდიდან გადმოვარდნილი ბახალა იპოვა და გაზარდა. მარიცამ ფანჯარა გამოაღო. ყვავი ძველ კომოდზე დაფრინდა, ამაყად გაიარ-გამოიარა და აკვარიუმში ოქროს თევზი გაბი შეათვალიერა.

– გაბიმ ჭამა? – ყვანჩომ მარიცას შეხედა.

– კი, ვაჭამე, – უპასუხა გოგონამ.

– მაგრად მომშივდა, – თქვა ყვავმა და სამზარეულოსკენ გაიხედა.

მარიცამ მაცივრიდან ძეხვი გამოიღო, წვრილად დაჭრა, თეფშზე დააწყო და ყვანჩოს მიართვა.

– მარიცა, ძალიან ბნელა, სული მეხუთება! – გოგონას ჩანთიდან მოგუდული ხმა გაისმა.

– ვისი ხმაა? – იკითხა გაკვირვებულმა ყვანჩომ.

– წვიმის წვეთია, პაკი, – უპასუხა გოგონამ.

– მერედა ჩანთაში რა უნდა? – დაეჭვდა ყვავი.

– მზის სხივებს ემალება, ღრუბლებში ყოფნა არ უნდა.

გოგონამ ფანჯარას ფარდა ჩამოაფარა და ჩანთა გახსნა, საიდანაც პაკი ამოძვრა და აფორიაქებულმა ირგვლივ მიმოიხედა.

– მზის სხივები აქ ვერ მოგაგნებენ, – დაამშვიდა მარიცამ.

– თუ ღრუბლებში არ გინდა, მზეს ვინ ჰკითხავს? – გაცხარდა ყვავი.

– წვეთები უკან თუ არ დაგვაბრუნა ისე წვიმა არ მოვა, – ნალვლიანად თქვა პაკიმ.

– რამდენჯერ დაშვებულხარ ღრუბლიდან? – ჰკითხა ყვანჩომ.

– ორი თვის წინ ბამბასავით თეთრ ღრუბელში გავჩნდი. ერთად ვმოგზაურობდით ქვეყნიერებაზე. შხაპუნა წვიმა რომ წამოვიდა ძირს დაშვება ვერ გავბედე. „ჩქარა ჩახტი!“ – დამიყვირა ცივმა ქარმა და მიბიძგა. ფეხი გამისრიალდა, გადმოვვარდი და ტყეში, მუხის ფოთოლზე დავეცი, მერე მეორე ფოთოლზე ჩავსრიალდი და ტოტზე მოვკალათდი. მალე გვერდით მწვანეთვალემა, ლამაზი გოგონა წვიმის წვეთი მომიჯდა. ლაი ერქვა, ჩვენ დავმეგობრდით. ლაი უკვე მეოთხედ მოგზაურობდა დედამინაზე. დილით მცხუნვარე მზემ გამოანათა. ძალიან დაცხა, შუბლზე ოფლმა დამასხა.

– გინდა ძირს ჩავხტეთ? – შემომთავაზა ლაიმ.

– რატომ?

– ნელ-ნელა მიწაში ჩავიჭონებით და მიწისქვეშა დინება ცივ ნაკადულთან მიგვიყვანს. რა მოგდის! ფერი მთლად დაკარგე! – შეშფოთებით მითხრა ლაიმ.

– რაღაც მემართება, – ვთქვი შენუხებულმა.

– ორთქლად გადაიქეცი, თითქმის აღარ ჩანხარ, ახლა აფრინდები.

დავმსუბუქედი, ჰაეროვანი გავხდი და მზის სხივებმა ცისკენ ამიტაცეს. ზევით და ზევით სულ უფრო და უფრო აცივდა, მერე ყინვამ მოუჭირა და ღრუბელში კვლავ წვეთად ვიქეცი. დიდხანს ვიფრინეთ. ცივმა ქარმა რომ დაჰქროლა და საშინელი ხმით იჭექა, ქვემოთ ქალაქი გადაიშალა.

– პაკი მართალია გამჭვირვალეა, მაგრამ მასში ჩემს გრძელ ნისკარტს მშვენივრად ვხედავ, – გაელიმა ყვან-

ჩოს.

– შიგ ფერები ბრჭყვიალებენ, – აღტაცებით თქვა მარიცამ.

– პაკი, შენს თავს არავის დავაჩაგვრინებ, – ყვანჩომ ნისკარტი ილღიაში შეულიტინა.

პაკის გაეცინა.

– არა, მზეზე არა ვბრაზობ. ის ხომ ფაფუკ სახლში გვაბრუნებს. წვიმის გარეშე ყველაფერი დაჭკნება და გადახმება, დაშრებიან ნაკადულები და ტბორები. ზოგი წვეთი მეთათსედ ბრუნდება მიწაზე და მხიარული თავგადასავლებით ერთობიან. მე კი სანვიმარი ღრუბლების მეშინია.

– ავფრინდები და მზეს დაველაპარაკები. იქნებ პაკი ჩვენთან დატოვოს, – თქვა ყვანჩომ.

– იქნებ მზე მართლაც დაითანხმო, – იმედიანად თქვა გოგონამ.

მზე ჩავიდა და პაკიმ თავი უსაფრთხოდ იგრძნო. სალამოს ძალიან გაერთნენ. პაკი აკვარიუმშიც კი ჩახტა და ოქროს თევზს ზურგზე მოექცა.

– წვიმა მიყვარს. შხეფები მხიარულად აკაკუნებენ შენობების სახურავებზე, ფანჯრის მინებს პანია მუშტებს გამეტებით ურტყამენ, გუბებში კი ამაყად დააბოტებენ, – თქვა ყვანჩომ.

– წვიმა ბევრნაირია, – მხიარული, სევდიანი, ყუყუნა, კოკისპირული, შხაპუნა, თავსხმა, – ჩამოთვალა მარიცამ.

– სხვადასხვანაირი წვიმის მოსვლა წვეთების განწყობასა და ხასიათზეა დამოკიდებული – გაბრაზებულებს გზად ყველაფრის განადგურება უნდათ, თუ კარგ ხასიათზე არიან მათი ნკაპანკუპის ხმა სასიამოვნოდ ჩაგვესმის, როცა მოიწყენენ მთელი დღე ჟინულავს და ჩვენც გვასევდიანებენ, გახარებულები კი ყელში გვიღიტიანებენ და გვაცინებენ, გულჩვილი წვიმის წვეთები ნაზად, მოფერებით გვასველებენ, – ბრძენი კაცივით თქვა ყვანჩომ.

მშვენიერი დილა გათენდა, მოწმენდილ ცაზე მზე აცხუნებდა. მზის სხი-

ვები მთელ ქალაქში დაეძებდნენ პაკის. გოგონა მალაზიაში ნაყინის საყიდლად წავიდა. ყვავი კი შინ დარჩა, პაკის ვუდარაჯებ, იქნებ სხივებისგან დაცვა დასჭირდესო.

სხივების ყურადღება ფარდებჩამოფარებულმა ფანჯარამ მიიპყრო:

– მგონი ოთახში რალაცას მალავენ. იქნებ პაკის? – იკითხა შედარებით მალალმა სხივმა, რომელსაც სახელად პინკინა ერქვა.

– წვიმის წვეთი სახლში ხომ არ ეყოლებათ? – გაიკვირვა მზის სხივმა თინიმ.

– ოთახში შევიტყუტოთ, – დაიჟინა პინკინამ.

სხივებმა ფარდას აქეთ-იქიდან უტრიალეს და ოთახში შეიჭვრიტეს.

– მართლაც პაკია. ყვავსა და ოქროს თევზს ეთამაშება, – თქვა თინიმ და სახე გაებადრა, – რა საყვარლები არიან. მოდი, თავი დავანებოთ.

– გაჩუმდი! წვეთები დედამინაზე თუ დავტოვეთ, წვიმა აღარ მოვა, – ხმა გაიმკაცრა პინკინამ.

თინიმ თავი დანანებით გადაიქნია.

პინკინა და თინი ფარდაში გაძვრნენ და ოთახი უმალ განათდა. ყვანჩომ ფრთები გაშალა და პაკის გადაეფარა:

– აქედან წადით, არ დაგიტომობთ! – მკაცრად თქვა ყვავმა.

– პაკი უნდა წავიყვანოთ! – გადაჭრით თქვა პინკინამ.

– არა! – ყვანჩომ ფრთები კიდევ უფრო ფართოდ გაშალა.

სხივებმა მცხუნვარებას უმატეს. ყვავს გულმკერდი აენვა.

– ვერ შემამინებთ! – გაგულისდა ყვანჩომ.

– მამაცი ყვავია, – თქვა პინკინამ.

– აკვარიუმში ბევრი წვეთია, მოდი პაკის მაგივრად ესენი წავიყვანოთ, – შესთავაზა პინკინას თინიმ.

სხივები მეტისმეტად ავარვარდნენ და აკვარიუმში წყალი წამში აორთქლდა. პინკინა და თინი წვეთების

პატარა ნისლში გაეხვივნენ და ცისკენ აცურდნენ.

– აკვარიუმში წყალი ამოშრა, გაბი მოკვდება. სანამ მარიცა დაბრუნდება, წყალს ნისკარტით მოვიტან, – თქვა ყვანჩომ და სამზარეულოსკენ გაფრინდა.

პაკი აკვარიუმთან მივიდა. ოქროს თევზი პირს საცოდავად აფრინდა.

– ახლავე გადაგარჩენ, – შეჰყვირა პაკიმ, აკვარიუმზე აცოცდა და პირდაპირ გაბის დაფრინილ პირში გადაეშვა.

ყვანჩომ ნისკარტით მოტანილი წყალი ოქროს თევზს დაასხა. ამ დროს მარიცამაც შემოირბინა და აკვარიუმში წყლით აივსო. გაბი ნელ-ნელა მოსულიერდა და ნარნარად გაცურა.

– პაკი სადაა? – აღელდა გოგონა.

– პაკის სხივებმა მოაგნეს. რამდენადაც შემეძლო წვეთს ვიცავდი. ბოლოს პაკის მაგივრად აკვარიუმის წყლის წვეთები წაიყვანეს. ოქროს თევზი კვდებოდა. წყლის მოსატანად სამზარეულოში შევეფრინდი. უკან დაბრუნებისას დავინახე პაკი გაბის დაფრინილ პირში როგორ გაუჩინარდა, – ყვანჩოს ცრემლი მოადგა და ყელში ბურთი გაეჩხირა.

– საბრალო პაკი, ღრუბლებს უფრთხოდა, ოქროს თევზისთვის კი სიცოცხლე განირა, – მარიცამ თვალეში სახელოთი შეიმშრალა.

უცებ ოქროს თევზის ლაყურჩიდან პაკი გამოსხლტა, ზედაპირზე ამოცურდა და აკვარიუმიდან ძველ კომოდზე გასრიალდა.

– ცოცხალი ხარ?! – გახარებულმა მარიცამ ხელი ხელს შემოჰკრა.

– ცოცხალი და უვნებელი!

– მარიცა, მალე დავბრუნდები, – თქვა ყვანჩომ.

ყვავი ძალიან მალლა აფრინდა და მზეს შესძახა:

– მზეო, გთხოვ, პაკი არ წაიყვანო. ჯერ პატარაა, გრუხუნის და შავი ღრუბლების ეშინია. ძალიან კეთილია. ოქროს თევზი სიკვდილს გადაარჩინა.

– წვეთები ადამიანების, ცხოველებისა და მცენარეების საკეთილდღეოდ მიმყავს, რათა მაცოცხლებელ წვიმად მოვიდნენ. კი ბატონო, დარჩეს პაკი თქვენთან. გაუფრთხილდით. იმედი მაქვს, რომ გაიზრდება შიშს აჯობებს და აუცილებლად დაგვიბრუნდება.

ყვანჩო ოთახში შეფრინდა და მზის ნათქვამი მარიცას, წვიმის წვეთს და გაბის გადასცა. ოქროს თევზი სიხარულის ნიშნად ამოხტა და წყალში კეკლუცად ჩაეშვა.

– მზე ძალიან კეთილი ყოფილა, – აღტაცებით თქვა ყვანჩომ.

პაკი მოუსვენრობამ შეიპყრო და წინ და უკან მოჰყვა სიარულს.

– რაღაც განუხებს, – უთხრა შეფიქრიანებულმა მარიცამ.

– წვიმის წვეთები ცაში სიხარულით ბრუნდებიან. ნუთუ მარტო მე ვარ ასეთი მხდალი? – პაკიმ მოიწყინა.

– მხდალი არ ხარ. გაბისთვის სიცოცხლე განირე. განა ასე არ იყო? – თქვა მარიცამ.

– დაუფიქრებლად შევარდი ოქროს თევზის დაფრინილ პირში, – შეაქო ყვანჩომ.

– ჩემი მოძმეები დაუზარებლად შრომობენ, მინაზე სიცოცხლე და სიხარული მოაქვთ. მე კი აქ უსაქმოდ ვარ, – დანალვლიანდა პაკი.

– ვითამაშებთ, გავერთობით, – ყვანჩომ ხასიათზე მოსაყვანად ფრთა შეუღლიტინა.

პაკის არ გასცინებია. ყვანჩო გამოსავლის მოსაძებნად კომოდზე ბოლთის ცემას მოჰყვა, მარიცაც რაღაცაზე ფიქრობდა, თევზი გაბი აკვარიუმში ადგილზე ლივლივებდა.

– შინ დაბრუნდი! ამქვეყნად ყველას თავისი ადგილი აქვს და ყველამ თავისი საქმე უნდა აკეთოს, – გადაჭრით თქვა ყვანჩომ, – ყველაფერს მიეჩვევი. მალე ქუხილი სასიამოვნო მუსიკად ჩაგესმება, ელვა კი საახალწლო ფოიერვერკად მოგეჩვენება.

– გადმოხტომისას მალაყის გაკეთებ-
ბასაც ისწავლი, – გაელიმა მარიცას.

– იქნებ წვეთ ლაისაც შევხვდე. რო-
ცა კი ქალაქის თავზე მოვხვდები, ყო-
ველთვის გინახულებთ.

– დაგელოდებით, – თქვა ყვანჩომ.

პაკი გოგონას ღანწვიდან ლოყაზე
დაცურდა, მერე ყვანჩოს ნისკარტზე
გაიარ-გამოიარა, თევზ გაბის ხელი
დაუქნია, ფანჯრის რაფაზე აძვრა და
მზეს შესძახა:

– სხივებო, შინ წამიყვანეთ!

ციდან ორი კაშკაშა სხივი პინკინა და
თინი დაეშვნენ და პაკის მიუალერსეს.

– მზე შენით ძალიან ამაყობს, – შე-
აქო პინკინამ.

– იქ მოუთმენლად გელიან, – შეაგუ-
ლიანა თინიმ.

პაკი ფანჯარასთან მდგარ მეგობ-
რებს მიუბრუნდა:

– ყველაფრისთვის დიდი მადლობა.
აუცილებლად შევხვდებით.

პინკინამ და თინიმ წვეთს ხელები

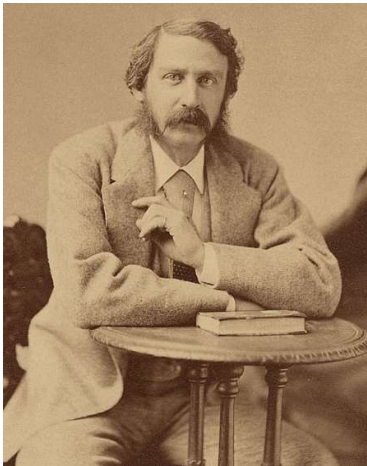
ჩაჰკიდეს. უცებ ორი ოქროსფერი სიმი
ცისკენ აიჭიმა და მზის სხივებმა პაკი
მსუბუქად აიტაცეს.

– დღეიდან წვიმას მუდამ სიხა-
რულით შევეგებები, რადგან უამრავ
წვეთში შეიძლება ჩვენი გულადი პაკიც
იყოს, – თქვა ყვანჩომ.

გაბი აკვარიუმიდან ამოხტა, პაკის
დამშვიდობების ნიშნად კუდი დაუქ-
ნია და წყალში მოადინა ტყაპანი. მზის
სხივები, ოქროს თევზის კუდიდან გაფ-
რქვეულ, მოკისკისე შხეფებში ფერებად
აირეკლნენ და ფანჯარასთან პატარა
ცისარტყელა – მზის საჩუქარი გაჩნდა.

– ცისარტყელა ყველას გვახარებს,
გვახალისებს და გვაიმედებს, – თქვა
მარიცამ, – როდესაც ცაზე ცისარტყე-
ლა გადაიჭიმება შვიდფერ ბილიკზე, პა-
კი დაცურდება და სტუმრად გვეწვევა.

მეგობრები კიდევ დიდხანს აჰყუ-
რებდნენ ცას. უცებ მზემ თვალი ანცად
ჩაუკრათ და თბილად გაუღიმათ.

ბრეტ ჰარტი

პოქარ ფლეთელი დეკონილაბი

როდესაც, 1850 წლის 23 ნოემბრის დილას, მოთამაშე ჯონ ოუკჰერსტმა პოკერ ფლეთის მთავარ ქუჩაზე შეაბიჯა, მიხვდა, რომ იქ მორალური ატმოსფერო წინა ღამის შემდეგ საგრძნობლად შეცვლილიყო. მის დანახვაზე სერიოზულ საუბარში გართული ორი თუ სამი ადამიანი უმალ გაჩუმდა და ერთმანეთს მრავალმნიშვნელოვნად გადახედა. ირგვლივ რელიგიური უქმეებისთვის დამახასიათებელი სიჩუმე ჩამოვარდნილიყო, რაც ასეთ უქმეებს მიუჩვეველი მოსახლეობისთვის ცუდი ნიშანი იყო.

ამ ნიშნებს ჯონ ოუკჰერსტის მშვიდი და ლამაზი სახე ნაკლებად ამჟღავნებდა. სხვა საქმე იყო, იცოდა თუ არა მან, რა იდგა ამ ყველაფრის უკან. „მგონი, ვიღაცას ეძებენ და ის ვიღაც, სავარაუდოდ მე ვარ“, – გაიფიქრა მან. ჯონმა ცხვირსახოცი, რომლითაც თავის მოხდენილ ჩექმებს პოკერ ფლეთის წითელი მტვერი მოაშორა, ისევ ჯიბეში ჩაიდო და მსგავს ვარაუდებზე ფიქრს თავი ანება.

სინამდვილეში, პიკერ ფლეთი მართლა „ვიღაცას ეძებდა“. ცოტა ხნის წინ მან რამდენიმე ათასი დოლარი, ორი ძვირადღირებული ცხენი და გამოჩენილი მოქალაქე დაკარგა. მას ახლა სამართლიანი რეაქციის შეტევები ჰქონდა, რომელიც ისეთივე უკანონო და უმართავი იყო, როგორც მისი გამომწვევი

ქმედებები. საიდუმლო კომიტეტმა გადანყვიტა, ქალაქისთვის ყველა უღირსი პირი მოეშორებინა, რაც აღსრულდა კიდევ იმ ორ მოქალაქესთან დაკავშირებით, რომლებიც ახლა ხევეში, ჭადრის ტოტებზე ეკიდნენ, სხვა არასასურველი პირებისგან განსხვავებით, ქალაქიდან რომ გააძევეს. რამდენიმე მათგანი, სამწუხაროდ, ქალბატონი იყო და მხოლოდ მათი სქესის მიმართ პატივისცემის გამო ვიტყვი, რომ ეს მათი უღირსობა პროფესიული გახლდათ; ბოროტების სწორედ ასეთი ზერელე სტანდარტების საფუძველზე მისცა პოკერ ფლეთმა თავს უფლება, მსაჯულის როლში გამოსულიყო.

მართალი იყო ჯონ ოუკჰერსტი, როცა ვარაუდობდა, რომ ისიც ამ კატეგორიაში შეიყვანეს. კომიტეტის რამდენიმე წევრი დაჟინებით მოითხოვდა მის ჩამოხრჩობას. ამით ისინი ორ კურდღელს დაიჭერდნენ – მისი სასჯელი სამაგალითოდ იქნებოდა და გამართლებულიც იმისათვის, რომ მათ მისტერ ოუკჰერსტთან მოგებული თანხები უკან დაებრუნებინათ. „უსამართლობა იქნება, რომ ამ ახალგაზრდამ – ამ სრულიად უცხო ვინმემ რორინგ კემპიდან – ჩვენი ფული წაიღოს“, განაცხადა ჯიმ უილერმა; საბოლოოდ, ამ ადგილობრივ ვინრო ცრურწმენაზე უსამართლობის იმ გულწრფელმა გრძნობამ გაიმარჯვა, რომე-

ლიც ჯერ კიდევ ცოცხლობდა იმათ გულელებში, ვინც ბანქოში ჯონ ოუკჰერსტი დაამარცხა.

ჯონ ოუკჰერსტი თავის სასჯელს ფილოსოფიური სიმშვიდით შეხვდა და მაშინაც არ აღელვებულა, როცა მსაჯულების ყოყმანს უყურებდა. რისი მოთამაშე იქნებოდა, რომ ბედისწერას არ დამორჩილებოდა. მისთვის ცხოვრება, საუკეთესო შემთხვევაში, გაურკვეველი თამაში იყო და სჯეროდა, რომ პროცენტულად უპირატესობა მუდამ ბანქოს დამრიგებლის მხარეს იყო.

შეიარაღებული ადამიანების ჯგუფმა პოკერ ფლეტიდან გაქვებულ ბოროტ-მოქმედება დასახლების გარეუბნებამდე მიაცილა. ჯონ ოუკჰერსტის გარდა, რომელიც ცივისსხლიან, თავზეხელაღებულ კაცად იყო ცნობილი და ამიტომ შეიარაღებული ესკორტიც სწორედ მის დასაშინებლად იყო გამოყოფილი, ექსტრადირებულებს შორის იყვნენ: ახალგაზრდა ქალი, რომელსაც შინაურულად „ჰერცოგის მეუღლეს“ ეძახდნენ, კიდევ ერთი ქალი, მეტსახელად „დედა შიფტონი“ და ოქროს ქურდობაში ეჭვმიტანილი და ცნობილი ლოთი, „ბიძია ბილი“. არც ბრალდებულებს და არც მათ გამცილებლებს მთელი გზა ხმა არ ამოუღიათ და მხოლოდ მაშინ, როცა მათ პოკერ ფლეტის უკიდურეს საზღვარზე მდებარე ხევს მიაღწიეს, რაზმის უფროსმა მოკლედ და კონკრეტულად განაცხადა, რომ გასახლებულებს ეკრძალებოდათ უკან დაბრუნება. წინააღმდეგ შემთხვევაში, მათ სიკვდილი ემუქრებოდათ.

გამცილებლები წავიდნენ თუ არა, შეკავებულმა გრძნობებმა უცებ იფეთქა – „ჰერცოგის მეუღლეს“ ისტერიკული ტირილი აუვარდა, „დედა შიფტონი“ წყევლა-კრულვას მოჰყვა, „ბიძია ბილის“ პირიდან კი ლანძღვა-გინების ნამდვილი პართიული სეტყვა წამოვიდა. მხოლოდ ფილოსოფიურად დინჯი ჯონ ოუკჰერსტი იყო გაჩუმებული. ის მშვიდად ისმენდა, თუ როგორც უნდოდა „დედა შიფტონს“ ვილაცისთვის მკერდიდან გული ამოეგლიჯა, როგორ იმეორებ-

და „ჰერცოგის ცოლი“ წამდაუნუმ, რომ ერჩივნა გზაში მომკვდარიყო და როგორი ბინძური სიტყვებით ილანძღებოდა „ბიძია ბილი“. ჯონი, თავისი ფენისთვის დამახასიათებელი უშუალო და კეთილი იუმორის გრძნობით, დაჟინებით სთხოვდა „ჰერცოგის ქალს“ – მისი საცოდავი ჯორი, რომელზეც ახლა იჯდა, ჯონისთვის ცხენში – „ხუთ წინწკალში“ გაეცვალა; ჯონ ოუკჰერსტმა თანამგზავრების გული ვერც ასეთი საქციელით მოიგო. ახალგაზრდა ქალმა დამტვერილი ბუმბულები რალაცნაირი უმწეო და ბებრული კეკლუცობით შეისწორა, „დედა შიფტონმა“ „ხუთი წინწკალის“ პატრონს ბოროტი მზერა ესროლა, ხოლო „ბიძია ბილი“ მთელ კომპანიას ხმამაღალი ქოქოლა დააყარა.

გზა სენდი ბარისკენ – იმ ბანაკისკენ, რომელსაც პოკერ ფლეტის გარდამქმნელი გავლენები ჯერ კიდევ არ შეხებოდა და რომელსაც, სავარაუდოდ, ჩვენი ემიგრანტებისთვის თავშესაფარი უნდა მიეცა – ციცაბო მთაგრეხილზე გადიოდა. ბანაკამდე ერთი დღის სავალი იყო. მგზავრობა საკმაოდ მკაცრ პირობებში უნევდათ. წელიწადის დროის გათვალისწინებით, ჯგუფმა მალე მთისწინეთის ნოტიო, ზომიერი რეგიონები გაიარა და სიერას მშრალ, ცივ და ჯანმრთელ კლიმატურ ზონაში შევიდა. გზა ვიწრო და ძნელად სავალი იყო. შუადღისას „ჰერცოგის მეუღლე“ უნაგირიდან ჩამოხტა, მიწაზე გაგორდა და განაცხადა, რომ გზის გაგრძელებას აღარ აპირებდა. ჯგუფმა სვლა შეწყვიტა.

ადგილი განსაკუთრებით ველურად და შთამბეჭდავად გამოიყურებოდა. სამი მხრიდან შიშველი გრანიტის სალი კლდეებით გარშემორტყმული, უფსკრულის თხემისკენ ოდნავ დაფერდებული ტყიანი ამფითეატრი ხეობას ზევიდან გადმოჰყურებდა. ის, უდავოდ, ყველაზე შესაფერისი ადგილი იყო ბანაკის გასაშლელად, თუკი ამის გაკეთება საერთოდ მიზანშეწონილი იყო. ჯონ ოუკჰერსტმა კარგად იცოდა, რომ მათ სენდი ბარამდე უკვე თითქმის ნახევარი გზა ჰქონდათ გავლილი, მაგრამ ისინი

შესვენებისთვის არ იყვნენ მზად, რადგან არც საკმარისი აღჭურვილობა და არც სურსათ-სანოვაგე არ გააჩნდათ. ამის შესახებ მან თავის კომპანიონებს სიტყვა ფრთხილად გადაუკრა და თან ფილოსოფიური კომენტარიც დაურთო, რომ სისულელე იყო „თამაშის დასრულებამდე ხელების მალა აწევა“. სამაგიეროდ, ალკოჰოლი ჰქონდათ მომარაგებული, რომელიც არსებულ საგანგებო მდგომარეობაში მათ საჭმელს, სანვავს, დასვენებას და შორსმჭვრეტელობის უნარს შეუცვლიდა. მისი შეგონების მიუხედავად, ცოტა ხნის შემდეგ, ყველა მეტ-ნაკლებად შეზარხოშებული იყო. „ბიძია ბილი“, რომელიც ასე მტრულად იყო განწყობილი, უცებ გამოთავყვანდა, „ჰერცოგის მეუღლეს“ გული აუჩუყდა, ხოლო „დედა შიფტონმა“ ხვრინვა ამოუშვა. ერთადერთი ჯონ ოუკჰერსტი იდგა ფეხზე, ლოდს მიყრდნობოდა და კომპანიონებს თვალს მშვიდად ადევნებდა.

ჯონ ოუკჰერსტი არ სვამდა. ეს მას პროფესიულ საქმიანობაში უშლიდა ხელს, რომელიც სიმშვიდეს, უემოციობას და საღ გონებას მოითხოვდა. მისი თქმით, მას ამის ფუფუნება არ ჰქონდა. ფეხზე მდგარ, თავისი დევნილი კომპანიონების შემხედვარე ჯონ ოუკჰერსტს, საძრახისი საქმიანობის, ჩვევებისა და მანკიერებების გამო უცებ მარტოობის განცდა დაეუფლა და, ცხოვრებაში პირველად, თავი დამცირებულად იგრძნო, თუმცა უცბადვე გამოერკვა, შავი ფერის ტანისამოსი დაიბერტყა, ხელ-პირი დაიბანა და ნუხილი დროებით დაივიწყა. მართალია, ჯონს სუსტი და მასზე უფრო უბედური კომპანიონების განსაცდელში მიტოვება არასდროს უფიქრია, მაგრამ ის იმ სულიერ მღელვარებასაც ვერ განიცდიდა, რომელიც, რამდენად უცნაურიც არ უნდა იყოს, ყველაზე მეტად განაპირობებდა იმ სიმშვიდეს და აუღელვებლობას, რის გამოც მან ასე გაითქვა სახელი. ჯონი იდგა და შესცქეროდა ფიჭვების ზევით, ათასი ფუტის სიმაღლეზე აზიდულ პირქუშ კლდეებს, ავისმომასწავებლად მოქუფრულ ცას, ქვევით გადაშლილ ხეობას, რომელიც

ნელ-ნელა უკვე ჩრდილებში იძირებოდა, როცა უცებ გაიგონა, როგორ დაუძახა ვილაცამ.

გზაზე მხედარი ნელ-ნელა ამოდიოდა. ახალმოსულის ნორჩ და გახსნილ სახეში ჯონმა სენდი ბარელი ტომ სიმსონი, მეტსახელად „გულალალი“ შეიცნო. ჯონმა ის რამდენიმე თვის წინ, „პატარა თამაშის“ დროს გაიცნო და გულუბრყვილო ჭაბუკს, მისთვის ჩვეული სიმშვიდით, მთელი მისი ავლადიდება, დაახლოებით ორმოცი დოლარი მოუგო. თამაში რომ დასრულდა, ჯონ ოუკჰერსტმა ახალგაზრდა მოთამაშე კარის უკან გაიყვანა და უთხრა: „ტომი, კარგი ახალგაზრდა ხარ, მაგრამ, როგორც მოთამაშე გროშია შენი ფასი. ნულარ ითამაშებ“. ჯონმა მოგებული ფული ჭაბუკს უკან დაუბრუნა და ოთახიდან თავაზიანად გაისტუმრა. ის დღე იყო და ის დღე, ტომ სიმსონი ჯონ ოუკჰერსტის ყურმოჭრილი მონა გახდა.

ჭაბუკს რომ ეს ფაქტი არასდროს დავინწყებია, მის ყმანვილურ და გულლია მისალმებაში გამოჩნდა. მისი თქმით, ის ბედის საძიებლად პოკერ ფლექტში მიდიოდა. „მარტო?“ – ჰკითხა ჯონმა. „ოჰ, არა, არც მთლად სულ მარტო“, – მიუგო ტომმა და მხიარულად ჩაიხითხითა. ის ფაინი ვუდსთან ერთად გამოქცეულიყო. მისტერ ოუკჰერსტს ხომ ახსოვს ფაინი? ტემპერენს ჰაუზში მათ მაგიდას რომ ემსახურებოდა. დიდი ხანია, რაც დანიშნულები იყვნენ, მაგრამ მოხუცი ჯეიკ ვუდსი იყო წინააღმდეგი. ამიტომ, იძულებული გახდნენ, გაპარულიყვნენ და დასაქორწინებლად პოკერ ფლექტისკენ ეჭირათ გეზი, როცა მათ გადაეყარენ. მგზავრობამ ისინი ძალიან დაქანცა, მაგრამ როგორ გაუმართლათ, რომ ამ ბანაკში და ამ ხალხთან მოხვდნენ. ეს ყველაფერი „გულალალმა“ ჯონ ოუკჰერსტს სხაპასხუპით მიაყარა; ამ დროს ფაინი, სახეანითლებული თხუთმეტიოდენ წლის ჩაფსკენილი, მაგრამ ემხიანი ქალწული, უჩინრად ფიჭვის ხეს რომ ეფარებოდა, სამალავიდან გამოვიდა და თავის შეყვარებულს გვერდით ამოუდგა.

ჯონ ოუკჰერსტი იშვიათად იწუხებ-

და თავს ზედმეტი გრძნობებით და კიდევ უფრო იშვიათად მზრუნველობით, მაგრამ ახლა ის ბუნდოვნად გრძნობდა, რომ ეს სიტუაცია მათ კარგს არაფერს უქადდათ, თუმცა ვითარება ისევ ცივი გონებით შეაფასა და „ბიძია ბილს“, რომელიც რალაცის თქმას აპირებდა, ნიხლი ნაჰკრა. ამ უკანასკნელსაც ჯერ კიდევ ჰქონდა შერჩენილი იმდენი სალი აზრი, რომ მიხვდა, მისტერ ოუკჰერსტის ნიხლი ის დაუძლეველი ძალა იყო, რომელთან ხუმრობაც არ შეიძლებოდა. ჯონ ოუკჰერსტი ამაოდ ცდილობდა ტომ სიმსონისთვის დარჩენა გადაეთქმევინებინა. ისიც კი უთხრა, რომ მათ არც საკმარისი სურსათ-სანოვაგე ჰქონდათ და არც ბანაკის მოწყობისთვის საჭირო საშუალებები, მაგრამ, სამწუხაროდ, ჯონის არგუმენტების პასუხად „გულალალმა“ ჯგუფის წევრები დაარწმუნა, რომ მათ განკარგულებაში სურსათ-სანოვაგით დატვირთული კიდევ ერთი ჯორი და ხის ქოხი იყო, რომელიც მან გზის მახლობლად აღმოაჩინა. „ფაინი იქ მისის ოუკჰერსტთან ერთად იცხოვრებს“, – თქვა „გულალალმა“ და ხელი „ჰერცოგის მეუღლისკენ“ გაიშვირა. – „ჩემს თავს მე თვითონვე მივხედავ“.

მხოლოდ ჯონ ოუკჰერსტის დამაჯერებელმა ნიხლმა შეაჩერა „ბიძია ბილი“, რომ ხარხარი არ აეტეხა. ისი იძულებული გახდა, ხევიდან რაც შეიძლება შორს გაქცეულიყო, რომ წინასწორობა აღედგინა. იქ მან ფეხების ბაკუნით, გრიმასებით და მისთვის ჩვეული ბილნსიტყვაობით საკუთარი ემოციები მალალ ფიჭვის ხეებს გაუზიარა; უკან რომ დაბრუნდა, დაინახა, რომ მისი კომპანიონები კოცონთან მიმჯდარიყვნენ და აშკარად მეგობრულად მასლაათობდნენ, რისი მიზეზიც უცნაური აცივება და მოღრუბლულობა უნდა ყოფილიყო. ფაინი იმპულსურად და ქალწულებისთვის დამახასიათებელი გულწრფელობით „ჰერცოგის მეუღლეს“ რალაცას უყვებოდა, ეს უკანასკნელი კი ისეთი ინტერესითა და აღმაფრენით უსმენდა, დიდი ხანია რომ არავის ენახა. „გულალალი“ ისეთივე ემოციებით ებაასაბედა ჯონ ოუკ-

ჰერსტსა და „დედა შიფტონს“, რომლებიც, სინამდვილეში, მას უფრო თავაზიანობის გამო უსმენდნენ.

„რა არის ეს, წყეული პიკნიკი რომ მოგინწყიათ?“ – გაბრაზებით დაიყვირა „ბიძია ბილიმ“ და თვალი ჩვენს ტყის ბინადრებს, მოელვარე კოცონის ალს და იქვე ახლოს დაბმულ ცხოველებს მოაფლო. უცებ მის ალკოჰოლით გაჟღენთილ გონებაში რალაც აზრმა გაიელვა. ეს აზრი აშკარად დადებითი იყო, რადგანაც მან პირში მუშტი ჩაიდო და ისევ ფეხების ბაკუნს მოჰყვა.

ჩრდილები ნელ-ნელა მთებისკენ აცოცდნენ; ფიჭვების კენწეროებს მსუბუქი ნიავი არხევდა და მათ გრძელ და პირქუშ დერეფნებში კვნესოდა. ნახევრად დანგრეული ქოხი ქალებისთვის სახელდახელოდ შეაკეთეს და ფიჭვის ტოტებით გადახურეს. მიჯნურებმა დაშორების ნიშნად ერთმანეთს აკოცეს და ეს კოცნა ისეთი უშუალო და გულწრფელი იყო, რომ მისმა ხმამ, ალბათ, ფიჭვების შრიალიც კი გადაფარა. უბრალოების ამ უკანასკნელმა ნათელმა მაგალითმა „ჰერცოგის მეუღლეც“ და გულღვარძლიანი „დედა შიფტონიც“ ისე გააოცა, რომ უსიტყვოდ შებრუნდნენ და ქონში გაუჩინარდნენ. კოცონი ისევ აგიზგიზდა, მამაკაცები იქვე, კარებთან დაწვნენ და რამდენიმე წუთში ჩაეძინათ.

ჯონ ოუკჰერსტს ფხიზელი ძილი ჰქონდა. მას გათენებისას გაეღვიძა. გაყინული და გათოშილი იყო. ჩამქრალი ცეცხლის დანთებას რომ ცდილობდა, ძლიერი ქარისგან უცებ ლოყაზე რალაც იგრძნო; ჯონს სისხლი გაეყინა – ეს თოვლი იყო!

ჯონ ოუკჰერსტი წამოხტა, უნდოდა მძინარე კომპანიონები გაეღვიძებინა; დროის დაკარგვა აღარ შეიძლებოდა; როცა იმ მხარეს გაიხედა, სადაც „ბიძია ბილი“ უნდა წოლილიყო, ნახა, რომ ის იქ აღარ იყო. გონებაში რალაც ეჭვმა გაჰკრა და ბაგეებიდან წყევლა-კრულვა აღმოხდა. შემდეგ იქითკენ გაიქცა, სადაც ჯორები ება; ისინიც გამქრალიყვნენ. თოვლს უკვე მათი კვალიც კი ნაშადა.

ნუთიერი აღლვების შემდეგ ჯონ ოუკპერსტი, ჩვეული სიმშვიდით, კვლავ კოცონთან დაბრუნდა. მძინარე კომპანიონების გაღვიძება აღარ უცდია. „გულალალი“ მშვიდად თვლემდა; მხიარულ, ჭორფლიან სახეზე ღიმილი უთამაშებდა; ქალწულ ფაინის მასზე უფრო დასუსტებული დობილების გვერდით ეძინა, ისე ტკბილად, გეგონებოდა ციური ანგელოზები დარაჯობდნენ; ჯონ ოუკპერსტმა მხრებზე საბანი წაიხურა, ულვაშებზე ხელი გადაისვა და გარიჟრაჟს დაელოდა. ის ნელა-ნელა შემოიპარა, მობზრიალე თოვლის ფანტელების თვალისმომჭრელ ბურუსში. ის, რაც ჩანდა, საოცრად იყო სახეშეცვლილი. ჯონმა ხეობას გადახედა და ანწყო და მომავალი ერთი სიტყვით შეაჯამა – „ნამქერი!“

როცა სურსათ-სანოვარა საგულდაგულად აღწერეს, რომელიც, ჩვენი დევნილებისათვის, საბედნიეროდ, ქოხში ინახებოდა და „ბიძია ბილის“ მარჯვე თითებს ამიტომაც გადაურჩა, აღმოჩნდა, რომ გაფრთხილების და მომჭირნეობის შემთხვევაშიც კი ის მაქსიმუმ ათი დღე თუ ეყოფოდათ. „ეს ნიშნავს, რომ, თუ შენ ჩვენთან აპირებ დარჩენას, – და თუ არ აპირებ, მით უკეთესი – გირჩევენია მოიცადო, სანამ „ბიძია ბილი“ სურსათ-სანოვარით არ დაბრუნდება“, – ჩუმად გადაულაპარაკა „გულალალს“ ჯონ ოუკპერსტმა. გაურკვეველი იდუმალი მიზეზის გამო, ჯონ ოუკპერსტს ვერ გადაენწყვიტა, გაემჟღავნებინა თუ არა ის ფაქტი, რომ „ბიძია ბილი“ არამზადა აღმოჩნდა; სწორედ ამ მიზეზის გამო შეთხზა მან ის ჰიპოთეზა, რომ კემპის ირგვლივ ხეტიალის დროს „ბიძია ბილს“ ცხოველები დაუფრთხა და გაექცა. ჯონმა „ჰერცოგის მეუღლე“ და „დედა შიფტონი“ გააფრთხილა, რომლებმაც, რა თქმა უნდა, მათი კომპანიონის გაქცევის შესახებ უკვე იცოდნენ. „სიმართლეს თავის დროზე გაიგებენ. არ ღირს ახლა მათი შეშინება“, – სერიოზული ტონით თქვა ჯონმა.

ტომ სიმპსონმა მთელი თავისი ამქვეყნიური ავლადიდება განსაკარგავად ხომ ჯონ ოუკპერსტს გადასცა და მათი

იძულებითი იზოლაციის პერსპექტივასაც, როგორც ჩანდა, საკმაოდ ოპტიმისტურად უყურებდა. „ერთი კვირით კარგ ბანაკს მოვინყობო, შემდეგ თოვლიც დადნება და ყველა ერთად დაბრუნდებით“. ჭაბუკის მხიარული განწყობა და მისტერ ოუკპერსტის სიმშვიდე სხვებსაც გადაედოთ. „გულალალმა“ ფიჭვის ტოტებისგან ქოხი სახელდახელოდ გადახურა; „ჰერცოგის მეუღლემ“ ფაინის სათავსოს ინტერიერის მოწყობასთან დაკავშირებით მითითებები მისცა და ეს ისეთი გემოვნებით და ტაქტით გააკეთა, რომ პროვინციულ ქალწულს ცისფერი თვლები ბოლომდე გაუფართოვდა. „ახლა დავრწმუნდი, რომ თქვენ პოეტიკურ ფლექსი ნატიფ ნივთებთან გექნებოდათ საქმე“, – უთხრა ქალს ფაინიმ. ამის გაგონებაზე „ჰერცოგის მეუღლე“ სწრაფად შებრუნდა, რომ ქალწულს მისი ანითლებული სახე არ დაენახა. „დედა შიფტონმა“ ფაინის ანიშნა, „ლაყაფი“ შეენწყვიტა, მაგრამ ცოტა ხნის შემდეგ, როცა გზის ძებნით დაქანცული ჯონ ოუკპერსტი უკან დაბრუნდა, მას შორიდან ბედნიერი სიცილის ხმა მოესმა; სალი კლდეები ექოს გამოსცემდნენ. ჯონი უცებ შიშისაგან შედგა; მას, ბუნებრივია, უპირველეს ყოვლისა, ვისკი გაახსენდა, რომელიც წინდახედულად გადამალა. „მთლად ვისკისაც არ გავს“, – თავისთვის ჩაილაპარაკა მოთამაშემ; ჯონი, როცა ჯერ კიდევ დამაბრმავებელ გრიგალში მოგიზგიზე კოცონი და მის ირგვლივ შემომსხდარი ადამიანები დაინახა, მხოლოდ მაშინ დარწმუნდა, კომპანია „მხიარულ ხასიათზე“ რამაც მოიყვანა.

ვერ გეტყვით, ვისკისთან ერთად ჯონ ოუკპერსტმა ბანქოც თუ გადამალა, რომელიც, მისი აზრით, მათ დანიშნულების ადგილამდე მისვლაში შეუშლიდა ხელს. ფაქტია, რომ, როგორც „დედა შიფტონმა“ ბრძანა, ჯონს მთელი საღამოს განმავლობაში სიტყვა „ბანქო“ ერთხელაც არ დასცდენია“. სამაგიეროდ, ისინი დროს აკორდეონზე დაკვრაში კლავდნენ, ტომ სიმპსონმა თავისი ფუთიდან დიდის ამბით რომ ამოაძვრინა. ინსტრუმენტით მანიპულირებასთან დაკავშირებული გარკვეული სირთულე-

ების მიუხედავად, ფაინი ვუდსმა კლავიმებს რამდენიმე ულიმდამო მელოდია ამოგლიჯა; აკომპანემენტს მას „გულალალი“ უწევდა წყვილი ძვლის კასტანეტით. სალამოს დამაგვირგვინებელი მოვლენა მაინც მოლაშქრეთა საგალობელი იყო, რომელიც ხელიხელჩაკიდებულმა მიჯნურებმა მთელი სერიოზულობითა და შემართებით დასჭექეს. ვშიშობ, რომ უფრო მეტად იმ ერთგვარი შეუპოვარი ტონისა და საგალობლის მისამღერში კოვენანტერის რიტმული მოძრაობის და არა მისი რელიგიური ხასიათის გამო იყო, რომ ის ენთუზიაზმი დანარჩენებსაც გადაედოთ და მისამღერში ყველა ერთად ამღერდა:

„მეამაყება, რომ ვცხოვრობ ღვთის სამსახურში,

და ვფიცავ, მოვკვდე მის ლაშქარში“.

გრიგალი ფიჭვებს არხევდა და საცოდავი დევნილების თავზე წიოდა და ბრუნავდა, მათი ტრაპეზიდან ატაცებული ფიფქები კი, აღთქმასავით, ზეცისაკენ მიილტვოდნენ.

შუალამეს გრიგალი ჩანყნარდა, ღრუბლები გადაიყარა და მძინარე ბანაკის თავზე კაშკაშა ვარსკვლავები აკიანდნენ. ჯონ ოუკპერსტმა, რომელსაც, თავისი პროფესიული ჩვევიდან გამომდინარე, ცოტა ძილიც ჰყოფნიდა, სადარაჯოზე დგომა ტომ სიმსონთან გაინანილა, თუმცა იმდენი კი მოახერხა, რომ ამ მოვალეობის დიდი ნაწილი საკუთარ თავზე აიღო. მან ტომს ბოდიშის მოხდით აუნყა, რომ მას „ძილის გარეშე ხშირად ერთი კვირა გაუძლია“. „მაგ დროს რას აკეთებდით?“ – ჰკითხა ტომმა. „პოკერს ვთამაშობდი“, – მიუგო ჯონმა. „კაცს რომ ბედი გაგიღიმებს, ძაღლის ბედი, დაღლილობას ვეღარ გრძნობ. ჯერ ბედი ნებდება“. „ბედი...“ – განაგრძო მოთამაშემ ჩაფიქრებული სახით. „მაგარი უცნაური რამეა. მის შესახებ დარწმუნებით მხოლოდ ის ვიცი, რომ ის ცვალებადია. მას შემდეგ, რაც პოკერ ფლეტიდან წამოვედით, ბედი არ გვწყალობს. ახლა შენ მოხვედი და შენც ჩვენი ბედი გაიზიარე. სანამ ხელში სწორი კარტი გაქვს, არაფერი გიჭირს“, – უადგილო

მხიარულებით აღნიშნა მოთამაშემ.

„მეამაყება, რომ ვცხოვრობ ღვთის სამსახურში,

და ვფიცავ, მოვკვდე მის ლაშქარში“.

მესამე დღე დადგა. თეთრად გადაპენტილი ხეობიდან ამომავალ მზის შუქზე ჩვენი დევნილები საუზმისთვის სურსათ-სანოვაგეს იყოფდნენ; მარაგი ნელ-ნელა ელევოდათ. იქაური მთის კლიმატის ერთ-ერთი თავისებურება ის იყო, რომ მისი სხივები თავიანთ გულუხვ სითბოს, თითქოსდა წარსულისადმი სევდანარევი თანაგრძნობის ნიშნად, მთელ ზამთრის პეიზაჟს უნაწილებდნენ, მაგრამ ის ნამქერს ნამქერზე ამატებდა და ქოხის ირგვლივ ზვინებად აწყობდა – უიმედო, უღევი, გაუკვალავი თოვლის ზღვა თეთრად ლივლივებდა იმ კლდოვან ნაპირებზე, რომლებსაც ჩვენი დევნილები ჯერ კიდევ აფარებდნენ თავს. კრისტალურად სუფთა ჰაერში კარგად ჩანდა, რამდენიმე მილის იქით, პოკერ ფლეტის სოფლის ტიპის დასახლებიდან, კვამლი როგორ ამოდიოდა. „დედა შიფტონმა“ ეს შენიშნა და შორეული, კლდოვანი ციხის მწვერვალიდან მას კიდევ ერთხელ შეუთვალა წყევლა-კრულვა. ეს მისი მხრიდან ბილნსიცივაობის ბოლო მცდელობა იყო და ამიტომაც ლანძღვამ განსაკუთრებული დიდებულებით გაიჟღერა. „დედა შიფტონს“ გულზე მოემვა და „ჰერცოგის ცოლს“ გადაუჩურჩულა: „მიდი, შენც შეუკურთხე და ნახავ“. ამის შემდეგ ის „ბავშვის“ (ასე უძახდნენ ის და „ჰერცოგის მეუღლე“ მოფერებით ფაინის) გართობის“ მოვალეობის შესრულებას შეუდგა. ფაინიც აღარ იყო უკვე ბარტყი, მაგრამ, ჩვენი ქალბატონების მანუგეშებელი და ორიგინალური თეორიის თანახმად, მათ ამით იმის თქმა უნდოდათ, რომ ფაინი არ იგინებოდა და უნესოდაც არ იქცეოდა.

როდესაც ხეობაში ღამე კვლავ შემოიპარა, აკორდეონის გამჭოლი ჰანგები ხან ხმამაღლა და ხანაც ხმადაბლა, კრუნჩხვებად და ღრმა ამოოხვრებად იღვრებოდნენ მოგიზგიზე კოცონის ირგვლივ, მაგრამ, რადგან მუსიკამ საკვე-

ბის უკმარისობით გამოწვეული მტკივნეული სიცარიელე ვერ შეავსო, ფაინიმ მეგობრებს ყურადღების გადატანის ახალი საშუალება შესთავაზა – ისტორიების მოყოლა; რომ არა „გულალალი“, ეს გეგმა თავიდანვე განწირული იქნებოდა, რადგან არც ჯონ ოუკჰერსტს და არც მის მდებდრობითი სქესის კომპანიონებს არ ჰქონდათ დიდი სურვილი, საკუთარ გამოცდილებაზე ელაპარაკათ. რამდენიმე თვის წინ „გულალალი“, შემთხვევით, პოუპის მიერ თარგმნილი „ილიადას“ იმვითავე გზემპლარს გადააწყდა და ახლა მან კომპანიონებს შესთავაზა, მათთვის ამ პოემის ძირითადი ისტორიები მოეთხრო. მას ყველა კონფლიქტი კარგად ჰქონდა დასწავლილი, მაგრამ რადგან სიტყვები აღარ ახსოვდა, ყველაფერს სენდი ბარის ადგილობრივ დიალექტზე გადმოსცემდა. ასე რომ, დარჩენილი ღამის განმავლობაში დედამიწაზე ისევ ჰომეროსის ნახევრადღმერთები დააბიჯებდნენ. ქარი ქროდა და თან ერთმანეთს ტროელი ყაჩაღები და ცბიერი ბერძნები ერკინებოდნენ, ვეება ფიჭვებს კი თითქოს პელეგისის შვილის მრისხანების წინაშე თავი დაეხარათ. ჯონ ოუკჰერსტი ჭაბუკს კმაყოფილების გრძნობით უსმენდა. ყველაზე მეტად ჩვენი დევნილები „ემილევსის“, – ასე მოიხსენიებდა „გულალალი“ ფეხმარდ აქილევსს – ბედით დაინტერესდნენ.

ასე რომ, ცოტა საკვებით, მაგრამ ბევრი ჰომეროსით და აკორდეონით ჩვენმა დევნილებმა კიდევ ერთი კვირა გაატარეს. მზემ ისინი კვლავ მიატოვა და დედამიწას ტყვიისფერი ციდან თოვლის ფიფქები აცრიდა. დღითიდღე თოვლის ზვინები მათკენ სულ უფრო და უფრო ახლოს მოიწვედნენ და თავიანთ მარწუხებში აქცევდნენ იქამდე, სანამ მათი ადგილსამყოფელი ციხეს არ დაემსგავსა, საიდანაც მხოლოდ მათ ზევით, ოცდაათ ფუტზე აზიდული თვალისმომჭრელად თეთრი, ნამქერით დაფარული კედლები მოჩანდა. კოცონის დანთება სულ უფრო და უფრო ჭირდა; საქმეს არც მათ ახლოს ნაქცეული და ნამქერში სანახევროდ დაფლული ხის ტოტები შველოდა,

მაგრამ არავის დაუჩივლია. მიჯნურებმა პირქუშ პერსპექტივას ზურგი შეაქციეს, ერთმანეთს თვლებში შესციცინებდნენ და თავს ბედნიერად გრძნობდნენ. ჯონ ოუკჰერსტი მის მიერ ნაგებულ თამაშს მშვიდად შეხვდა. „ჰერცოგის მეუღლემ“, რომელიც ასეთი ხალისიანი არასდროს ყოფილა, თავის თავზე იტვირთა ფაინიზე ზრუნვა. მხოლოდ „დედა შიფტონი“ (ოდესღაც მის კომპანიონებს შორის სიმტკიცით გამორჩეული) დღითიდღე ჭკნებოდა და ილეოდა. მეათე დღეს, შუალამეს, მან ჯონ ოუკჰერსტს მოუხმო. „მე მივიღვარ“, – მისუსტებული ხმით ძლივს წარმოთქვა მან. „მაგრამ ამის შესახებ არავის არაფერი უთხრა. ბავშვები არ გააღვიძო. თავს ქვემოთ რომ ფუთა მიდევის, გამოიღე და გახსენი“. ჯონი ასეც მოიქცა. ფუთაში „დედა შიფტონის“ კუთვნილი ბოლო ერთი კვირის სამყოფი საკვების ხელუხლებელი პორცია იდო. „ეს ბავშვს მიეცი“, – თქვა მან და ხელი მძინარე ფაინისკენ გაიშვირა.

„შემშლილ მოგიკლავს თავი“. – თქვა მოთამაშემ. „ხო, ამას ასე ეძახიან“, – მიუგო ქალმა, ისევ დანვა, სახით კედლისკენ გადაბრუნდა და სული მშვიდად განუტევა.

იმ დღეს აკორდეონი და ძვლის კასტანეტები გვერდზე გადადეს და ჰომეროსიც დაივიწყეს. „დედა შიფტონის“ ცხედარი თოვლიან მიწას რომ მიაბარეს, ჯონ ოუკჰერსტმა „გულალალი“ გვერდით გაიყვანა და მის მიერ ძველი სასაპალნე უნაგირისგან გაკეთებული წყვილი თხილამური აჩვენა. „ასიდან ერთი შანსი არსებობს, რომ ის გადაარჩინო“, – თქვა ჯონმა და ფაინიზე მოუთითა; „მაგრამ ის იქ არის“, – თქვა მან და ხელი პოკერ ფლეტისკენ გაიშვირა. „თუ იქამდე ორ დღეში ჩააღწევ, ჩათვალე, რომ გადარჩენილია“. „და თქვენ?“ – ჰკითხა ტომ სიმსონმა. „მე აქ დავრჩები“, – დაუფიქრებლად უპასუხა ჯონმა.

ჩახუტებული მიჯნურები ერთმანეთს დიდხანს ემშვიდობებოდნენ.

„თქვენც მიდიხართ, არა?“ – ჰკითხა ჯონს „ჰერცოგის მეუღლემ“, როდესაც

ნახა, რომ ჯონი აშკარად „გულალალის“ გასაცვილებლად ემზადებოდა.

„მხოლოდ კანიონამდე“, – მიუგო ჯონმა.

შემდეგ ჯონ ოუკერსტი უცებ შეტრიალდა და „ჰერცოგის მეუღლეს“ აკოცა. ქალს ფერმკრთალ სახეზე აღმური მოედო და გაოცებისგან აკანკალებული ხელ-ფეხი გაუშეშდა.

ლამე ისევ დაბრუნდა და გრიგალი და ნამქერი მოიტანა, მაგრამ ჯონ იუკჰერსტი აღარ დაბრუნებულა. „ჰერცოგის მეუღლემ“, რომელიც კოცონის დანთებას ცდილობდა, ნახა, რომ ვილაცას ჩუმიად ქოხის გვერდით რამდენიმე დღის სამყოფი სანვავი დაეყარა. ქალს თვალზე ცრემლი მოადგა და შებრუნდა, ფაინის რომ არ შეემჩნია.

ქალებს ცუდად ეძინათ. დილით, როცა მათ ერთმანეთს თვალეში ჩახედეს, იქ საკუთარი ბედი ამოიკითხეს. ორივე დუმდა, მაგრამ ფაინი, რომელსაც იმ წუთში თავი უფრო ძლიერად მიაჩნდა, „ჰერცოგის მეუღლესთან“ ახლოს მიიწია და ხელი წელზე მოხვია. მთელი დღე ამ განწყობით დარჩნენ. იმ ღამეს გრიგალი განსაკუთრებით გახელდა, დამცავი ფიჭვები წააქცია და ბოლოს ქოხშიც შეიჭრა.

გათენებისას ცეცხლი ველარ გააღვივეს და ისიც ნელ-ნელა ჩაქრა. როცა ნაკვერჩხალი გაშავდა, „ჰერცოგის მეუღლე“ ფაინისთან ახლოს მიცოცდა და ხანგრძლივი სიჩუმე დაარღვია: „ფაინი, ლოცვა შეგიძლია?“ „არა, ძვირფასო“, – უბრალოდ მიუგო ქალწულმა. „ჰერცოგის მეუღლემ“ შვება იგრძნო; რატომ, თვითონაც არ იცოცდა; შემდეგ მან ფაინის თავი მხარზე დაადო და დადუმდა; და ასე იწვნენ ისინი ერთად, უფრო ახალგაზრდა და სუფთა და მის ქალწულებრივ მკერდზე თავმისვენებული მისი ბინძური დობილი და ასე ერთად ჩაეძინათ.

ქარი ჩანყნარდა, თითქოს ეშინოდა, არავინ გაელვიძებინა. ფიჭვის გრძელი ტოტებიდან დაფერთხილი ბუმბულივით მსუბუქი ნამქერი თეთრფრთიანი ფრინველებით დაფრინავდა და მძინარეთ ზედ ეყრებოდა. მთვარე გადაყრილი ღრუბლებიდან გამოცურდა და ზევიდან დაჰყურებდა იმას, რასაც ერთ დროს ბანაკი ერქვა. ციდან მოვლენილ უზადო საბურველს ადამიანის და მისი ამქვეყნიური შრომა-გარჯის ყველანაირი ნიშანი და კვალი უწყალოდ წაეშალა.

მათ მთელი ის დღე და მეორე დღეც ეძინათ და არც მაშინ გაღვიძებიათ, როცა ბანაკის სიჩუმე ადამიანის ხმებმა და ფეხის ნაბიჯებმა დაარღვია; და როცა თანამგრძნობმა თითებმა მათ უსიცოცხლო სახეებს თოვლი მოაშორეს, მათი მშვიდი გამომეტყველებით ძნელი იყო იმის თქმა, რომელი იყო მათ შორის ის, ვინც შესცოდა. ეს თვით პოკერ ფლეტის სამართალმაც კი აღიარა, რომელიც შებრუნდა და დატოვა ისინი ჯერ კიდევ ერთმანეთზე მკლავებით გადაჯაჭვულნი.

მაგრამ ხეობის შესასვლელში, ერთ-ერთ ყველაზე მაღალ ფიჭვის ხეზე სანადირო დანით მიმაგრებული ორი ჯვრიანი იპოვეს, რომელზეც ფანქრით გარკვევით ეწერა:

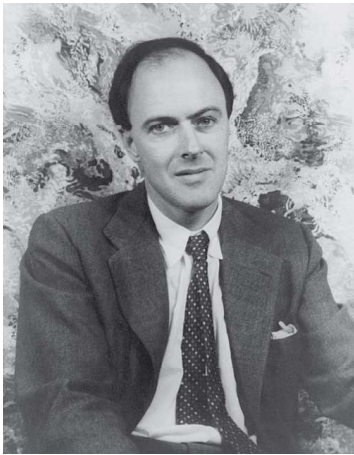
„ამ ხის ქვეშ განისვენებს ჯონ ოუკჰერსტის ცხედარი,

ვისაც ბედმა უმუხბოლა 1850 წლის 23 ნოემბერს

და აღესრულა 1850 წლის 7 დეკემბერს“.

და უსიცოცხლო და გაცივებული, გვერდზე „დერინგერი“ და გულში ტყვიით, მაგრამ ისევ ისეთი მშვიდი, როგორიც სიცოცხლეში იყო, თოვლის ქვეშ იწვა ის, ვინც იყო ერთდროულად ყველაზე ძლიერიც და ყველაზე სუსტიც პოკერ ფლეტელ დევნილებს შორის.

ინგლისურიდან თარგმნა
ზურაბ სონლულაშვილმა

როალდ დალი

ბატხანი ვახშვალ

ოთახი იყო თბილი და სუფთა; ფარდები დახურული იყო და ორი მაგიდის სანათი ენთო – ერთი მის სკამთან, მეორე კი მოპირდაპირე მხარეს მდგარი ცარიელი სკამის გვერდით. უკან, ბარზე, ორი ჭიქა სოდიანი წყალი და ვისკი იდგა; თერმოსში ახალი ყინულის კუბიკები ეყარა.

მერი მელოუნი ელოდებოდა, როდის დაბრუნდებოდა ქმარი სამუშაოდან.

დროდადრო საათს გახედავდა, თუმცა ყოველგვარი მღელვარების გარეშე, უბრალოდ სიამოვნებდა იმაზე ფიქრი, რომ ყოველი გასული წუთი ქმრის მოსვლის უამთან აახლოებდა. სახეზე ოდნავი ღიმილი უკრთოდა, მაშინაც კი, როცა რამეს აკეთებდა. რაღაცას კერავდა საკერავზე თავდახრილი და სახეზე საოცრად მშვიდი გამომეტყველებით. მისი კანი (უკვე მეექვსე თვე იყო, რაც ბავშვს ელოდებოდა) საოცრად გამჭვირვალე გამხდარიყო; ბაგე – ნაზი, ხოლო თვალები – მშვიდი გამომეტყველებით, ადრინდელზე უფრო მუქი უჩანდა.

ზუსტად ოთხ საათსა და ორმოცდაათ წუთზე ქალი სმენად იქცა და რამდენიმე წუთში, პუნქტუალურად, როგორც ყოველთვის, ხრემიან გზაზე საბურავების, მანქანის კარის მიჯახუ-

ნების, ფანჯარასთან ჩავლილი ნაბიჯებისა და საკეტში გადატრიალებული გასაღების ხმა გაისმა. ქალმა საკერავი გვერდზე გადადო, ადგა და ოთახში შემოსულ ქმარს კოცნით შეეგება.

„გამარჯობა, ძვირფასო“, – თქვა ცოლმა.

„გამარჯობა, ძვირფასო“, – მიუგო ქმარმა.

ცოლმა პალტო ჩამოართვა და საკიდზე დაკიდა; შემდეგ ბართან მივიდა და სასმელები მოამზადა – უფრო მაგარი ქმრისთვის და უფრო სუსტი – თავისთვის და მალევე თავის სკამს და საკერავს დაუბრუნდა, ქმარი კი მის პირდაპირ დაჯდა. ორივე ხელში მაღალი ჭიქა ეჭირა და ანჯღრევდა; ჭიქაში ყინულის კუბიკებს წკარუნი გაუდიოდათ.

ცოლს დღის ეს მონაკვეთი მუდამ ნეტარებას ჰგვრიდა. იცოდა, რომ მისი ქმარი, სანამ პირველ ჭიქას არ გამოსცლიდა, ბევრი ლაპარაკი არ უყვარდა; ამ დროს თვითონ, სახლში მარტოდმარტო გატარებული მრავალი საათის შემდეგ, კმაყოფილი იყო, რომ შეეძლო ჩუმად მჯდარიყო და ქმართან ყოფნით დამტკბარიყო. უყვარდა ამ კაცის გვერდით ნებივრობა (თითქმის ისევე, როგორც მზეს მიფიცხებული შეიგრძნობს მზის სხივებს), ის მამაკაცური სითბო, რო-

მელსაც ქმართან ყოფნის დროს მისგან იღებდა. უყვარდა მისი სკამზე ჯდომის თავისუფალი მანერა, როგორ შემოდინოდა ის კარებში, როგორ მოძრაობდა ოთახში ნელი, გრძელი ნაბიჯებით. უყვარდა მისკენ მოპყრობილი მისი დაყინებული, შორეული მზერა, მისი სასაცილო ფორმის პირი, განსაკუთრებით, როცა არ იმჩნევდა, რომ დაღლილი იყო და იჯდა ასე – ჩუმად, თავისთვის, სანამ ვისკი ამ დაღლილობას ნაწილობრივ არ მოუხსნიდა.

„დაიღალე, ძვირფასო?“

„კი, დაღიღალე“, – მიუგო ქმარმა და ეს რომ თქვა, უცნაური რამ გააკეთა – ჭიქა, რომელიც თითქმის სანახევროდ იყო გავსებული, ზევით ასწია და ერთი მოსმით დაცალა. ცოლი მას ამ დროს არ უყურებდა, მაგრამ მიხვდა, რაც გააკეთა, რადგან გაიგონა, ქმარმა ხელი ქვევით როგორ დასწია და ყინულის კუბიკები ცარიელ ჭიქის ფსკერზე როგორ ჩამოცვივდა. ქმარი წამით შეყოვნდა, შემდეგ სკამზე, წინ გადაიხარა, ფეხზე წამოდგა და სასმლის მოსატანად ნელი ნაბიჯით ბარისკენ გაემართა.

„მე მოგიტან!“ – წამოიყვირა ცოლმა და ადგილიდან წამოვარდა.

„იჯექი!“ – თქვა ქმარმა.

ქმარი რომ თავის სკამს დაუბრუნდა, ცოლმა შეამჩნია, ვისკის სიძლიერის გამო მუქი ქარვისფერი დაჰკრავდა.

„ძვირფასო, ფლოსტები ხომ არ მოგიტანო?“

„არა!“

ცოლი უყურებდა, როგორ წრუპავდა მისი ქმარი მუქ ყვითელ სითხეს და ხედავდა, სასმელი იმდენად მაგარი იყო, რომ ჭიქაში პატარა ცხიმოვან მორევებად ქცეულიყო.

„ვფიქრობ, რომ სირცხვილია, როცა შენსავით მაღალი წოდების პოლიციელს აიძულებენ, მთელი დღე აქეთ-იქით ფეხით ინანწალოს“, – თქვა ცოლმა.

ქმარმა არ უპასუხა, ამიტომ ცოლმა ისევ თავი დახარა და კერვა განაგრძო, მაგრამ ყოველ წუთს, როგორც კი ქმარი ჭიქას პირთან მიიტანდა, ცოლს ისევ ჭიქის კედლებზე მიხეთქებული

ყინულის კუბიკების წკარუნი ესმოდა.

„ძვირფასო, გინდა ცოტაოდენი ყველი მოგიტანო? დღეს ვახშამი არ მომიმზადებია, რადგან ხუთშაბათია“.

„არა!“ – უთხრა ქმარმა.

„თუ ისეთი დაღლილი ხარ, რომ ჭამის თავიც არ გაქვს, ჯერ კიდევ არ არის გვიან, საყინულეში ბლომად ხორცია. შეგიძლია აქვე ჭამო, სკამიდან აუდგომლად“, – განაგრძობდა ცოლი.

ცოლი უცდიდა, ქმარი პასუხს როდის გასცემდა, როდის გაუღიებდა, თავს ოდნავ როდის დაუქნევდა, მაგრამ ამგვარი არაფერი მომხდარა.

„ჯერ ყველს და კრეკერებს მაინც მოგიტან“, – თქვა ცოლმა.

„არ მინდა!“ – თქვა ქმარმა.

ცოლი სკამზე უხერხულად შეიმუშნა და ქმარს თავისი დიდრონი თვალებით უყურებდა.

„მაგრამ უნდა ჭამო! მოგიმზადებ და თუ გინდა, ნუ შეჭამ, როგორც გინდა“.

ცოლი წამოდგა და საკერავი სანათურის გვერდით, მაგიდაზე დადო.

„დაჯექი! – უთხრა ქმარმა. ერთი წუთით, დაჯექი!“.

ცოლს ნელ-ნელა შიში ეუფლებოდა.

„დაჯექი-მეთქი, დაჯექი!“ – გაიმეორა ქმარმა.

ცოლი ნელ-ნელი სკამზე დაეშვა, თან თავის გაფართოებულ, შეწუხებულ თვალებს ქმარს არ აშორებდა. ქმარმა უკვე მეორე ჭიქა დაამთავრა და წარბშეჭმუნული ჭიქას მიშტერებოდა.

„მომისმინე! – თქვა ქმარმა. – რაღაც უნდა გითხრა“.

„რა არის, ძვირფასო? რა ხდება?“

ახლა ის საერთოდ გაქვავდა, თავი ქვევით დაეხარა ისე, რომ გვერდით მდგარი სანათის შუქი სახის ზედა მხარეს უნათებდა, ხოლო ნიკაპი და პირი ჩრდილში მოქცეოდა. ცოლმა შეამჩნია, ქმარს მარცხენა თვალთან ახლოს პატარა ძარღვი ოდნავ როგორ შეუტოკდა.

„ვშიშობ, ეს შენთვის შეიძლება ცოტა არიყოს შოკის მომგვრელი აღმოჩნდეს, – თქვა ქმარმა. მაგრამ ამაზე დიდხანს ვიფიქრე და გადავწყვიტე, შენთვის პირდაპირ მეთქვა. იმედია, ძა-

ლიანაც არ გამამტყუნებ“.

და უთხრა. დიდი დრო არ დასჭირვებია, სულ ოთხი ან ხუთი წუთი და მთელი ამ ხნის მანძილზე ცოლი ძალიან მიშვიდად იჯდა და რალაცნაირი გამოგნებელი შიშით სავსე გამომეტყველებით გრძნობდა, თითოეული ნათქვამი სიტყვა ქმარს მისგან სულ უფრო და უფრო როგორ ამორებდა.

„ეს არის სულ. ვიცი, რომ ცუდი დრო შევარჩიე ამის სათქმელად, მაგრამ, უბრალოდ, სხვა გზა არ იყო. რა თქმა უნდა, ფულსაც მოგცემ და ვიზრუნებ კიდევ შენზე, მაგრამ ამას არანაირი ხმაური არ უნდა მოჰყვეს. იმედი მაქვს, ასეც იქნება. ეს კარგი არ იქნება ჩემი სამსახურისთვის“.

„მისი პირველი ინსტინქტი ის იყო, რომ არ დაეჯერებინა არც ერთი მისი სიტყვა, უარეყო ყველაფერი. ისიც კი გაიფიქრა, რომ იქნებ ქმარს მასთან საერთოდ არ ულაპარაკია და ეს ყველაფერი მან თვითონ წარმოიდგინა. იქნებ, თუ თავის საქმეს გააგრძელებდა და ისე მოიქცეოდა, თითქოს არაფერი მოუსმენია, მოგვიანებით, როცა, ასე ვთქვათ, კვლავ გამოერკვეოდა, საერთოდ ვერ გაიგებდა, თუ ოდესმე რამე მოხდა.“

„ვახშამს მოვამზადებ!“ – როგორც იქნა, ჩურჩულით წარმოთქვა მან და ამჯერად ქმარს ის აღარ შეუჩერებია.

ოთახი რომ გაიარა, ფეხებქვეშ იატაკს ველარ გრძნობდა. საერთოდ ვერ გრძნობდა ვერაფერს, ოდნავი გულისრევის გარდა და უნდოდა, გული არეოდა. ყველაფერი ავტომატურად ხდებოდა – კიბით სარდაფში ჩასვლა, სინათლის ანთება, ღრმა საყინულე, კარადაში ხელის შეყოფა და პირველივე შემხვედრ საგანზე ხელის წაწვლა. გამოიღო და დახედა. ქალაქში იყო შეხვეული, ამიტომ ქალაქი გადაადრო და ისევ დახედა.

ბატკნის ფეხი.

არა უშავს, ვახშამზე ბატკანი ექნებათ. მან ის ზევით აიტანა, ორივე ხელით ძვლის ბოლოთი ეჭირა და ისე მიჰქონდა და როცა სასტუმრო ოთახ-

ში შევიდა, დაინახა, როგორ იდგა ქმარი მისკენ ზურგშექცევით, ფანჯარასთან... და უცებ შედგა.

„ღვთის გულისათვის, – გაიგონა მან, როგორ უთხრა ქმარმა ისე, რომ არც კი შემობრუნებულა. – ნუ ამზადებ ჩემთვის ვახშამს. მე გარეთ გავდივარ“.

ამის თქმა იყო და მერი მელოუნი ქმარს უკნიდან მიუახლოვდა, ყოველგვარი დაყოვნების გარეშე, დიდი გაყინული ბატკნის ფეხი ზევით ასწია და მას მთელი ძალით კეფაზე დაუშვა.

რკინის კეტი რომ ჰქონოდა, ალბათ, ისევე მოიქცეოდა.

მერიმ უკან დაიხია და დაიცადა. სასაცილო ის იყო, რომ ქმარი ოდნავ შეირხა, დაახლოებით ოთხი თუ ხუთი წამი ასე იყო და შემდეგ ხალიჩაზე გაგორდა.

დარტყმის ძალამ, ხმამ და პატარა მაგიდის გადაბრუნებამ მერი შოკიდან გამოიყვანა. ნელ-ნელა უბრუნდებოდა სალი აზრი, შეამცივნა და განცვიფრების გრძნობა დაეუფლა; ცოტა ხანს ასე იდგა, გაოცებული თვალებით შესცქეროდა ქმრის სხეულს და ხორცის სასაცილო ნაჭერი ორივე ხელით მაგრად ეჭირა.

„კარგი, – ჩაილაპარაკა მან თავისთვის. – როგორც ჩანს, მოვკალი“.

გასაოცარი იყო, როგორ უცებ გადაენმინდა გონება. სწრაფად დაინყო აზროვნება. როგორც გამომძიებლის ცოლმა, კარგად იცოდა, რა სასჯელიც ელოდა. ძალიანაც კარგი. სულერთი იყო მისთვის, სინამდვილეში, შვების მომგვრელიც კი, თუმცა, მეორე მხრივ – ბავშვი? რა კანონები არსებობდა იმ მკვლელებთან დაკავშირებით, რომლებიც მუცლით ბავშვს ატარებდნენ? ორივეს კლავდნენ? დედასაც და შვილსაც? თუ ელოდებოდნენ, სანამ მეთავე არ შესრულდებოდა? როგორ იქცეოდნენ?

მერი მელოუნმა ეს არ იცოდა; და, რა თქმა უნდა, ვერ გარისკავდა.

მერიმ ხორცი სამზარეულოში შეიტანა, ტაფაზე დადო, ლუმელი მაღალ ცეცხლზე დააყენა და ტაფა შიგნით

შეაცურა. შემდეგ ხელები დაიბანა და სანოლ ოთახში ავიდა. სარკის წინ ჩამოჯდა, თმა გაისწორა, ხელი ტუჩებსა და სახეზე გადაისვა. გალიმება სცადა.

საკმაოდ უცნაურად გამოუვიდა. ისეც სცადა.

„გამარჯობა, სემ!“, – წარმოთქვა ხმამალლა და ხალისიანად.

უცნაური ხმა ჰქონდა.

„ცოტაოდენი კარტოფილი მინდა, გეთაყვა, სემ. დიახ, და, ალბათ, ერთი ქილა მუხუდო“.

ასე უკეთესი იყო. ახლა ღიმილიც და ლაპარაკიც უკეთესად გამოუვიდა. რამდენჯერმე კიდევ გაიარა რეპეტიცია. შემდეგ ქვევით ჩავიდა, პალტო აიღო და უკანა კარიდან, ბალის გავლით, ქუჩაში გავიდა.

ჯერ ექვსი საათიც არ იქნებოდა, მაგრამ საბაყლოში ჯერ კიდევ შუქები ენთო.

„გამარჯობა, სემ!“, – თქვა მან ხალისიანად და დახლის უკან მდგომ მამაკაცს გაუღიმა.

„სალამო მშვიდობისა, მისის მელოუნი. როგორ ბრძანდებით?“

„ცოტაოდენი კარტოფილი მინდა, სემ, გეთაყვა. დიახ, და, ალბათ, ერთი ქილა მუხუდოც“

კაცი შეტრიალდა და მის უკან, მალა, თაროზე, მუხუდოს დასწვდა.

„პატრიკმა გადანყვიტა, რომ დაღლილია და ამალამ გარეთ ჭამა არ ისურვა, – უთხრა მან გამყიდველს. – ჩვენ, როგორც წესი, ხუთშაბათობით გარეთ გავდივართ; ახლა კი იმ დროს მოუხდა, როცა სახლში ბოსტნეული არ მაქვს“.

„მაშინ ხორცსაც ხომ არ ინებებდით, მისის მელოუნი?“

„არა, ხორცი მაქვს, გმადლობ. საუცხოო ბატკნის ფეხი გამოვიღე საყინულიდან.“

„ოჰ!“

„გაყინული ხორცი არასდროს მომიზადებია, სემ, მაგრამ ამჯერად გავრისკავ. როგორ გგონია, კარგი გამოვა?“

„პირადად მე არა გგონია ამას რაი-

მე მნიშვნელობა ჰქონდეს. ეს აიდაჰოს კარტოფილები გნებავთ?“

„ოჰ, დიახ, ძალიან კარგია. ორი ცალი მომეცით“.

„კიდევ რამე ხომ არ გნებავთ?“ – ბაყალმა თავი გვერდზე გადაწია და ქალს სასიამოვნოდ გაუღიმა. – დასაყოლებელზე რას იტყვით? რა უნდა დააყოლებინოთ?“

„რას მირჩევდი, სემ?“

კაცმა თვალი მალაზიას მოავლო.

„ერთ კარგ დიდ ნაჭერ ჩიზქეიქზე რას იტყვით? ვიცი, რომ უყვარს“.

„შესანიშნავია, – მიუგო მერიმ. – გიჟდება მასზე“.

ყველაფერი რომ შეუხვიეს და ფული გადაიხადა, კვლავ ხალისიანად გაიღიმა და თქვა:

„გმადლობ, სემ. ღამე მშვიდობისა!“

„ღამე მშვიდობისა, მისის მელოუნი და მადლობა თქვენ“.

ახლა, როცა სახლისაკენ მიიჩქაროდა, საკუთარ თავს ეუბნებოდა, რომ სახლში ბრუნდებოდა, თავის ქმართან, რომელიც ვახშამს უცდიდა და ვახშამი კარგად უნდა მოემზადებინა, რომ, რაც შეიძლება გემრიელი გამოსულიყო; სანყალი ქმარი ხომ დაღლილია.

„აი, ასე! არაფერი შეგეშალოს, ბუნებრივად მოიქეცი და თამაშიც აღარ იქნება საჭირო“, – ფიქრობდა მერი თავისთვის.

ამიტომ, როცა უკანა კარიდან სამზარეულოში შევიდა, ღიმილით თავისთვის რაღაცას ღიღინებდა.

„პატრიკ! – დაიძახა მან. – როგორ ხარ, ძვირფასო?“

პაკეტი მაგიდაზე დადო და სასტუმრო ოთახში შევიდა; და როცა იატაკზე მწოლიარე ქმარი დაინახა, ფეხები ორად რომ მოკეცვოდა და ტანის ქვეშ მოყოლილი ცალი ხელი მოხრილი დარჩენოდა, ცოტა არ იყოს, შოკში ჩავარდა. ის ძველი სიყვარული და ლტოლვა უცებ მოაწვა, მისკენ გაიქცა, მის გვერდით ჩაიმუხლა და გულამოსკვნილი ატირდა. ადვილი იყო. თამაში აღარ იყო საჭირო.

რამდენიმე წუთის შემდეგ ფეხზე წა-

მოდგა და ტელეფონს მივარდა. კარგად იცოდა პოლიციის განყოფილების ნომერი და როცა იქიდან უპასუხეს, ყურმილში ყვირილით ჩასძახა:

„იჩქარეთ? ჩქარა მოდით! პატრიკი მკვდარია!“

„ვინ ლაპარაკობს?“

„მისის მელოუნი. მისის პატრიკ მელოუნი“.

„გინდათ თქვათ, რომ პატრიკ მელოუნი მკვდარია?“

„მგონი, ხო, – ქვითინით მიუგო მან. – იატაკზე წევს და მგონი, მკვდარია“.

„ახლავე მანდ გავჩნდებით“, – უთხრა პოლიციელმა.

მანქანა სწრაფად მოვიდა; ორმა პოლიციელმა წინა კარი გააღო და შემოვიდა. ორივეს კარგად იცნობდა, თითქმის ყველას იცნობდა იმ განყოფილებაში; მერი პირველივე სკამზე დაშვა, მაგრამ რამდენიმე წუთში წამოდგა და იმ პოლიციელს მიუახლოვდა, ო'მეილის რომ ეძახდნენ და ახლა მისი ქმრის გვერდით რომ ჩაემუხლა.

„მკვდარია?“ – ტირილით ჰკითხა მერიმ.

„ვშიშობ, რომ კი.. რა მოხდა?“

მერიმ მოკლედ უამბო, რაც მოხდა, როგორ წავიდა ის საბაყლოში და უკან რომ დაბრუნდა, როგორ ნახა ქმარი იატაკზე დაგდებული. თან ყვებოდა და თან ტიროდა; ნუუნენმა მისი ქმრის თავზე შემხმარი სისხლის პატარა ლაქა აღმოაჩინა. მან ის ო'მეილის აჩვენა, რომელიც იმნამსვე ტელეფონს ეცა.

მალე, მის სახლში სხვებიც შემოვიდნენ. ჯერ ექიმი, რომელსაც ორი დეტექტივი მოჰყვა; მერი ორივეს სახელეობით იცნობდა. მოგვიანებით პოლიციის ფოტოგრაფიც გამოჩნდა და სურათები გადაიღო და ის კაციც, თითის ანაბეჭდებს რომ იღებდა. ცხედრის ირგვლივ დიდი ჩურჩული და ბუტბუტი ისმოდა. დეტექტივებმა ბევრი კითხვა დაუსვეს, მაგრამ ყოველთვის თავაზიანად ეპყრობოდნენ. მერიმ ისევ უამბო, რაც მოხდა, ამჯერად სულ თავიდან, პატრიკი

სახლში რომ შემოვიდა და ის ამ დროს რომ ქსოვდა და ქმარი ისეთი დაღლილი რომ იყო, რომ სავახშმოდ გარეთ გასვლა არ უნდოდა. ის აგრეთვე მოყვა, ხორცი ღუმელში როგორ შედო.

„ის ახლაც იქ არის, იწვება“, – თქვა მან, მერე საბაყლოში რომ წავიდა ბოსტნეულის საყიდლად და როცა დაბრუნდა ქმარი იატაკზე დაგდებული როგორ ნახა.

„რომელ საბაყლოში?“, – იკითხა ერთ-ერთმა დეტექტივმა.

მერიმ უთხრა, რომელშიც. პოლიციელი შებრუნდა და რაღაც გადაუჩურჩულა თავის კოლეგას, რომელიც სახლიდან დაუყოვნებლივ გავიდა.

ის თხუთმეტ წუთში დაბრუნდა; ხელში ბლოკნოტი ეჭირა და კიდევ ერთხელ ატყდა ჩურჩული. მერი ქვითინებდა და მის ყურს აქა-იქ ხმადებლა წარმოთქმული ფრაზები სწვდებოდა: „...სავსებით ნორმალურად იქცეოდა... ძალიან მხიარული იყო... უნდოდა ქმრისთვის გემრიელი ვახშამი მოემზადებინა... მუხუდო... ჩიზქეიქი... შეუძლებელია, რომ მას...“

მალე, ფოტოგრაფი და ექიმი წავიდნენ და ორი მამაკაცი მოვიდა, რომლებმაც ცხედარი საკაციტო წაიღეს. მხოლოდ ორი დეტექტივი და ორი პოლიციელი დარჩა. ისინი ქალს განსაკუთრებული თავაზიანობით ეპყრობოდნენ. ჯეკ ნუუნანმა ჰკითხა, ქალბატონს ხომ არ ერჩივნა, სადმე წასულიყო, ვთქვათ, მისი დის სახლში ან ჯეკის ცოლთან, რომელიც მასზე იზრუნებდა კიდევ და ღამესაც გაათევიებდა.

„არაო“, – უპასუხა. იმ წუთში ერთი იარდით გადაადგილებაც კი არ უნდოდა. წინააღმდეგი ხომ არ იქნებოდნენ, იქ დარჩენილიყო, სადაც ახლა იყო, სანამ თავს უკეთესად არ იგრძნობდა? თავს არც ისე კარგად გრძნობდა, მართლა ვერ იყო კარგად.

„ხომ არ ურჩევნია საწოლზე წამოწვეს?“ – ჰკითხა ჯეკ ნუუნანმა.

არა, ურჩევნია იქ დარჩეს, სადაც ახლაა, თავის სკამზე. ალბათ, ცოტა მოგვიანებით, როცა თავს უკეთ იგრძნობს.

მათაც თავი ანებეს და ისევ თავ-

ვიანთ საქმეს დაუბრუნდნენ – სახლის ჩხრეკა განაგრძეს. დროდადრო რომელიმე დეტექტივი რალაცებს ეკითხებოდა. ზოგჯერ ჯექ ნუუნანი, როცა გვერდით ჩაუვლიდა, ჰკითხავდა, თავს როგორ გრძნობდა. მისი ქმარი კეფაში მძიმე ბლაგვი იარაღის ჩარტყმით არის მოკლული, სავარაუდოდ, რკინის დიდი საგნით. დანაშაულის იარაღს ეძებენ. შეიძლება ბოროტმოქმედმა ის თან წაიღო ან შეიძლება, სადმე გადააგდო, ან ადგილზე გადამალა.

„ძველი ისტორიაა, – დასძინა პოლიციელმა. – იპოვე იარაღი და დამნაშავე შენს ხელშია“.

მოგვიანებით, ერთ-ერთი დეტექტივი მერისთან მივიდა და გვერდით მიუჯდა. ისეთი რამ ხომ არ აქვთ სახლში, რაც იარაღად შეეძლოთ გამოეყენებინათ? წინააღმდეგი ხომ არ იქნება, რომ მოძებნონ ის, რაც წაღებულია, მაგალითად, ქანჩის გასაღები ან მძიმე რკინის ვაზა.

„სახლში მძიმე რკინის ვაზა არასდროს გვექონია“, – პასუხობს მერი.

„არც ქანჩის გასაღები?“

მგონი, არც ეგ, თუმცა მსგავსი რალაცები შეიძლება გარაჟში იყოს.

ჩხრეკა გაგრძელდა. მერიმ იცოდა, რომ სახლის ირგვლივ, ბაღში, სხვა პოლიციელები ტრიალებდნენ. გარეთ, ხრემზე, მათი ფეხის ხმა ესმოდა და ზოგჯერ ფარდის ღრიალში მათი ფანრის შუქიც გაივლებდა. უკვე გვიანი იყო, ბუხრის თავზე საათი თითქმის ცხრას აჩვენებდა. პოლიციელები, რომლებიც ოთახებს ჩხრეკდნენ, დაღლილი და ოდნავ გაღიზიანებული ჩანდნენ.

„ჯექ, – თქვა მერიმ, როცა სერჟანტმა ნუუნანმა გვერდით კიდევ ერთხელ ჩაუარა. – სასმელს ხომ ვერ დამისხამდი?“

„რა თქმა უნდა! ვისკის გულისხმობთ?“

„დიახ, გეთაყვა. სულ ცოტა. იქნებ ცოტა გამომაკეთოს“.

ჯექმა ჭიქა მიანოდა.

„იქნებ შენთვისაც დაგესხა, ალბათ, საშინლად დაიღალე. გთხოვ. შენ მე ძალიან კარგად მომეყეცი“.

„მკაცრად გვაქვს აკრძალული, მაგრამ ერთ ყლუპს დავლევდი, ცოტა გამომაცოცხლებს“, – მიუგო ჯექმა.

სხვა პოლიციელებიც ერთი მეორის მიყოლებით შემოვიდნენ და ისინიც დაიყოლიეს, ცოტა ვისკი მოესვათ. მერის თანდასწრებით ვისკით ხელში მდგარნი თავს ცოტა უხერხულად გრძნობდნენ. ცდილობდნენ, ქალი სიტყვებით ენუგეშებინათ. სერჟანტი ნუუნანი უცებ სამზარეულოდან გამოვიდა და თქვა:

„მისმინეთ, მისის მელოუნი, იცით თუ არა, რომ თქვენი ღუმელი ისევ ჩართულია და შიგნით ხორცია?“

„ოჰ, ღმერთო ჩემო! მართლა!“

„ხომ არ ჯობია, გამოვრთო?“

„გთხოვთ, ჯექ, დიდი მადლობა“.

როცა სერჟანტი სამზარეულოდან მეორეჯერ გამოვიდა, მერიმ მას თავისი დიდი, შავი, ცრემლიანი თვალები მიაპყრო.

„ჯექ ნუუნან“, – თქვა მერიმ.

„დიახ!“

„იქნებ დამდოთ პატივი თქვენც და დანარჩენებმაც?“

„შევეცდებით, მისის მელოუნი“.

„კეთილი. ყველა აქ ხართ, ძვირფასი პატრიკის კარგი მეგობრები, რომლებიც მისი მკვლელის დაჭერაში ასე მუხმარებიან. ალბათ, საშინლად მოგშივდათ, რადგან თქვენი ვახშმის დრო უკვე დიდი ხანია გასულია და ვიცი, რომ პატრიკი, ღმერთმა აცხონოს მისი სული, არასდროს მაპატიებდა, ჩემს სახლში ყოფნისას თქვენთვის სათანადო მასპინძლობა რომ არ გამეწია. იქნებ მიირთვათ ღუმელში რომ არის, ის ბატკანი? ცოტა ხანში უკვე მზად იქნება“.

„ამაზე ვერც ვიოცნებებდით“, – მიუგო სერჟანტმა ნუუნანმა.

„გთხოვთ, – მუდარის ტონით მიმართა მერიმ. – გთხოვთ, მიირთვიოთ. პირადად მე პირს ვერაფერს დავაკარებ, სანამ ის ჯერ კიდევ აქ არის, მაგრამ თქვენთვის შეიძლება. ჩემთვის პატივი იქნება, თუ მიირთმევდით. შემდეგ კი შეგიძლიათ ჩვეულებრივ განაგრძოთ თქვენი საქმე“.

თავიდან პოლიციელები ცოტა შეყოყმანდნენ, მაგრამ მართლაც ძალიან შიოდან, ამიტომ, საბოლოოდ, დათანხმდნენ, რომ სამზარეულოში შესულიყვნენ და საკუთარ თავს თვითონ მომსახურებოდნენ. ქალი იქ დარჩა, სადაც იყო და უსმენდა ისინი ერთმანეთში როგორ საუბრობდნენ გაუგებრად და დაუდევრად, რადგან პირი ხორციტ ჰქონდათ გამოტენილი.

„კიდევ ხომ არ გადაიღებ, ჩარლი?“

„არა. ჯობია სულ არ შევჭამოთ“.

„მას უნდა, რომ სულ შევჭამოთ. თვითონ თქვა ასე. გააკეთე, როგორც მას უნდა“.

„კარგი მაშინ. კიდევ გადმომიღე“.

„საცოდავი პატრიკი. იმ ტიპს, როგორც ჩანს, საშინლად დიდი კეტი ჩა-

ურტყამს. ექიმმა თქვა, რომ მთელი თავის ქალა ჩამსხვრეული აქვს, თითქოს ურო ჩაარტყესო“, – თქვა ერთ-ერთმა პოლიციელმა.

„ამიტომაც ძნელი არ უნდა იყოს მისი პოვნა“.

„მეც ზუსტად ამას გეუბნებოდი“.

„ვისაც არ უნდა გაეკეთებინა, როგორც კი თავის საქმეს შეასრულებდა, იმ ნივთს თავიდან მალევე მოიშორებდა“.

ვილაცამ დააბლოყინა.

„პირადად მე, ვფიქრობ, რომ ის სადღაც აქ არის, ამ ტერიტორიაზე“.

„შესაძლოა, ჩვენს ცხვირწინაც კი. შენ რას ფიქრობ, ჯეკ?“

გვერდით ოთახში მერი მელიონიმ ჩაიხიბხითა.

ინგლისურიდან თარგმნა
ზურაბ სონლულაშვილმა